STRATEGIA ROZWOJU OŚRODKA SUBREGIONALNEGO EŁK DO ROKU 2030

EŁK, LIPIEC 2021

PARTNERZY

MIASTO EŁK **GMINA EŁK**

Spis treści

1. Wstęp 4

2. Wnioski z diagnozy 6

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze społecznej 6

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze gospodarczej 10

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze przestrzennej 18

Analiza SWOT TOWS 24

3. Wizja, cele rozwoju i kierunki działań 29

Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności 31

Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania 34

Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska 37

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej 39

4. Przedsięwzięcia strategiczne 47

5. System monitoringu i ewaluacji 72

6. Ustalenia w zakresie funkcjonalno-przestrzennym 78

Kluczowe uwarunkowania przestrzenna - funkcjonalne MOF Ełk 78

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Ełk 80

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej 85

Obszary Strategicznej Interwencji 87

1. OSI Tereny inwestycyjne 89
2. OSI Obszary cenne przyrodniczo i turystycznie 90
3. OSI Obszar rewitalizacji w Ełku 92

7. System realizacji strategii 95

8. Ramy finansowe i źródła finansowania 97

9. Powiązania z zapisami dokumentów strategicznych kraju i regionu 102

1. Wstęp

Miasto Ełk i Gmina Ełk współpracują w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku (MOF Ełk) od 2014 r. na podstawie porozumienia międzygminnego, powołującego Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Obszar funkcjonalny *to obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego. Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny.*

Po przeprowadzeniu analiz Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego ustalił granice Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego Ełku w obrębie Miasta Ełk i Gminy Ełk. Na tej podstawie w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, a następnie jej zaktualizowanej wersji pn. Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, wyznaczono Obszar Strategicznej Interwencji - MOF Ełku.

Mapa 1 Obszar Strategicznej Interwencji Miejski Obszar Funkcjonalny Ełku (OSI MOF Ełku) – źródło: Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

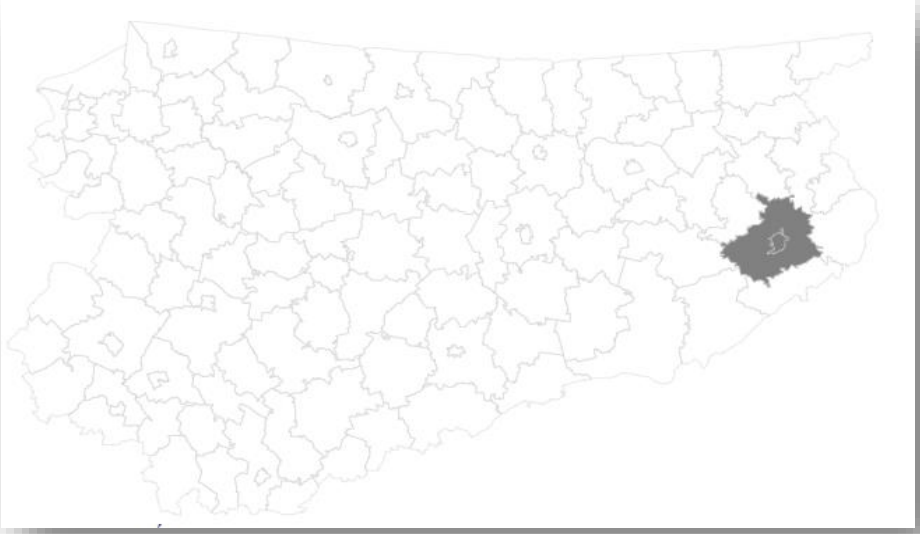

W 2015 r. rady obu gmin uchwaliły Strategię Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2025, w oparciu o którą w MOF Ełk wdrażany był instrument finansowy UE na lata 2014-2020 pod nazwą Zintegrowane Inwestycje Terytorialne bis.

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw wprowadziła nowy system dokumentów strategicznych. Gminy sąsiadujące ze sobą i powiązane funkcjonalnie mogą przygotować strategię rozwoju ponadlokalnego, będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin. **Dążąc do kontynuowania i zacieśnienia partnerskiej współpracy, władze miejskie i gminne zdecydowały o aktualizacji Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk, która jest kluczowym dokumentem strategicznym obu samorządów.** Strategia realizuje idee Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 w zakresie lepszego planowania

i zarządzania strategicznego, w tym stosowania w praktyce zasad zintegrowanego podejścia oraz działania w partnerstwie. Buduje silniejsze powiązania miejsko-wiejskie na bazie lokalnych zasobów, wspierając jednocześnie odbudowę lokalnej gospodarki z kryzysu epidemicznego oraz realizuję celów UE. Wzmacnia również rolę miast różnej wielkości w rozwoju regionów jako organizmów, które wzajemnie się uzupełniają, tworząc sieć powiązań funkcjonalnych między sobą oraz z otaczającymi obszarami wiejskimi. Strategia koncentruje się także na specyficznych dla MOF Ełk problemach i potencjałach. Do potencjałów można zaliczyć walory turystyczne i kulturowe, które w myśl zapisów umowy partnerstwa mogą być źródłem podnoszącym jakość życia, aktywności społecznych, nowych usług, tworzyć miejsca pracy i zwiększać bazę podatkową jst.

Realizacja założeń strategii wzmocni pozycję MOF Ełk w kreowaniu procesów rozwojowych w ujęciu regionalnym i subregionalnym, w szczególności na obszarze EGO Kraina Bociana. EGO Kraina Bociana jest wspólnotą samorządową jednostek terytorialnych wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Obejmuje swoim zasięgiem wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z przestrzeni powiatów ełckiego, gołdapskiego, oleckiego. Współpraca powiatów, miast i gmin w ramach Stowarzyszenia EGO Kraina Bociana ma już wieloletnią tradycję. Nadchodząca dekada wytycza nowe wyzwania związane z rozwojem regionu, a tym samym nowe wyzwania dla współpracy. Kluczowe znaczenie dla przyszłości obszaru EGO ma sytuacja społeczno-gospodarcza w Ełku, w którym koncentrują się najważniejsze funkcje całego subregionu.

2. Wnioski z diagnozy

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze społecznej

Cechą wyróżniającą MOF Ełk na tle województwa warmińsko-mazurskiego jest korzystna sytuacja demograficzna. Została ona ukształtowana przez zdolność przyciągania nowych mieszkańców. W okresie od 2010 do 2019 r. liczba ludności MOF Ełk wzrosła o 4084 osoby, czyli o 5,8%. Wzrost notowano zarówno w przestrzeni miasta Ełk (o 5,4%), jak też Gminy Ełk (o 8,3%).

Wykres 1. Liczba ludności MOF Ełk – źródło: GUS.

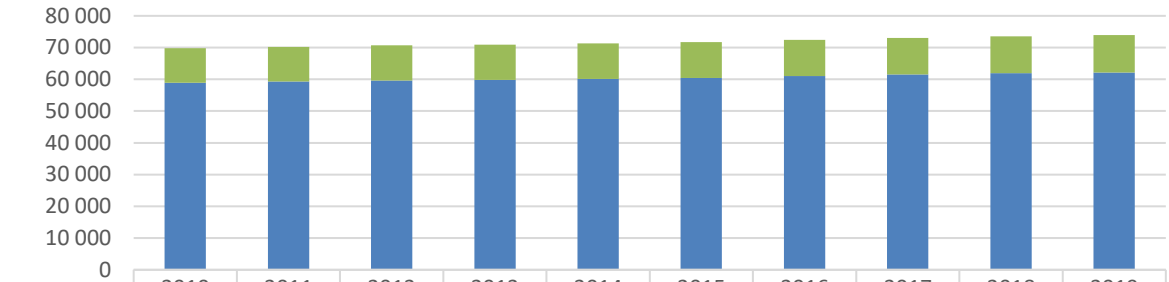

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Ełk	10 911	10 980	11 071	11 147	11 270	11 270	11 324	11 495	11 599	11 820
Ełk	58 934	59 274	59 646	59 790	60 103	60 462	61 074	61 523	61 928	62 109

W ostatniej dekadzie w obu gminach wystąpiło wyraźnie dodatnie saldo migracji. Warto jednocześnie zwrócić uwagę na różnice w potencjale przyciągania nowych mieszkańców pomiędzy miastem i gminą Ełk. Miasto przyciąga głównie młodsze osoby, które poszukują dogodnego miejsca do rozpoczęcia swojej kariery zawodowej. Są to osoby pochodzące zarówno z innym miast, ale przede wszystkim mieszkańcy obszarów wiejskich. Dane dot. salda migracji w układzie gmin tworzących subregion EGO Kraina Bociana wskazują, że obszary wiejskie tej części regionu stanowiły istotne źródło nowych mieszkańców Ełku. Gmina Ełk charakteryzuje się z kolei zdolnością przyciągania osób, które posiadają już zdolności ekonomiczne do zakupu działki pod miastem i budowy domu. Są to z reguły dojrzałe osoby, tj. w przedziale 40-50 lat, które migrują z miasta na wieś razem ze swoimi dziećmi.

MOF Ełk traci swoje zasoby kapitału ludzkiego. Związane jest to z trwałymi migracjami poza obszar funkcjonalny, głównie młodych mieszkańców. Wyjeżdżają oni z miasta i miejscowości wiejskich przede wszystkim w celach edukacyjnych, których nie mogą zaspokoić w Ełku. Taki stan rzeczy potwierdzają badania jakościowe prowadzone m. in. z młodymi mieszkańcami Ełku. Wskutek migracji zmienia się struktura wiekowa ludności miasta i gminy. **Na terenie MOF Ełk przybywa dynamicznie osób w wieku senioralnym**, co związane jest z przechodzeniem do kategorii poprodukcyjnej osób z powojennego wyżu demograficznego.

Prognoza demograficzna dla MOF Ełk w perspektywie nadchodzącej dekady jest korzystna. Wynika to z ukształtowanej struktury wiekowej, będącej pochodną zdolności przyciągania nowych mieszkańców. Liczba ludności miasta w perspektywie dekady może wzrosnąć o około 2 tys. mieszkańców. Nieco wolniejsze tempo wzrostu będzie związane głównie z czynnikami naturalnymi, tj. prognozowanym wzrostem liczby zgonów,

wynikającym ze starzenia się wyżu powojennego wyżu demograficznego. Pomimo postępującego procesu starzenia się społeczności MOF Ełk, napływ nowych, młodych mieszkańców częściowo rekompensować będzie deficyty kadr na rynku pracy.

Prognoza wskazuje także na zmiany jakie zajdą w strukturze ludności miasta. **Wzrośnie liczba osób w wieku senioralnym, zmaleje liczba osób w wieku produkcyjnym, stabilna będzie liczba młodszych mieszkańców miasta.** Warto zwrócić uwagę, że spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym dotyczyć będzie kategorii wieku od 20 do 39 roku życia. Oznaczać to może, w kolejnej dekadzie tj. po 2030 roku, dynamiczny spadek liczby ludności miasta, co związane będzie głównie z czynnikami naturalnymi (dalsze wymieranie powojennego wyżu demograficznego oraz mała liczba urodzeń, będąca konsekwencją zmniejszającej się liczby osób w wieku reprodukcyjnym).

Prognoza demograficzna dla gminy Ełk charakteryzuje się dużym podobieństwem w zakresie trendów do miasta. W perspektywie dekady liczba ludności gminy może zwiększyć się o 1 tys. mieszkańców. Rosnąć będzie liczba osób w wieku senioralnym, natomiast liczba młodych mieszkańców gminy powinna być stabilna. Istotną różnicą w stosunku do miasta będzie wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, choć dynamika tego wzrostu będzie raczej umiarkowana. **Zdecydowanie większą dynamiką charakteryzować się będzie wzrost liczby ludności w wieku pow. 60 roku życia.**

Rozważając zagadnienia demograficzne warto zaznaczyć, że być może potencjał przyciągania nowych mieszkańców MOF Ełk przesuwać się będzie w kierunku obywateli z innych państw, takich jak Ukraina, Białoruś. Z drugiej strony atrakcyjność osiedleńcza obszaru tkwi w uwarunkowaniach przyrodniczo-krajobrazowych, co podkreślają zgodnie liderzy. MOF Ełk może być zatem dobrą ofertą do zamieszkania dla starszych osób, np. mieszkańców dużych aglomeracji, którzy poszukują atrakcyjnego pod względem warunków życia miejsca.

Wraz ze wzrostem liczby i potrzeb mieszkańców w Ełku od kilku lat ponownie dynamicznie rozwija się nowoczesne mieszkalnictwo wielorodzinne, realizowane przede wszystkim przez lokalne firmy budowlane. Napływ nowych mieszkańców do Ełku wpływa na popyt i podaż mieszkań. W latach 2011-2018 liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 117, a mieszkań o 2072. Z drugiej strony można było zaobserwować trend związany z zamieszkaniem na obszarach wiejskich, widoczny bardzo wyraźnie na przykładzie Gminy Ełk. W latach 2013-2018 powstało tam 357 budynków jednorodzinnych, a w 2019 r. kolejnych 71. Jedną z przyczyn tego zjawiska był wzrost cen nieruchomości w mieście. Inną przyczyną może być trend przemieszczeń młodych pokoleń w kierunku zabudowy niskiej, „kameralnej", położonej w oddaleniu od centrum miasta i osiedli, co poniekąd wynika z wyjątkowej gęstości zaludnienia i zabudowy w ograniczonej przestrzeni administracyjnej miasta.

Wskaźnik nasycenia przestrzeni MOF Ełk mieszkaniami jest daleki od zakładanego przez Narodowy Program Mieszkaniowy, który przewiduje osiągnięcie do 2030 r. wyniku 435 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W Ełku w 2018 r. wartość tego wskaźnika wyniosła 379,3, a w Gminie Ełk 331,9 (średnia krajowa 380,5). W obu gminach dynamika wzrostu jest dodatnia.

Rosnąca liczba mieszkańców wpływała na sposób korzystania z usług publicznych. Jednym z nich był zauważalny w MOF Ełk **deficyt miejsc w przedszkolach oraz deficyt opieki żłobkowej**. Zjawiska te były szczególnie odczuwalne były w gminie wiejskiej Ełk.

17 z 19 przedszkoli na terenie MOF zlokalizowanych jest w Ełku. W 2018 r. na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat w Ełku było 861 dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego, w Gminie Ełk zaledwie 582. Wskaźnik dostępności miejsc w przedszkolach, będący relacją liczby dzieci w wieku 3-5 lat na 1 miejsce wynosił w Ełku 0,83, w gminie Ełk 1,51.

Niewątpliwie atutem MOF Ełk jest jego potencjał edukacyjny, który jednak ma swoje ograniczenia. Obserwowany jest wzrost liczby uczniów szkół podstawowych, przez co część placówek wymaga dostosowania infrastruktury i doposażenia sal lekcyjnych. Opracowane w latach 2018-2019 diagnozy potrzeb edukacyjnych szkół podstawowych, prowadzonych przez Gminę Miasto Ełk, pokazują następujące główne działania konieczne do podjęcia:

- pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów;
- rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, zwłaszcza matematyczno-przyrodniczych, językowych oraz w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych i związana z tym konieczność wyposażenia pracowni w odpowiednią bazę materiałową, sprzęt i programy komputerowe;
- doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów;
- kształtowanie u uczniów postaw samodzielności, przedsiębiorczości i odpowiedzialności;
- realizacja dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i j. angielskiego w związku z większą liczbą uczniów wymagających pomocy w wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych;
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań uczniów z wykorzystaniem aktywnych metod.

Ełk w skali województwa, a także subregionu EGO Kraina Bociana, jest znaczącym ośrodkiem edukacji ponadpodstawowej. W 2018 r. do liceów w Ełku uczęszczało 1375 uczniów w Ełku. Więcej młodych osób uczyło się w technikach (1590 uczniów). Niekorzystne zjawiska demograficzne wpłynęły na spadek liczby uczniów szkół średnich. Był on widoczny zarówno w liceach, jak też technikach. W 2019 r. zdawalność matur w powiecie ełckim (92%) była wyższa od średniej wojewódzkiej (83,8%). Największe ograniczenia edukacyjne są związane z kształceniem na poziomie wyższym (niezadowalająca liczba uczelni i kierunków studiów, niski prestiż). Jak podkreślają liderzy MOF Ełk, deficyty w zakresie edukacji na najwyższym poziomie trudno będzie zniwelować. Oznacza to, że MOF Ełk nadal może tracić zasoby kapitału ludzkiego.

MOF Ełk charakteryzuje się wysokim potencjałem oferty instytucji kultury. Prowadzona jest bogata działalność kulturalna rangi lokalnej, krajowej i międzynarodowej. W Ełku prężnie działają 3 instytucje kultury - Ełckie Centrum Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Historyczne w Ełku. Corocznie organizują wiele imprez i działań kulturalnych o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. Ełk jest najważniejszym ośrodkiem kulturalnym w subregionie EGO Kraina Bociana. Gmina Ełk również inwestuje w rozwój oferty kulturalnej – aktywną działalność prowadzi Centrum Kultury Gminy Ełk z siedzibą w Stradunach oraz Filii w Nowej Wsi Ełckiej.

Te aspekty kształtujące jakość życia są doceniane przez mieszkańców. Wskaźnik udziału w wydarzeniach kulturalnych w Ełku jest wyższy niż średnia w miastach subregionalnych w kraju. Działalności instytucji kultury ma duże znaczenie w procesie budowania społeczeństwa dobrobytu i wysokiej jakości życia w nowoczesnych miastach. Wraz ze wzrostem poczucia zamożności i bezpieczeństwa wzrasta bowiem potrzeba rozwoju osobistego, realizowania swoich pasji oraz aktywnego spędzania wolnego czasu.

Dostęp do sportu i rekreacji jest dobrze oceniany przez mieszkańców obszaru. Możliwość aktywnego spędzania czasu w Ełku ma szczególne znaczenie dla ludzi młodych. W ich opinii atrakcyjność terenów rekreacyjnych jest jednym z najważniejszych czynników zachęcających do mieszkania w mieście. W gminie Ełk potencjał rekreacyjny bazuje na walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Gmina systematycznie wzmacnia infrastrukturę rekreacji w poszczególnych sołectwach (56 sołectw), co niewątpliwie jest wyzwaniem. Oferta MOF Ełk jest uzupełniana przez Powiat Ełcki, który prowadzi w Ełku m.in. Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, będący centrum sportów wodnych. Zagrożeniem jest dekapitalizacja ważnych dla aktywności mieszkańców obiektów infrastruktury sportu i rekreacji, która może ograniczać wskazany potencjał usług.

W przestrzeni MOF Ełk widoczna jest rosnąca aktywność społeczna. Przejawia się to w liczbie zarejestrowanych organizacji pozarządowych. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców rósł szczególnie dynamicznie w gminie Ełk. W 2019 r. wynosił on już 45 podmiotów, w mieście natomiast 36 podmiotów. Samorząd miasta stworzył w ostatnich latach dobre warunki dla działalności NGO, zainicjował powstanie szeregu instytucji i programów wspierających obywatelską aktywność i partycypację. Przedstawiciele organizacji pozarządowych z Ełku oceniają potencjał sfery obywatelskiej i NGO jako duży. Dane jakościowe i informacje płynące z trzeciego sektora wskazują jednak na potrzebę działań na rzecz lepszej samoorganizacji i poszerzania społecznej przestrzeni oddziaływania NGO. Do deficytów w opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych należy zaliczyć też ciągle zbyt słabe wsparcie publiczne oraz brak platformy współpracy organizacji pozarządowych.

Wykres 2. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców – źródło: GUS.

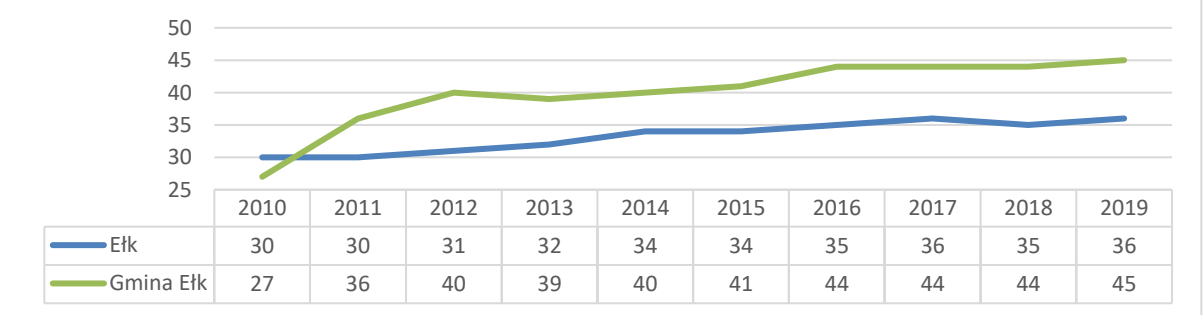

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ełk	30	30	31	32	34	34	35	36	35	36
Gmina Ełk	27	36	40	39	40	41	44	44	44	45

W MOF Ełk na pierwszy plan wśród problemów społecznych wysuwają się te związane ze zdrowiem, tj. długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność. **Pomimo funkcjonujących w Ełku dwóch szpitali oraz kilkunastu przychodni specjalistycznych, dostępność do specjalistycznej opieki medycznej jest w opinii mieszkańców jednym z najgorzej ocenianych aspektów jakości życia**. W zestawieniu do miast o znaczeniu subregionalnym, w Ełku występuje większa umieralności osób do 65. roku życia. Brakuje przede wszystkim lekarzy specjalistów: geriatrów, seksuologów, psychiatrów (również dziecięcych), neurologów dziecięcych, chirurgów, neonatologów, położników, anestezjologów, internistów, psychologów i terapeutów dziecięcych. Zmniejsza się ilość pielęgniarek i położnych. W tym kontekście warto wspomnieć, że od roku akademickiego 2020/2021 w ełckiej fili UWM rozpoczęło się kształcenie na kierunku pielęgniarstwo na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia.

Szczególnym wyzwaniem dla polityki społecznej MOF Ełk jest i będzie polityka senioralna. Wśród gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną, drugą pod

względem liczebności grupę stanowią rodziny emerytów i rencistów. Sytuacja życiowa osób starszych jest zróżnicowana, niemniej jednak czynniki takie jak podeszły wiek, samotność, osłabiona zdrowotność czy obniżona sprawność organizmu, stanowią przyczynek do marginalizacji i izolacji społecznej. Pomimo, że ostatnie lata przyniosły szereg pozytywnych zmian w tej kwestii, wyzwaniem dla polityki senioralnej jest jakość i dostępność do opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej, w tym w aspekcie dostępności do budynków/obiektów/przestrzeni publicznych (brak audytu dostępności przed wprowadzeniem nowej usługi i pełnej diagnozy problemów architektonicznych). Zauważalna jest tendencja wzrostowa usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, obejmujących pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

W przestrzeni MOF Ełk występują widoczne deficyty w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Poważnym problemem Ełku są przestępstwa przeciwko mieniu, które stanowią niemal połowę wszystkich przestępstw. Wielu sprawców tych przestępstw nie zostaje ujawnionych. Najwięcej interwencji policyjnych odnotowuje się w śródmieściu Ełk, będącym obszarem rewitalizacji. Miasto niekorzystnie wyróżnia się również pod względem wskaźników zdarzeń drogowych. Obok czynników psycho-kulturowych zachowań kierowców, jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy jest system drogowy, jego stan techniczny i oznakowanie. W 2019 r. na terenie miasta Ełku doszło do 477 zdarzeń drogowych - wszystkie miały miejsce w terenie zabudowanym. 10 ulic odpowiada za 58,91% wszystkich zdarzeń drogowych na terenie miasta. Są to przede wszystkim ulice układu podstawowego. Około jedna trzecia poszkodowanych uczestników zdarzeń to piesi i podróżujący samochodem osobowym, natomiast 18,6% stanowią rowerzyści. Spośród 6,3 tys. interwencji Straży Miejskiej w 2019 r., 70% stanowiły interwencje drogowe.

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze gospodarczej

W MOF Ełk zachodziły pozytywne zmiany w zakresie aktywności gospodarczej, co w dużym stopniu wynikało z sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Miasto Ełk i otaczającą je Gminę Ełk należy zaliczyć do obszarów o wysokiej aktywności gospodarczej. Główne branże lokalnej gospodarki to handel, budownictwo, przemysł (drzewny, meblowy, metalowy, spożywczy, maszynowy, odzieżowy), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, transport i gospodarka magazynowa. Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Ełk zaliczany jest do ośrodków gospodarczych o znaczeniu regionalnym II stopnia. W mieście zlokalizowana jest Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna i Park Naukowo-Technologiczny. Ełk jest też ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym. Brak bardzo dużych/dominujących firm (pracodawców) zabezpiecza rynek pracy i gospodarkę lokalną przed niekorzystnymi zawirowaniami i koniunkturami, ale ma też swoje minusy po stronie przychodów JST i potencjału inwestycyjnego i modernizacyjnego. Stąd m.in. idea specjalizacji lokalnej gospodarki w kierunku nowoczesnych, ekologicznych specjalności.

W ciągu ostatniej dekady liczba podmiotów ujętych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców rosła zarówno w Mieście Ełk, jak też w Gminie Ełk. Szczególnie duży wzrost nasycenia podmiotami w REGON nastąpił w Gminie Ełk, co należy powiązać bezpośrednio ze zjawiskiem migracji na linii miasto-wieś. Potencjał ilościowy działalności gospodarczych związany jest z mikroprzedsiębiorstwami i osobami fizycznymi

prowadzącymi działalności gospodarcze. W ciągu ostatniej dekady poziom przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Ełk wzrósł i przekroczył poziom notowany dla Ełku.

Wykres 3. Podmioty w REGON na 10 tys. mieszkańców - źródło: GUS.

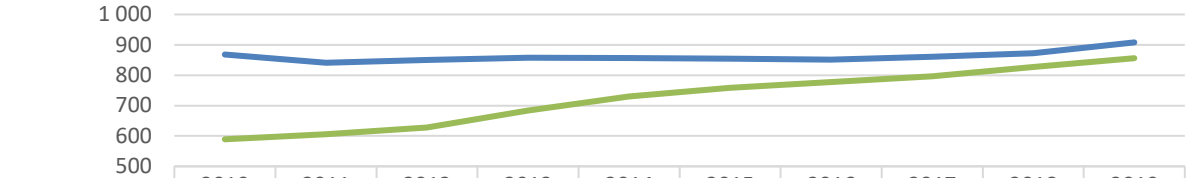

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ełk	868	841	850	858	856	854	851	861	872	908
Gmina Ełk	589	606	628	684	730	758	777	796	827	856

Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności - źródło: GUS.

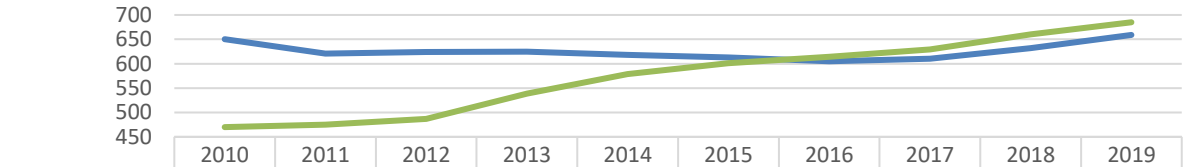

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ełk	650	621	624	625	618	613	605	610	632	659
Gmina Ełk	470	475	487	539	579	601	614	629	660	685

Korzystna sytuacja gospodarcza kraju wpłynęła na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców MOF Ełk. Widoczne jest to w niskich wskaźnikach bezrobocia oraz malejącej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i bezrobocia. Bezrobocie było do niedawna głównym problemem społecznym MOF Ełk. Od zapoczątkowanego w roku 2013 spadku liczby bezrobotnych, obserwuje się również zmniejszenie liczby świadczeniobiorców otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej.

Wraz ze wzrostem aktywności ekonomicznej mieszkańców systematycznie rosły wynagrodzenia. Były jednak one niższe od średniej dla regionu i kraju. W 2019 r. średnie miesięczne wynagrodzenia brutto wynosiło 4,0 tys. w powiecie ełckim. W tym czasie średnia dla województwa wynosiła 4,3 tys. zł, a dla kraju 5,2 tys. zł. **Niski poziom wynagrodzeń jest jedną z przyczyn migracji z miasta, głównie ludzi młodych.**

Wzrost aktywności gospodarczej widoczny był w dochodach budżetu miasta oraz Gminy Ełk. Rosnąca aktywność gospodarcza wpływa przede wszystkim na zwiększenie wynagrodzeń mieszkańców MOF Ełk. Widoczne jest to w dochodach własnych, które pochodzą z podatku PIT (czyli od osób pracujących oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Rozwój mieszkalnictwa oraz wzrost aktywności gospodarczych przyczyni się do wzrostu dochodów od nieruchomości. Te dwa ww. źródła dochodów samorządów z MOF Ełk charakteryzowały się największą dynamiką wzrostu w ciągu ostatniej dekady. Zagrożeniem dla wzrostu dochodów własnych samorządów może być sytuacja wynikająca z sytuacji pandemii COVID-19, których skutkami będą spadające dochody przedsiębiorstw i mieszkańców, a tym samym samorządów.

Wykres 5. Wybrane dochody własne Miasta Ełk (w zł) - źródło: GUS.

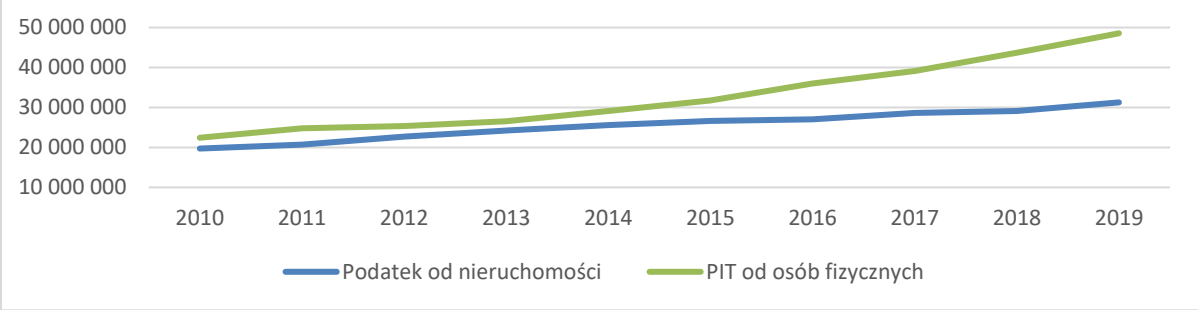

Wykres 6. Wybrane dochody własne gminy Ełk (zł) - źródło: GUS.

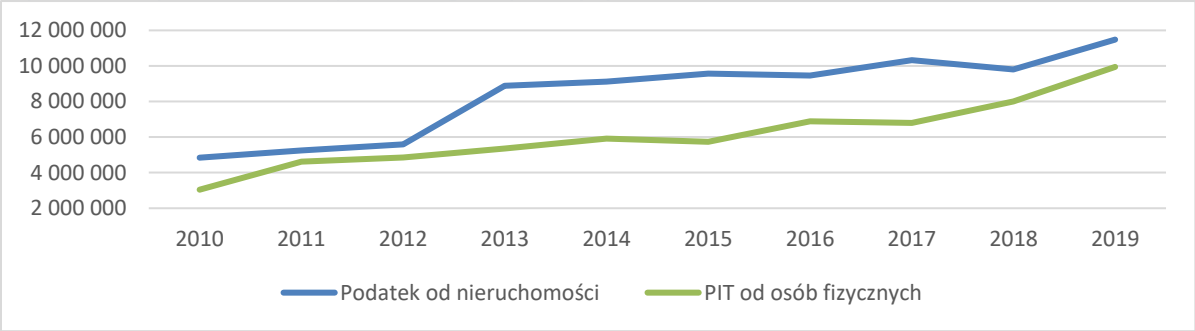

Dane statystyczne pokazują stabilną sytuację ekonomiczną miasta – systematycznie rosnącą liczbę podmiotów gospodarczych oraz osiąganych przez firmy dochodów. Jednak dopiero **w zestawieniu z innymi miastami widoczna jest niższa konkurencyjność ełckiej gospodarki**.

Tabela 1 Wskaźniki podatkowe dot. działalności gospodarczej w 2018 r. (źródło: https://monitor.miasta.pl/).

Wskaźnik	Ełk	Grupa porównawcza: Rdzenie OF miast subregionalnych
liczba podatników	2 395	2 603
łączne przychody	1 945 759 676	2 563 131 686
łączne dochody	220 487 650	253 826 662
podatek	32 479 255	38 914 662
liczba podatników wykazujących stratę na działalności gospodarczej	382	341
łączna wartość straty na działalności gospodarczej	10 821 856	8 598 137

Słabsze wskaźniki gospodarcze idą w parze z ujemną dynamiką. Niejako potwierdzeniem powyższego stanu są niskie wskaźniki przedsiębiorczości mieszkańców. Dotyczy to szczególnie osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym. **Warto w tym miejscu zaznaczyć dużą aktywność gospodarczą osób do 26 roku życia.** Młodzi mieszkańcy Ełku w zdecydowanej większości uważają prowadzenie własnej firmy za atrakcyjne, co wyróżnia ich na tle innych miast. Własna firma jest sposobem na brak odpowiednich dla nich ofert pracy u lokalnych przedsiębiorców. Dogodne warunki do prowadzenia biznesu mogą zachęcać do pozostania i/lub powrotu do Ełku osób przedsiębiorczych.

Badanie ankietowe przedsiębiorców, przeprowadzone w lutym i marcu 2020 r., wykazało że **jednym z największym zagrożeń w prowadzeniu działalności gospodarczej jest niewystarczająca dostępność i oferta instytucji otoczenia biznesu (IOB)** m.in. w zakresie podmiotów oferujących usługi pożyczkowe, poręczeniowe, kapitał, a także umiejętności współpracy firm z tymi instytucjami i administracją publiczną. Aktywność IOB jest niska w stosunku do potrzeb przedsiębiorstw z regionu, stąd niezbędna jest analiza potencjału IOB oraz przygotowanie odpowiednich instrumentów umożliwiającą dostosowanie ich oferty do wymagań rynkowych. Poniżej zaprezentowane są pozostałe bariery i atuty gospodarcze obszaru z perspektywy przedsiębiorców.

Potencjał rozwoju gospodarczego ograniczają :

- niski poziom wynagrodzeń i mało zróżnicowany rynek pracy (trudność przyciągania i zatrzymania kapitału ludzkiego);
- niski poziom innowacyjności podmiotów gospodarczych, mała liczba dużych podmiotów gospodarczych, które kreować będą sieci popytu wewnętrznego i jakość rynku pracy;
- deficyt terenów inwestycyjnych w przestrzeni miasta;
- wysokie stawki czynszów dla działalności gospodarczych, w tym usług w mieście;
- niski poziom współpracy samorządowej na linii miasto-obszary wiejskie

Do atutów wspierających aktywność gospodarczą zalicza się:

- duży potencjał dla rozwoju turystyki;
- potencjał wolnych terenów inwestycyjnych w przestrzeni wiejskiej, otaczającej Ełk;
- rozwój aktywności gospodarczej, wspieranej przez nowoczesne technologie;
- rosnący popyt na produkty i usługi

W MOF Ełk brak jest spójnej i zintegrowanej oferty inwestycyjnej, a także jej promocji. W ramach uczestnictwa Gminy Miasta Ełk w programie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pn. „gov_LAB" przeprowadzona została analiza metodą design thinking, która wykazała niewystarczającą rozpoznawalność Ełku i całego subregionu jako marki inwestycyjnej i biznesowej tj. miejsca do lokowania nowoczesnych inwestycji oraz miejsca do rozwoju zawodowego. W całym powiecie ełckim jest zaledwie 15 podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego (6,05% w skali województwa). Wartość kapitału zagranicznego na 1 mieszkańca powiatu ełckiego w wieku produkcyjnym wynosi 204 zł (ujemna dynamika). Średnia wojewódzka jest 8-krotnie wyższa (1632 zł), a krajowa aż 43-krotnie (8 751). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w Ełku na koniec 2019 r. było ok. 30 ha uzbrojonych terenów inwestycyjnych, które ze względu na rozdrobnienie i strukturę miasta uniemożliwiają lokowanie dużych inwestycji gospodarczych. Gmina Ełk dysponuje rozległymi terenami w pobliżu drogi S61, jednak nie są one wyposażone w odpowiednią dla inwestorów infrastrukturę.

Na terenie MOF Ełk zlokalizowany jest istotny potencjał do wzmacniania potencjału konkurencyjności gospodarki i rozwoju innowacji. Ełk, dzięki działalności Parku Naukowo-Technologicznego i podstrefy Specjalnej Suwalskiej Strefy Ekonomicznej,

oferuje najszersze w tej części województwa możliwości skorzystania z usług i infrastruktury na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności podmiotów gospodarczych. Od powstania Parku Naukowo-Technologicznego dynamicznie wzrasta udział firm z sektora kreatywnego, które zwiększają innowacyjność lokalnej gospodarki i stanowią szansę na nowe miejsca pracy i rozwój kapitału społecznego. Z kolei nowa polityka funkcjonowania stref ekonomicznych preferuje projekty w regionach o wysokim bezrobociu, czyli przede wszystkim w małych i średnich miastach oraz na terenach wiejskich. Dzięki temu w MOF Ełk można dokonać mniejszych nakładów inwestycyjnych w celu uzyskania wsparcia w stosunku do sąsiednich obszarów.

Zmiany w dostępności komunikacyjnej, które zachodzić będą w perspektywie najbliższych lat mogą stać się istotnym impulsem do rozwoju gospodarczego wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w tym MOF Ełk. Przez przestrzeń powiatu ełckiego przebiegać będzie droga S61 (tzw. „Via Baltica"), czyli część europejskiej trasy E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią. Niebagatelne znaczenie dla aktywności gospodarczej ma również przebieg drogi krajowej S16, stanowiącej główną oś komunikacyjną województwa warmińsko-mazurskiego w układzie wschód–zachód. Przez powiat ełcki i olecki projektowana jest linia kolejowa „Rail Baltica", będąca elementem transeuropejskiego korytarza transportowego, łącząca Warszawę, Kowno, Rygę, Tallinn i Helsinki. W tym układzie Ełk stanie się istotnym miejscem na mapie komunikacyjnej kraju, miejscem, w którym krzyżują się i zbiegają się ważne szlaki komunikacyjne. W powszechnej opinii ełczan realizacja tych inwestycji może być silnym impulsem rozwojowym, bowiem dostępność komunikacyjna jest wciąż jednym z najważniejszych kryteriów wyboru lokalizacji działalności gospodarczej.

Mapa 2. Obecny i projektowany układ komunikacyjny w przestrzeni powiatu ełckiego - źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018 r.

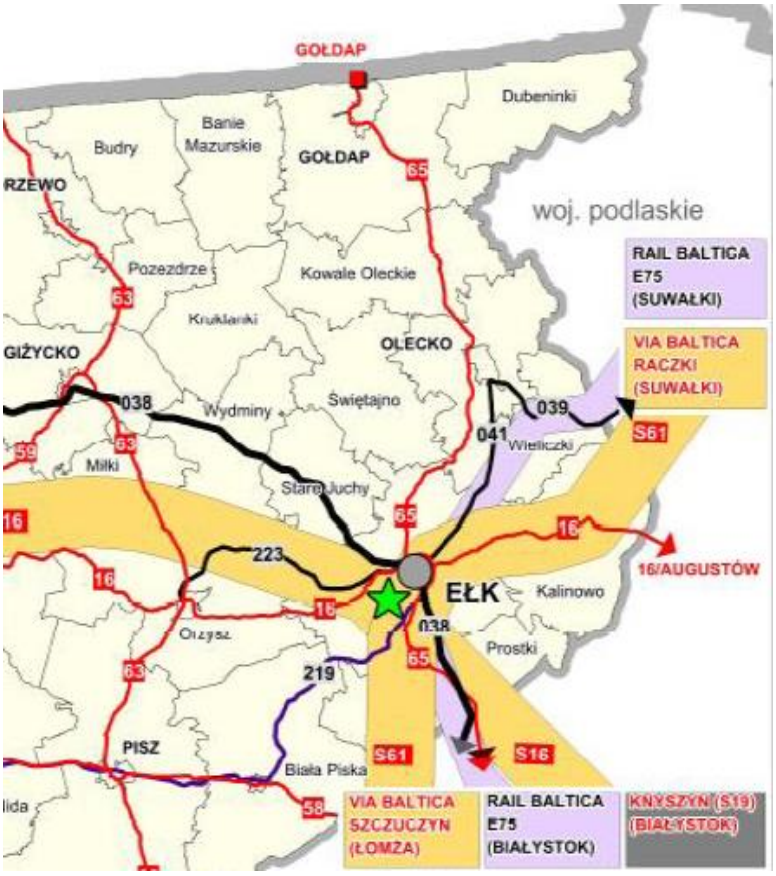

Zrealizowane i planowane regionalne inwestycje kolejowe wzmocnią rolę ełckiego węzła kolejowego jako największego na Mazurach i drugiego co do wielkości w województwie warmińsko-mazurskim, po węźle olsztyńskim. W 2020 r. zakończyła się modernizacja linii kolejowej nr 219: Ełk - Olsztyn przez Szczytno, dzięki czemu możliwy jest sprawny dojazd do lotniska Olsztyn-Mazury w Szymanach. W 2021 r. rozpocznie się remont, połączony z elektryfikacją, linii nr 38 na odcinku Ełk-Korsze, dzięki czemu skróci się czas przejazdu z Olsztyna do Ełku o ponad pół godziny.

Rozwój układu komunikacyjnego północno-wschodniej Polski wspierany będzie także inwestycjami o wymiarze subregionalnym. Tym samym **należy oczekiwać wzmocnienia pozycji MOF Ełk w kreowaniu procesów rozwojowych w ujęciu subregionalnym, w szczególności na obszarze OSI EGO Kraina Bociana.** Oczekiwane są inwestycje w układ drogowy DK nr 65. Polegać ona będzie na rozbudowie siedmiu odcinków drogi krajowej nr 65 o łącznej długości 59,1 km. W ujęciu subregionalnym istotną inwestycją jest modernizacja linii kolejowej 041 Ełk–Gołdap–Olecko. Wniosek o przywrócenie dawnego połączenia trafił do PKP Polskich Linii Kolejowych S.A. w ramach rządowego programu Kolej Plus.

Potencjał komunikacyjny MOF Ełku wzmacniany jest przez dobrze rozwinięty system dróg w Gminie Ełk. Zarządza ona siecią dróg, których długość to około 910 km, z czego zewidencjowanych jest 425 km (168 km to drogi publiczne, 256 km wewnętrze). Jest to jednocześnie istotne wzywanie budżetowe.

Koniunktura gospodarcza ostatnich lat wpłynęła na zwiększenie liczby miejsc pracy w MOF Ełk, czemu towarzyszył mniejszy niż w innych obszarach ubytek zasobu siły roboczej. **W opinii przedsiębiorców z MOF Ełk na lokalnym rynku pracy zaczyna brakować kadr.** Na liście zawodów deficytowych Powiatowego Urzędu Pracy dominują te związane z pracą fizyczną, w tym branżach takich jak budownictwo, transport, turystyka i gastronomia. Występuje również deficyt lekarzy, nauczycieli, specjalistów technicznych i pracowników socjalnych. Większość przedsiębiorców biorących udział w ankiecie oceniającej stan i warunki przedsiębiorczości w Ełku twierdzi, że niedostateczna dostępność pracowników stanowi duże zagrożenie lub wręcz uniemożliwia dalsze funkcjonowanie i rozwój firmy. Napływ migrantów do MOF Ełku może częściowo rozwiązać ten problemem. Wg danych PUP lokalne firmy coraz chętniej sięgają po obcokrajowców.

Atutem Ełku jest jego potencjał edukacyjny. Dla kreowania rozwój gospodarczego MOF Ełk szczególne znaczenie ma oferta kształcenia zawodowego. Potencjał ten wymaga jednak dalszego wzmocnienia ze względu na niekorzystny wizerunek systemu kształcenia zawodowego w oczach młodych osób i ich rodziców. Kształcenie zawodowe w MOF Ełk cieszy się mniejszą popularnością wśród osób młodych niż w miastach subregionalnych, nawet mimo odnotowanego w latach 2011-2018 r. wzrostu udziału liczby absolwentów szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z 9,3% do 12,8% (średnia krajowa wynosi 14,4%, a wojewódzka 17,4%). Zauważalna jest niewielka dynamika wzrostu pod względem liczby kierunków kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych w Ełku, liczby firm współpracujących ze szkołami oraz nakładów na modernizację bazy dydaktycznej. Najpopularniejszymi kierunkami kształcenia są te związane z usługami dla ludności oraz biznesem i administracją (ponad połowa uczniów techników). W dalszej kolejności są kierunki najbardziej pożądane z punktu widzenia największych lokalnych pracodawców: inżynieryjno-techniczne, budowlane, produkcja i przetwórstwo. Dlatego kreowane będą warunki do poszerzenia oferty kształcenia średniego i wyższego w obszarach związanych

z ekogospodarką. Nowoczesne podejście do kształcenia umożliwi dopływ kadr, które od razu po ukończeniu nauki będą cechowały się wysokimi kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym.

Pomimo ogólnie korzystnej sytuacji gospodarczej, problemem MOF Ełk nadal było bezrobocie. Dotyczył on w szczególności Gminy Ełk oraz wybranych grup wiekowych. Najliczniejszą grupę bezrobotnych w ujęciu powiatowym stanowiły osoby w przedziałach wiekowych 25 - 34 oraz 35 - 44 lata (54,97 % ogółu zarejestrowanych). Warto podkreślić, iż około połowy bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Problem bezrobocia skorelowany jest z opiniami, głównie młodych osób nt. małej atrakcyjności lokalnego rynku pracy, zarówno pod kątem różnorodności ofert pracy, jak też poziomu wynagrodzeń.

Zdolność rozwoju gospodarczego MOF Ełk opierać się będzie na rosnącym znaczeniem funkcji turystycznej subregionu EGO Kraina Bociana. Ełk pełni funkcje turystyczne uzupełniające w stosunku do oferty silniejszych ośrodków, w szczególności w zakresie turystyki kulturowej, eventowej, miejskiej, weekendowej, rowerowej. Na bazie bogatych zasobów przyrodniczych (Pojezierze Mazurskie, Zielone Płuca Polski, Jezioro Ełckie i rzeka Ełk) zbudowana została infrastruktura (promenada, 2 plaże miejskie, liczne parki i tereny rekreacji) i oferta (kulturalno-rozrywkowa i sportowo-rekreacyjna), mająca duże znaczenie dla jakości życia mieszkańców i rozwoju turystyki. Ze względu na swoje przyszłe walory komunikacyjne, rozwijającą się funkcję biznesową oraz wielkość miasta, Ełk ma szansę stać się obszarem koncentracji ruchu turystycznego.

Obecnie największą atrakcją i wyróżnikiem miasta jest Jezioro Ełckie, rozumiane szeroko jako zbiornik wodny, przyległe tereny publiczne (w szczególności 7-kilometrowa promenada, parki, plaże, tereny rekreacyjne itd.) i oferta gastronomiczna. Miejsce to tętni dziś życiem od wiosny do jesieni, zwłaszcza, że organizowane są tam liczne wydarzenia kulturalno-rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne. Tereny przy Jeziorze Ełckim posiadają uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który wskazuje na lokalizację obiektów związanych z usługami turystycznymi, w tym obiektów hotelowych. Szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju funkcji hotelarskich ma renowacja dawnego zamku krzyżackiego wraz z całym kompleksem wyspy zamkowej na Jeziorze Ełckim.

Proces zagospodarowywania brzegów Jeziora Ełckiego nie został ukończony, przez co potencjał tych terenów nie może być w pełni uwolniony i wykorzystany. Od wielu lat podejmowane są starania, aby w oparciu o ełcką promenadę utworzyć wokół Jeziora Ełckiego pętlę rowerową. W przeważającej części ta infrastruktura jest już zrealizowana dzięki projektom inwestycyjnym na działkach Miasta Ełk, Lasów Państwowych i Powiatu Ełckiego. Brakujący fragment zlokalizowany jest na terenie Gminy Ełk. Potrzebna jest również mniejsza pętla rowerowa, tylko w granicach miasta (z kładką przez jezioro), która połączyłaby najbardziej atrakcyjne tereny turystyczne w Ełku. Niewystarczająca jest oferta w zakresie uprawiania sportów i rekreacji wodnej. Wolne tereny w północnej części Jeziora Ełckiego, które w planach miejscowych przeznaczone są pod funkcje hotelowe, nie cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, turystów i inwestorów z powodu braku zagospodarowania turystycznego.

Mając na względzie sukces, jaki przyniosło zwrócenie się miasta w kierunku jeziora, ełcki samorząd stara się powtórzyć ten proces w odniesieniu do rzeki Ełk. Pomimo wysokiej wartości przyrodniczej rzeki Ełk, jej potencjał nie jest wykorzystywany co wynika z niskiej dostępności i słabej infrastruktury do

rekreacji wodnej. Rzeka Ełk jest w większości nieużytkowana lub punktowo wykorzystywana nieformalnie przez mieszkańców w celach rekreacyjnych oraz do turystyki kajakowej. Rzeką Ełk przebiega szlak kajakowy „Łaźną Strugą", jednak niedostosowanie brzegów rzeki i w części jeziora do postoju kajaków powoduje, że przez Ełk odbywa się przede wszystkim „tranzyt" w kierunku Biebrzy. Brakuje stanic, plaż, slipów, miejsc wypoczynku/biwakowania oraz ścieżek pieszych i rowerowych, które byłyby zintegrowane z promenadą i nowopowstałymi ścieżkami rowerowymi przy ujściu rzeki Ełk do jeziora, tworząc spójną ofertę turystyczną (rzeka+jezioro). W granicach miasta zagospodarowany jest jedynie odcinek przy ujściu do Jeziora Ełckiego (ok. 1,3 km) oraz kilka punktów w Gminie Ełk.

Warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku w Gminie Ełk wynikają głównie z obecności dużych kompleksów leśnych, nizinnych dolin rzecznych, bagien, jezior i czystego pod względem sanitarnym środowiska. Zabudowa letniskowa i rekreacyjna koncentruje się nad jeziorami, przede wszystkim w Szeligach-Buczkach, Sordachach, Sajzach, Suczkach, Lepakach i Malinówce. Gmina inwestuje w rozwój małej infrastruktury, m. in. plaż. W gminie zlokalizowane są gospodarstwa agroturystyczne. Warto odnotować, że do obszaru o dużej intensywności turystycznej zalicza się położoną w powiecie ełckim gminę Stare Juchy (m.in. kwatery agroturystyczne).

Barierą utrudniającą rozwój usług opartych na funkcji turystycznej MOF Ełk jest słaba pozycja marki turystycznej w relacji do innych rozpoznawalnych w regionie marek turystycznych. Ze względu na silną konkurencję pobliskich uznanych marek jak Wielkie Jeziora Mazurskie i Augustów (lub szerzej Suwalszczyzna) oraz brak rozpoznawalnego produktu turystycznego, MOF Ełk nie odgrywa znaczącej roli jako ośrodek turystyczny. Wschodnia część województwa warmińsko-mazurskiego przegrywa w konkurencji o turystów z sąsiednim subregionem Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Dane dotyczące ilości noclegów (turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców) świadczą o umiarkowanym lub słabym potencjale konsumowania oferty noclegowej. Na terenie MOF Ełk brakuje hoteli o wysokim standardzie – tylko jeden hotel ma kategorię 3 gwiazdkową. Deficytem jest także brak lokalnej organizacji turystycznej (LOT).

Z drugiej strony potencjał MOF Ełk i subregionu EGO Kraina Bociana to możliwość rozwijania i budowania własnej, bardzo indywidualnej pozycji marki na mapie turystycznej Polski i regionu. Liderzy lokalni podkreślają, że potencjał MOF Ełk tkwi w turystyce, w której goście doceniają jakość, ciszę, spokój. Ełk, Gołdap i Olecko zaliczane są do miast pełniących funkcję ośrodków obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym – integracja oferty turystycznej w przestrzeni subregionu EGO Kraina Bociana (który ma szansę przebić się wizerunkowo) – sprzyjać będzie rozwojowi funkcji usługowej Ełku.

Uwarunkowania rozwoju MOF Ełk w sferze przestrzennej

Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Subregionalnego Ełku, zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, jest obszarem funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym. Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego zdefiniowane w tym planie dotyczą:

Wzmacniania funkcji i znaczenia ośrodka subregionalnego Ełku w regionalnej sieci osadniczej.	Rozwoju ośrodka gospodarczego Ełku w oparciu o wykorzystanie wewnętrznych potencjałów obszaru.	Rozwoju ośrodka usługowego Ełku w zakresie zwiększania dostępu do usług publicznych mieszkańców obszaru.
Zwiększania poziomu integracji obszaru.	Zwiększania dostępności komunikacyjnej obszaru poprzez podniesienie standardu głównych powiązań komunikacyjnych.	Rozwoju infrastruktury technicznej.

Uwarunkowania przestrzenne MOF Ełk w dużym stopniu kształtują procesy demograficzne, w tym napływ nowych mieszkańców. W najbliższej przyszłości kwestie polityki przestrzennej MOF Ełk w większym stopniu zdynamizują uwarunkowania rozwoju gospodarczego, turystycznego, a także potrzeby związane z ochroną przyrody i środowiska.

Miasto Ełk zajmuje powierzchnię 2105 ha, z czego niespełna 79% stanowił powierzchnia lądowa, a prawie 21% – grunty pod wodami powierzchniowymi. Ełk cechuje duża gęstość zaludnienia- 2950 osób/km^2 (towarzyszy temu wysoka dynamika wzrostu). **W związku z napływem do Ełku ludności zagospodarowywane są kolejne tereny inwestycyjne, powstają nowe tereny zurbanizowane. Struktura osadnicza miasta jest więc bardzo rozwinięta.**

Układ funkcjonalno – przestrzenny Ełku został ukształtowany warunkami naturalnymi oraz systemem dróg kołowych i kolejowych:

- na obszarze pomiędzy Jeziorem Ełckim a linią kolejową wykształciło się mieszkalnictwo i usługi;
- w części wschodniej, w ciągu dróg krajowych nr 16 i 65, dominuje przemysł;
- tereny rekreacyjne koncentrują się wzdłuż Jeziora Ełckiego i częściowo rzeki Ełk.

Miasto Ełk posiada ograniczone możliwości rozwoju przestrzennego – istniejąca zabudowa jest dość zwarta, a niezagospodarowane obszary stanowią niewielką powierzchnię miasta. Zabudowa mieszkaniowa i usługowa może się rozwijać na południu w rejonie szpitala miejskiego, a także na północnych skrajach miasta. Zabudowa związana z działalnością gospodarczą dysponuje rezerwami terenu we wschodniej części miasta. Generalnie dużym zasobem są tereny zdegradowane – powojskowe i poprzemysłowe, których położenie i istniejące uzbrojenie stanowi znaczny atut.

Stan techniczny zabudowy w mieście jest bardzo różnorodny. Dość liczne obiekty zabytkowe są sukcesywnie remontowane i odnawiane, zabudowa z okresu PRL-u przechodzi stopniowo termomodernizację, choć potrzeby w tym zakresie są nadal duże.

Obiekty powstałe w ciągu ostatniego ćwierćwiecza z reguły pozostają w dobrym stanie technicznym. Nowe inwestycje na terenach powojskowych i w obrębie ruin zamku powinny podnieść atrakcyjność lokalnej przestrzeni. Istotne miejsce zajmują zabytki. Strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje śródmiejski zespół urbanistyczny. W Ełku przeważają zabytki budownictwa murowanego, mieszkalnego, głównie kamienice murowane powstałe w końcu XIX w. i na początku XX w.

Na terenie miasta pozytywnie należy ocenić stan ładu przestrzennego w zakresie zieleni przyulicznej i terenów zieleni urządzonej wraz z urządzeniami małej architektury. Jakość przestrzeni miejskiej, jej estetyka i czystość, jest na bardzo wysokim poziomie, co potwierdzają oceny mieszkańców w badaniach jakości życia w Ełku. Uzupełnień wymagają bulwary nad Jeziorem Ełckim i dalszy bieg rzeki Ełk w celu wytworzenia powiązania os. Zatorze z Placem Jana Pawła II i dalej z plażą miejską. W północnych osiedlach mieszkaniowych również zauważalny jest deficyt terenów zieleni urządzonej. Częściowo może być to spowodowane brakiem możliwości terenowych dla urządzenia nowych terenów rekreacji, wówczas należałoby zapewnić dogodne powiązania z innymi terenami zieleni urządzonej na obszarze miasta.

Rozwój przestrzenny powinien ściśle wiązać się z potencjałem demograficznym obszaru i przebiegać etapowo. Z analizy zapotrzebowania na nową zabudowę wynika, że nie jest konieczna realizacja nowych terenów zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach miasta. Analiza wykazała natomiast **potrzebę wyznaczenia nowych obszarów usług turystyki**, co wynika przede wszystkim z pełnionej przez miasto funkcji ośrodka regionalnego, a także walorów przyrodniczych, krajobrazowych i rekreacyjnych Ełku.

Gmina wiejska Ełk otacza miasto pierścieniem o szerokości 10-15 km (380 km^2). Takie położenie warunkuje promienisty układ komunikacyjny, którego środek wyznaczony przez drogi krajowe 16 i 65 oraz drogi wojewódzkie nr 665 i 667 zlokalizowany jest na terenie miasta. Powiązania komunikacyjne pomiędzy głównymi szlakami uzupełniają drogi lokalne. Strukturę przestrzenną gminy tworzą głównie:

- rozległe tereny rolne (ponad połowa obszaru);
- zwarte kompleksy leśne (ok. 25% powierzchni gminy);
- 40 jezior.

Na sieć osadniczą gminy składa się 56 sołectw. **W gminie nie wykształciło się wyraźne centrum, funkcje administracyjne zlokalizowane są na terenie miasta.** W strukturze osadniczej największymi miejscowościami są Straduny i Nowa Wieś Ełcka, położone na trasie drogi krajowej nr 65. Straduny to osada mająca swe początki w XV w., zlokalizowana nad rzeką Ełk i nad Jeziorem Straduńskim. Nowa Wieś Ełcka położona jest po przeciwnej stronie miasta, na skrzyżowaniu dróg nr 65 i 667. Obu miejscowościom brakuje jasno określonej i dobrze urządzonej przestrzeni centralnej. Pozostałe miejscowości to regularnie rozłożone niewielkie osady wiejskie, do części z nich dojazd jest utrudniony ze względu na wąskie drogi.

Gmina Ełk charakteryzuje się dużym rozproszeniem struktury osadniczej, a co za tym idzie bardzo dużym rozproszeniem zjawisk problemowych. Zasadniczo wg delimitacji sporządzonej na potrzeby Programu Rewitalizacji Gminy Ełk, zjawiska problemowe wykazują się większą koncentracją w południowo-wschodniej części gminy. Do obszarów wymagających przekształceń i rewitalizacji należy zaliczyć miejscowości, w których zlokalizowane były Państwowe Gospodarstwa Rolne (tzw. PGR-y). Obecnie tylko

nieliczne gospodarstwa prowadzą działalność rolniczą. Niektóre zespoły zabudowy wielorodzinnej zostały poddane termomodernizacji, budynki zostały wyremontowane i ich efekt estetyczny uległ znacznej poprawie. Nie wiąże się to jednak z poprawą sytuacji społecznej i materialnej mieszkańców. Obszary popegeerowskie wymagają kompleksowych działań, których zasadniczym elementem musi być aktywizacja społeczno – zawodowa mieszkańców.

Powyższy opis sytuacji przestrzenno-funkcjonalnej układu MOF Ełk wskazuje na wyraźnie policentryczny układ, z centralnie położonym miastem Ełk i otaczającymi je miejscowościami wiejskimi. Ełk wyraźnie koncentruje potencjał usług w stosunku do otaczającej je gminy wiejskiej. Atutem ww. układu przestrzennego jest czytelna i dobrze ukształtowana struktura przestrzenna miasta Ełk, z wyraźnym centrum, które poddawane jest procesom rewitalizacji. Miasto jest bardzo zwarte (bardzo wysoka gęstość zaludnienia w tej kategorii miast) i jednocześnie silnie odczuwa brak terenów pod budownictwo mieszkaniowe i inwestycje w swoich granicach. Z tego powodu Gmina Ełk charakteryzuje się dużą presją urbanizacyjną. Największy ruch inwestycyjny w zakresie budownictwa mieszkaniowego widoczny jest w najbliższych lokalizacjach miasta.

MOF Ełk jest jednym z najmniej dostępnych komunikacyjne obszarów Polski o najniższej w kraju gęstości dróg o nawierzchni twardej. Dzięki inwestycjom drogowym i kolejowym - S61, S16, E75, obszar ma szansę przełamać zewnętrzne wykluczenie komunikacyjne i wykorzystywać swoje położenie do rozwoju gospodarczego i społecznego. Wewnętrzny układ drogowy MOF jest dobrze rozbudowany, umożliwiając realizację potrzeb transportowych przez mieszkańców z wykorzystaniem samochodu osobowego. Widocznym wyzwaniem dla układu drogowego jest poprawa jakości dróg i ich bezpieczeństwa oraz uzupełnienie sieci poprzez połączenie z węzłami dróg ekspresowych. W Ełku występujące bariery przestrzenne (tory kolejowe) oraz naturalne (jezioro, rzeka) powodują, że potrzebne jest zapewnienie lepszych połączeń między osiedlami oraz zmniejszenie ruchu w centrum miasta (tzw. mała obwodnica).

Z roku na rok w MOF Ełk wzrasta liczba aut, powodując coraz większe zatłoczenie komunikacyjne, szczególnie na terenie miasta. Wyniki pomiarów badań natężenia ruchu wskazały na znaczne obciążenie głównych ciągów komunikacyjnych, tworzenie się zatorów drogowych i występowanie przekroczeń przepustowości skrzyżowań. Widoczny jest m. in. deficyt miejsc parkingowych. Problem ten dotyczy zarówno obszaru centralnego miasta, jak i osiedli. Obecny poziom motoryzacji uniemożliwia swobodne korzystanie z intensywnie zabudowanego, centralnego obszaru miasta, gdzie występuje wielość źródeł i celów podróży. **Przy aktualnych problemach związanych z użytkowaniem samochodu osobowego na terenie miasta, brak działań mających na celu zmianę zachowań komunikacyjnych mieszkańców, nie tylko miasta, ale i w skali powiatu, będzie prowadził do dalszego pogorszenia sytuacji ruchowej zarówno w transporcie indywidualnym jak i zbiorowym**. Zatłoczenie ulic miasta i deficyt miejsc parkingowych jest skutkiem braku równowagi pomiędzy podażą systemu transportowego a popytem.

W funkcjonowaniu przestrzeni MOF Ełk uwidacznia się **ciągle zbyt niska atrakcyjność komunikacji publicznej w układzie miejskim i w szczególności podmiejskim.** Ukształtowanie sieci miejskiej komunikacji autobusowej w oparciu o przewozy dowozowo-odwozowe do strefy przemysłowej oraz do miejscowości w Gminie Ełk i Stare Juchy dość mocno odbiło się na ofercie przewozowej bezpośrednio dla mieszkańców Ełku, którzy, szczególnie w dojazdach do i z pracy, z autobusów korzystają stosunkowo rzadko.

Niewielkie zainteresowanie miejską komunikacją autobusową może wynikać z niskiej częstotliwości kursowania, która jest akceptowalna na terenie gminy wiejskiej, natomiast w gęsto zaludnionym mieście o niewielkiej powierzchni sprawia, że atrakcyjniejsza od autobusu jest nawet podróż piesza.

Na terenie MOF Ełk niespójny i mało efektywny jest system dróg rowerowych, choć widoczne są zmiany. Układ ścieżek rowerowych na terenie miasta nie jest jeszcze spójny, wynikający często z przebudowy układu drogowego, rzadziej jako samodzielny element infrastruktury transportowej (za wyjątkiem ciągów o dominującym charakterze turystycznym). Sieć dróg rowerowych w Ełku nie łączy wszystkich osiedli i nie zapewnia komunikacji z miejscowościami podmiejskimi. Szczególnie brakuje połączeń przecinających tory kolejowe i rozwiązań na skrzyżowaniach w centrum miasta. Główna trasa rowerowa (promenada) biegnie wzdłuż brzegu Jeziora Ełckiego oraz rzeki Ełk i stanowi raczej atrakcję turystyczną, niż korytarz codziennych podróży mieszkańców miasta.

Po oddaniu do użytku drogi ekspresowej S61, miasto Ełk otrzyma w zarząd dotychczasową drogę krajową nr 65 i praktycznie w całości będzie zarządzać infrastrukturą drogową na swoim terenie, a w konsekwencji ponosić odpowiedzialność za stan techniczny i jakość posiadanej infrastruktury. Z drugiej strony takie rozwiązanie zapewni praktycznie pełną swobodę planowania infrastruktury transportowej. Umożliwi to dowolne kształtowanie jej przeznaczenia zgodnie z polityką zrównoważonej mobilności, która powinna przewidywać zwiększenie udziału podróży z wykorzystaniem alternatywnych dla prywatnego samochodu osobowego (w tym podróży pieszych) w podróżach na terenie miasta. Zakłada się, że konsekwentna polityka i działania w tym zakresie zmienią trwale nawyki komunikacyjne mieszkańców, a nawet ich styl i tryb życia na bardziej aktywny, zdrowy i przyjazny środowisku.

Od kilku lat miasto Ełk i Gmina Ełk prowadzą modernizację oświetlenia ulicznego. Energooszczędne punkty świetlne LED stanowiły w 2019 r. w MOF Ełk niemal 55% wszystkich punktów świetlnych. Dla porównania w 2015 r. wartość ta wynosiła zaledwie 3,34%. W wyniku modernizacji i konserwacji oświetlenia ulicznego odnotowano znaczne zmniejszenie w zużyciu energii elektrycznej, co przełożyło się na zmniejszenie opłat związanych z poborem prądu.

Uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe predysponują MOF Ełk do rozwoju funkcji turystycznej. Może ona być szczególnym impulsem dla kształtowania funkcji mieszkaniowej, a także rozwoju gospodarczego. Wymaga to jednak inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej. Atutem MOF Ełk są uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, w tym potencjał przestrzenny Gminy Ełk dla rozwoju usług, turystyki i rolnictwa. Cechą charakterystyczną MOF Ełku są dość liczne jeziora, wchodzące w skład Pojezierza Ełckiego. Sieć hydrologiczną uzupełnią liczne kanały i rzeki, wśród których największe znaczenie odgrywa rzeka Ełk. Większość zbiorników wodnych, w zależności od położenia, szczególnie na obszarach leśnych lub w pobliżu domostw i wsi, tworzy miejsca o dużej atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej, które są cechą charakterystyczną okolic Ełku. Formy ochrony przyrody stanowią dużą część ogólnej powierzchni Gminy Ełk (ok. 74%).

Mapa 3 Mapa MOF Ełk i okolic (źródło: https://elcki.e-mapa.net/).

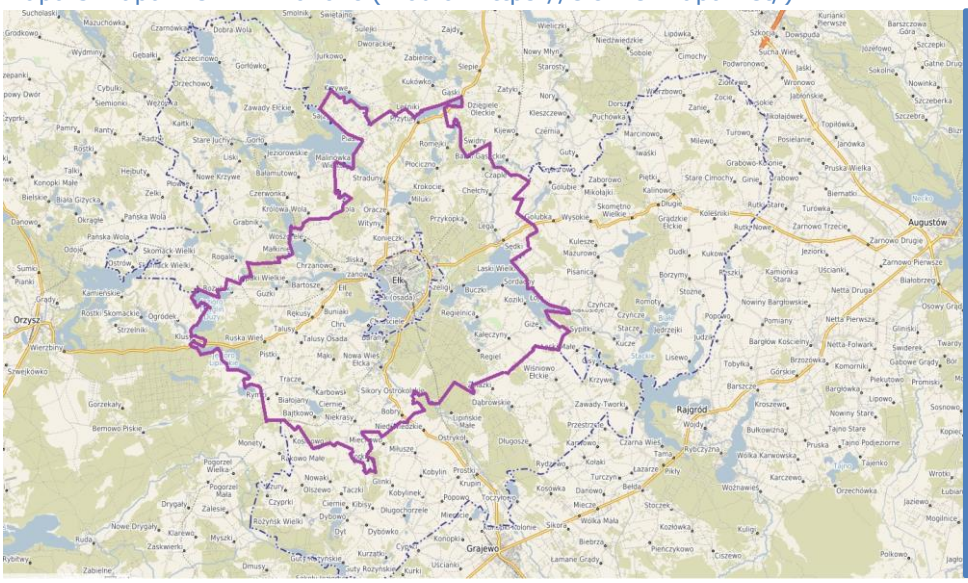

Mapa ilustruje kluczowe znaczenie uwarunkowań układu geograficzno-przyrodniczego MOF Ełk dla rozwoju obszaru.

Istotna barierą rozwoju gospodarczego/turystycznego jest zły stan wód powierzchniowych i występujące zagrożenia dla tego stanu, związane m.in. z nieuregulowaną gospodarką wodno-ściekową. Bogate zasoby wód słodkich stanowią gwarancję ciągłości procesów przyrodniczych. Decydują zarówno o zachowaniu bioróżnorodności, jak i możliwościach rozwoju społecznego i gospodarczego. Ocena stanu jednolitych części badanych wód z 2017 r., będąca wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego, wskazuje na zły stan wód jezior obszaru. W przyszłości konsekwencje degradacji wód jezior, np. w postaci toksycznych zakwitów sinicowych, mogą stać się poważnym problemem natury sanitarnej i zdrowotnej.

Tabela 2 Ocena stanu jednolitych części wód jezior badanych w 2017 roku (źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko mazurskiego w 2017 roku, Wojewódzki Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie, Olsztyn, 2018 r.).

Lp.	Jednolita część wód rzecznych	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
2	Jezioro Ełckie PLLW30114	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
7	Jezioro Haleckie PLLW30108	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
18	Jezioro Łaśmiady PLLW30089	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły

Problem jakości wód Jeziora Ełckiego stanowi potencjalne źródło zagrożenia dla jakości życia mieszkańców MOF Ełk oraz ewentualną barierę procesów rozwojowych. Administracyjnie jezioro przynależy do miasta, jednak część jego brzegów sąsiaduje z miejscowościami w Gminie Ełk. Przemysłowe wykorzystanie Jeziora Ełckiego w przeszłości oraz dopływy zanieczyszczeń ze zlewni negatywnie wpłynęły na stan wód. W 1998 r. Miasto Ełk rozpoczęło działania rekultywacyjne zbiornika, jednakże proces ten nie został ukończony. Jest to trudne zadanie m.in. ze względu na głębokość jeziora, która wynosi maksymalnie 58,2 m (8 najgłębsze jezioro Polski). Pomimo zastosowania różnorodnych metod rekultywacji w misie jeziorowej północnej części jeziora, nie

ograniczono produktywności wód. Wg wyników badań wody i osadów dennych, obecnie **obserwuje się intensyfikację procesu eutrofizacji w całym zbiorniku**. Badania wykonane przez ekspertów z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie), Uniwersytetu w Białymstoku oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykazały, że największym zagrożeniem dla jakości wód jeziora są:

- rzeka Ełk, która wnosi do zbiornika największą ilość całkowitego ładunku substancji biogennych (głównie azotu i fosforu);
- dopływ wód z azotem i fosforem z jeziora Sunowo w Gminie Ełk poprzez Gospodarstwo Rybackie przy ul. 11 Listopada w Ełku, co prowadzi do przyśpieszenia procesu eutrofizacji;
- dopływ zanieczyszczeń (w tym zanieczyszczeń pochodzenia kałowego) poprzez kanalizację deszczową;
- duży udział gruntów ornych oraz luźnej zabudowy, sąsiadujących bezpośrednio ze strefą brzegową;
- uruchomienie procesu „zasilania wewnętrznego" we wszystkich częściach jeziora, co sprawia, że osady denne stają się dodatkowym źródłem fosforu.

Gospodarowanie wodami powierzchniowymi to istotne wyzwanie również dla rozwoju lokalnego Gminy Ełk. Udział wód powierzchniowych w gminie wynosi około 10%. Łączna długość linii brzegowych jezior wynosi 163,53 km. Sieć hydrologiczną uzupełniają liczne rzeki i kanały. Dużym obciążeniem dla środowiska wodnego, a w szczególności rzeki Ełk jest zrzut ścieków z oczyszczalni ścieków w Nowej Wsi Ełckiej. Poważne zagrożenie dla wód powierzchniowych stanowi intensywny rozwój rolnictwa (spływy powierzchniowe z terenów rolnych poddanych chemizacji i nawożeniu), a także ścieki socjalno-bytowe pochodzące z gospodarstw domowych (nieszczelne szamba).

Długość sieci kanalizacyjnej Gminy Ełk w 2018 r. wynosiła 89,8 km, w 2019 roku 95,6 km, co oznacza, że sieć kanalizacyjna systematycznie się rozbudowuje. Gmina podejmuje szereg działań zmierzających do ochrony wód i zachowania ich w dobrym stanie, m. in. zabezpieczania przed niepożądanymi spływami wód powierzchniowych i opadowych, rozwój systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków na terenach nieskanalizowanych. **Z uwagi na rozproszoną zabudowę mieszkaniową Gminy Ełk podłączenie wszystkich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej jest trudne ze względu na duże koszty i możliwości techniczne**. **Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jest priorytetem Gminy Ełk.** Obecnie najpowszechniejszym sposobem magazynowania ścieków w gospodarstwach domowych są w dalszym ciągu zbiorniki bezodpływowe (tzw. szamba), które niejednokrotnie są nieszczelne. Znaczna część gospodarstw domowych powinna być wyposażona w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Zagrożenia dla polityki przestrzennej MOF Ełk wynikają ze zmian klimatu, których skutkami są m. in. susze oraz nawalne deszcze. Miasto Ełk i Gmina Ełk zlokalizowane jest w strefie klimatycznej odznaczającej się zmiennością i różnorodnością pogody. Z uwagi na zwiększoną w stosunku do innych regionów Polski wilgotność powietrza, występują tu silne i częste wiatry. Zmiany pogody w Ełku następują szybko i dotyczą zarówno opadów, jak i wahań temperatury powietrza.

W przestrzeni MOF Ełk występuje deficyt urządzonych terenów zielonych oraz rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury, w szczególności w przestrzeni miejskiej Ełku (co związane jest m. in. ze zwartą strukturą

przestrzenną miasta) oraz w większych miejscowościach gminnych. Ze względu na zmianę klimatu w miastach następuje zmiana struktury opadów, przez co dochodzi do nagłych i bardzo intensywnych opadów deszczu. Mała powierzchnia terenów biologicznie czynnych, gdzie woda mogłaby swobodnie wsiąkać w glebę zamiast spływać ulicami lub kanalizacją deszczową, jest jedną z przyczyn zanieczyszczeń wód powierzchniowych. Z drugiej strony wyzwania klimatyczne, takie jak długotrwała susza i coraz wyraźniejsze zapowiedzi nadchodzących braków wody stwarzają konieczność gromadzenia wody opadowej i jej ponownego wykorzystywania. Zrównoważone gospodarowanie opadami oznacza możliwość zatrzymania ich na miejscu i oddanie do ekosystemu. W tym świetle województwo warmińsko-mazurskie, obejmujące znaczną część obszaru Pojezierza Mazurskiego o jeziorności sięgającej blisko 6% i retencyjności ponad 470 mm, może być uznawane jako **region pełniący kluczową rolę w utrzymaniu dyspozycyjnych zasobów wód powierzchniowych w skali kraju i rozwijania smart specjalizacji w oparciu o wykorzystanie potencjału przyrodniczego.**

Brak pełnej inwentaryzacji przyrodniczej na obszarze MOF Ełk utrudnia zaplanowanie działań zarówno z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej, jak też ochrony przyrody. **Dolina rzeki Ełk stanowi najważniejszy teren pod względem przyrodniczym w mieście i gminie**. Obok zwartych obszarów leśnych jest to najcenniejszy pod względem bogactwa i zróżnicowania pokrywy roślinnej obszar, który powinien tworzyć główny zasób terenów zieleni w mieście. Te niezwykle cenne tereny wymagają przeprowadzenia inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej w zakresie środowiska nieożywionego, siedlisk, flory i fauny. Pozwoli to dokładnie wyznaczyć obszary zasługujące na ochronę, a także określić potencjał turystyczny w celu prawidłowego przygotowania koncepcji zagospodarowania doliny rzeki Ełk do celów ekoturystyki.

Uwarunkowania środowiskowe oraz wieloletnie, konsekwentne działania samorządów powodują, że mieszkańcy MOF Ełk oddychają czystym powietrzem. Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłów utrzymuje się na stałym poziomie i wykazuje tendencję spadkową poza sezonem grzewczym. Występują lokalne przekroczenia poziomu zanieczyszczeń pyłem PM10, związane przede wszystkim ze spalaniem paliw wysokoemisyjnych w kotłowniach lokalnych (zabudowa jednorodzinna). Z tego powodu w MOF Ełk jest obszarem przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Analiza SWOT TOWS

Syntezę ustaleń diagnostycznych przedstawiono przy pomocy narzędzia analizy SWOT. Polega ona na określeniu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń mogących wpłynąć na rozwój MOF Ełk. Poszczególne czynniki rozwoju ujęte w analizie SWOT poddano „rangowaniu" pod kątem oceny potencjału danego czynnika i jednocześnie znaczenia dla kreowania rozwoju MOF Ełk. W analizie SWOT ujęto tylko te czynniki, które mają co najmniej duże znaczenie dla przyszłego rozwoju MOF Ełk:

- Ranga 1 – duże znaczenie;
- Ranga 2 – bardzo duże znaczenie;
- Ranga 3 – największe znaczenie.

Oceny potencjału i znaczenia danego czynnika rozwojowego dokonano w trakcie spotkania warsztatowego z udziałem przedstawicieli instytucji publicznych i liderów lokalnych. Spotkanie odbyło się w listopadzie 2020 r. w formie on-line.

Czynniki rozwojowe	Ranga
Mocne strony	
1. Stabilna sytuacja demograficzna.	3
2. Korzystne zmiany w aktywności gospodarczej MOF Ełk i silna pozycja Ełku na mapie gospodarczej regionu – jednak wymagające dalszego pobudzenia.	3
3. Atrakcyjne uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, w tym potencjał przestrzenny Gminy Ełk dla rozwoju usług, turystyki i rolnictwa.	3
4. Potencjał edukacyjny Ełku.	2
5. Bardzo wysoki potencjał oferty i instytucji kultury.	2
6. Dobra dostępność do oferty sportu i rekreacji oraz dobra jakość usług świadczonych przy instytucje publiczne i kluby.	2
7. Istniejące rozwiązania wspierające skuteczność polityki senioralnej, rodzinnej i aktywności społecznej.	2
8. Dynamiczny rozwój zasobów mieszkaniowych.	2
9. Czytelnie i dobrze ukształtowana struktura przestrzenna miasta Ełk, z wyraźnym centrum, które poddawane jest procesom rewitalizacji.	2
10. Istniejący potencjał do wzmacniania konkurencyjności gospodarki i rozwoju innowacji.	1
11. Dobra jakość powietrza.	1

Tabela 3 Mocne strony MOF Ełk.

Czynniki rozwojowe	Ranga
Słabe strony	
1. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców MOF Ełk oraz niedostosowane do potrzeb wzmacniania przedsiębiorczości narzędzia i wsparcie IOB.	3
2. Słaby wizerunek systemu kształcenia zawodowego w opinii młodych osób i ich rodziców, którego skutkiem jest umiarkowane lub niski poziom wyboru ścieżki kształcenia zawodowego.	3
2. Brak spójnej i zintegrowanej oferty inwestycyjnej, a także jej promocji.	3
3. Zły stan wód powierzchniowych i występujące zagrożenia dla tego stanu, związane m.in. z nieuregulowaną gospodarką wodno-ściekową.	3
4. Bariery rozwoju przestrzennego i funkcjonalnego MOF Ełk (deficyt wolnych terenów inwestycyjnych, ochrona zasobów krajobrazu	3

Czynniki rozwojowe	Ranga
Słabe strony	
poddawanego presji urbanizacyjnej, obszary zdegradowane wymagające rewitalizacji).	
5. Deficyt terenów zielonych oraz rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury, w szczególności w przestrzeni miejskiej.	2
6. Deficyt miejsc w przedszkolach oraz w zakresie opieki żłobkowej.	1
7. Zjawisko bezrobocia pomimo ogólnie korzystnej sytuacji gospodarczej (w szczególności w Gminie Ełk i wybranych grupach wiekowych).	1
8. Występujące braki kadrowe na rynku pracy.	1
9. Deficyty w zakresie rozwiązań komunikacyjnych, w tym: niska atrakcyjność i konkurencyjność komunikacji publicznej, problemy dostępności centralnej części miasta, niespójny i mało efektywny system dróg rowerowych.	1
10. Dekapitalizacja kluczowych dla aktywności i rekreacji mieszkańców obiektów infrastruktury społecznej.	1
11. Niespójny i nie w pełni rozwinięty system infrastruktury turystycznej.	1
12. Deficyty w zakresie bezpieczeństwa publicznego, widoczne m. in. we wskaźnikach przestępczości przeciw mieniu oraz bezpieczeństwie komunikacyjnym.	1

Tabela 4 Słabe strony MOF Ełk.

Czynniki rozwojowe	Ranga
Szanse	
1. Poprawiająca się dostępność komunikacyjna MOF Ełk.	3
2. Wzmocniona rola w kreowaniu procesów rozwojowych w ujęciu subregionalnym, w szczególności na obszarze EGO Kraina Bociana – którą wspierać będą inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną.	3
3. Napływ migrantów.	3
4. Poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców.	2
5. Rosnąca aktywność społeczna, która jest wspierana przez rozwiązania instytucjonalne i organizacyjne jst.	2
6. Potencjał rozwoju gospodarczego usług, związany m. in. z rosnącym znaczeniem funkcji turystycznej subregionu EGO Kraina Bociana.	2

Tabela 5 Szanse rozwoju MOF Ełk.

Czynniki rozwojowe	Ranga
Zagrożenia	
1. Zmiana struktury wiekowej społeczności MOF Ełku, związana ze starzeniem się społeczeństwa.	3
2. Wyjazd i trwała migracja młodych mieszkańców MOF Ełk poza rodzinne strony, który spowodowany jest m. in. kwestią edukacji oraz szasną na rozwój kariery zawodowej.	3
3. Bariery dla rozwoju gospodarczego wynikające m. in. z sytuacji pandemii COVID-19, zmian przepisów prawnych, etc., których skutkami będą spadające dochody przedsiębiorstw, mieszkańców oraz samorządu.	3
4. Ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki medycznej.	2
5. Słaba pozycja marki turystycznej Ełku i jego otoczenia w relacji do innych rozpoznawalnych w regionie marek turystycznych.	2
6. Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, których skutkami są m. in. susze i nawalne deszcze.	1

Tabela 6 Zagrożenia rozwoju MOF Ełk

Najważniejsze ustalenia z analizy SWOT poddano wewnętrznej konfrontacji w postaci analizy SWOT/TOWS.

Analiza SWOT/TOWS służy identyfikacji sytuacji strategicznej MOF Ełk i jednocześnie stanowi punkt wyjścia do zdefiniowania wyzwań rozwoju.

Tabela 7. Ćwiartki SWOT/TOWS

	SWOT	TOWS
I ćwiartka	Oddziaływanie mocnych stron na szanse	Oddziaływanie szans na mocne strony
II ćwiartka	Oddziaływanie mocnych stron na zagrożenia	Oddziaływanie szans na słabe strony
III ćwiartka	Oddziaływanie słabych stron na szanse	Oddziaływanie zagrożeń na mocne strony
IV ćwiartka	Oddziaływanie słabych stron na zagrożenia	Oddziaływanie zagrożeń na słabe strony

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT TOWS wskazała na kluczowe uwarunkowania rozwoju MOF Ełk. **Zdefiniowano łącznie 11 wyzwań rozwojowych MOF Ełk, które odnoszą się do sfer społecznej, gospodarczej i przestrzennej.** Wybrane wyzwania przenikają się wzajemnie. Co do zasady wyzwania rozwojowe dotyczą całego obszaru**,** wpisując się w zasadę zrównoważonego rozwoju, także w układzie przestrzennym. Delimitacja negatywnych zjawisk oraz potencjałów wskazuje, że osiągnięcie sukcesu w realizacji polityki rozwoju MOF Ełk oparte będzie na zasobach zarówno Miasta Ełk jak też Gminy Ełk. Ważnym aspektem realizacji polityki rozwoju obszaru będzie poszukiwanie spójności przestrzennej w ujęciu subregionu EGO Kraina Bociana i poza granicami regionu.

Wyzwania rozwoju MOF Ełk

1. Rozwój zasobów mieszkaniowych.
2. Rewitalizacja Ełku oraz zdegradowanych obszarów na terenach wiejskich.
3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku MOF Ełk w oparciu o potencjał oferty czasu wolnego.
4. Wzmocnienie i rozwój systemu opieki zdrowotnej i usług społecznych.
5. Wzmocnienie aktywności i roli organizacji pozarządowych, liderów i uczestników życia społecznego i gospodarczego w kreowaniu rozwoju.
6. Rozwój komunikacji publicznej MOF Ełk oraz subregionu EGO Kraina Bociana.
7. Pozyskanie nowych terenów inwestycyjnych dla działalności gospodarczych, utworzenie zintegrowanej oferty inwestycyjnej i promocja gospodarcza.
8. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności działalności usługowych oraz specjalizacji lokalnych związanych z ekogospodarką.
9. Wzmocnienie roli systemu kształcenia zawodowego.
10. Wzmocnienie potencjału turystycznego.
11. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, w tym wód powierzchniowych, zasobów glebowych, krajobrazu.

3. Wizja, cele rozwoju i kierunki działań

Zrealizowane na etapie diagnozy badania wykazały, że wizja i cele określone w Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego są aktualne i odpowiadają na rzeczywiste, bieżące i przyszłe potrzeby. Zaktualizowany obraz przyszłości MOF Ełk dla perspektywy kolejnej dekady, tj. 2030 roku, przedstawia się następująco:

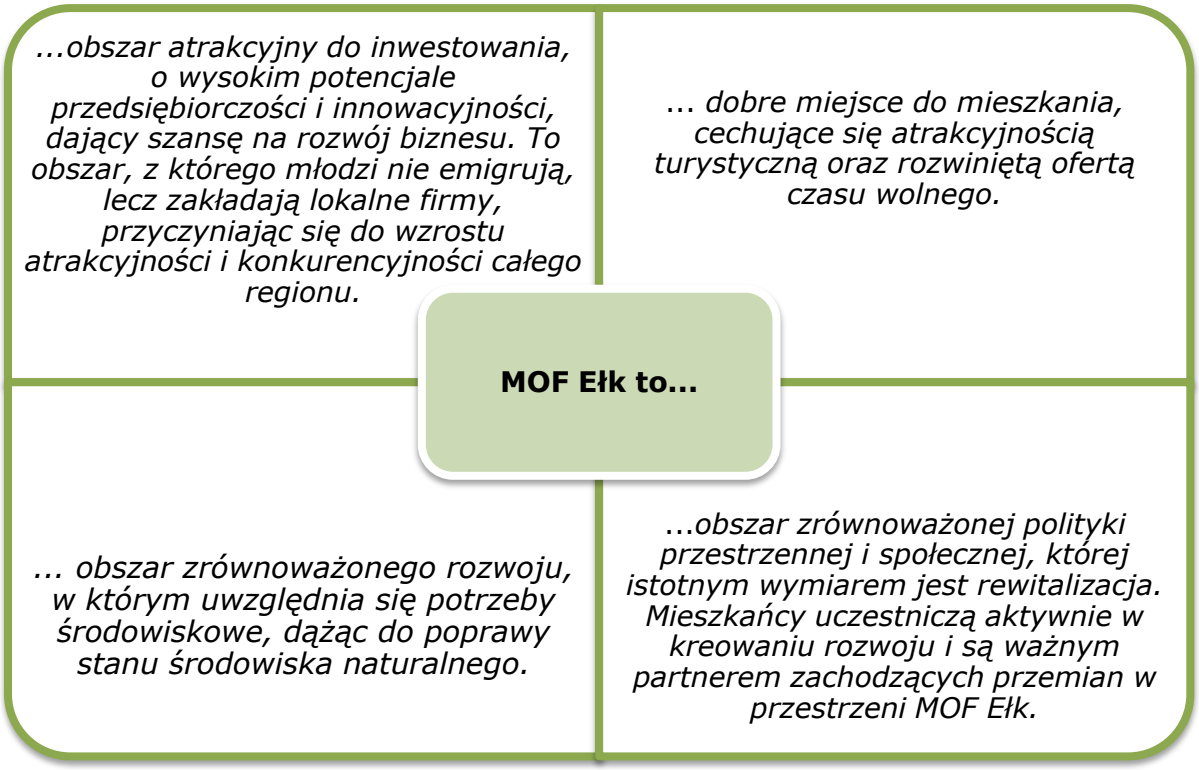

W dokumencie określono strukturę planu strategicznego opartą o cel główny, który można traktować również jako misję rozwoju MOF Ełk.

Cel główny/Misja:

Wzrost znaczenia Ełku i jego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka subregionalnego, realizowany w oparciu o współpracę lokalną i ponadlokalną.

Cel główny wskazuje bezpośrednio na rolę jaką powinien pełnić układ funkcjonalny MOF Ełk w przestrzeni województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to spójne z założeniami strategii rozwoju województwa „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego". W uzasadnieniu wskazania MOF Ełk jako jednego z obszarów strategicznej interwencji podkreślono potrzebę wzmocnienia konkurencyjności krajowej i międzynarodowej ośrodka subregionalnego oraz jego oddziaływania w części wschodniej województwa. Oznacza to w wymiarze terytorialnym szczególną spójność z rozwojem subregionu EGO Kraina Bociana (obejmującym obszary trzech wschodnich powiatów województwa, tj. ełckiego, gołdapskiego i oleckiego).

Wzrost znaczenia Ełku i jego obszaru funkcjonalnego powinien w szczególności nastąpić w wymiarze gospodarczym. Założenie to bazuje na potencjałach usługowych, zdolności przyciągania nowych mieszkańców oraz poprawie dostępności komunikacyjnej

w wymiarach lokalnych, regionalnych i międzynarodowych. MOF Ełk powinien móc zaoferować w perspektywie kolejnej dekady możliwości lokowania się nowych biznesów lub rozwój firm już istniejących. Zakłada się, że instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorcy oraz instytucje publiczne wypracują efektywniejsze mechanizmy wsparcia przedsiębiorczości i lokowania inwestycji, a przedsiębiorcy będą korzystać z poprawiającej się konkurencyjności przestrzennej MOF Ełk. Dzięki lepszej dostępności komunikacyjnej wschodnia część województwa warmińsko-mazurskiego stanie się także atrakcyjniejszą przestrzenią turystyczną. W tym układzie MOF Ełk będzie istotnym miejscem konsumpcji oferty turystycznej i usługowej, w tym związanej z rozwijającą się turystyką biznesową.

Nie bez znaczenia jest również utrzymanie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca do życia i przyciągania nowych mieszkańców. Potencjał konkurencyjności MOF Ełk w wielu wymiarach wynika z uwarunkowań środowiskowych. Jest to ważny aspekt kształtowania przywiązania mieszkańców do miejsca zamieszkania, jak też podstawą dla szeregu aktywności gospodarczych. Dlatego MOF Ełk będzie inwestował w rozwiązania, które pozwalają zachować i poprawić stan środowiska, jak też w postawy mieszkańców.

MOF Ełk to obszar zróżnicowany wewnętrznie, w którym występują obszary o szczególnej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych. Wzmocnienie roli MOF Ełk nie może odbyć się bez silniejszego włączenia tych obszarów w procesy rozwojowe. Istotną rolę w przemianach MOF Ełk pełnić będą mieszkańcy i organizacje pozarządowe. Zakłada się, że prowadzone na wielu wymiarach działania aktywizujące pozwolą zwiększyć kapitał społeczny i gospodarczy.

Strukturę celów oparto ostatecznie na 4 celach strategicznych:

Rozwinięciem struktury operacyjnej strategii są cele szczegółowe i kierunki działań, które przypisano do poszczególnych celów szczegółowych.

Cel strategiczny 1.
Wzrost konkurencyjności

Cel szczegółowy 1.1. Stworzenie warunków do inwestycji.	Cel szczegółowy 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności.	Cel szczegółowy 1.3. Rozwój systemu kształcenia.	Cel szczegółowy 1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO.

Cel szczegółowy 1.1. Stworzenie warunków do inwestycji.

Stworzenie atrakcyjnych warunków inwestycyjnych ma swoje uzasadnienie przede wszystkim ze względu na potencjał lokalizacyjny, demograficzny i znaczenie gospodarcze MOF Ełk w układzie regionalnym. Zdolność MOF Ełk do przyciągania nowych inwestycji wspierać będzie poprawiająca się dostępność komunikacyjna. Będzie to impuls do przyspieszenia tempa wzrostu i nadrobienia zaległości w stosunku do innych obszarów. Prognozuje się, że w efekcie budowy dróg S61 i S16 w obszarze może rozwinąć się branża logistyczna (przeładunki, magazyny, centra przeładunkowe) czy tez produkcja ukierunkowana m.in. na kraje nadbałtyckie.

Konieczne jest zatem pozyskanie nowych terenów inwestycyjnych, gdyż obecne zasoby w strefie przemysłowej w Ełku ulegają wyczerpaniu. Nowe tereny inwestycyjne powinny zostać zlokalizowane przede wszystkim w przestrzeni gminy wiejskiej Ełk. Należy je wyposażyć w infrastrukturę techniczną i teleinformatyczną oraz zapewnić połączenia komunikacyjne, w szczególności z drogami ekspresowymi S61 i S16 oraz drogą krajową nr 65.

MOF Ełk powinien jednocześnie zwiększyć potencjał w zakresie aktywnej promocji gospodarczej i poszukiwania inwestorów, zapewniając im stałą i profesjonalną obsługę. Korzystna lokalizacja w układzie komunikacyjnym kraju stanowić będzie impuls do utworzenia portu inwestora.

Kierunki działań:

A. Wyznaczenie, pozyskanie i scalenie nowych terenów inwestycyjnych;
B. Rozwój infrastruktury technicznej i teleinformatycznej terenów inwestycyjnych, w tym dróg prowadzących do tych terenów;
C. Promocja gospodarcza i inwestycyjna;
D. Doskonalenie systemu obsługi inwestorów, m.in. poprzez utworzenie dedykowanego podmiotu – Ełckiego Portu Inwestora, a także zwiększenie kompetencji kadr.

Cel szczegółowy 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności.

Niskie wskaźniki gospodarcze w MOF Ełk wskazują, że potencjał lokalizacyjny i demograficzny obszaru nie jest wystarczająco wykorzystywany. Miasto Ełk, podobnie jak większość miast średniej wielkości w Polsce, potrzebuje wsparcia w kreowaniu warunków

do rozwoju przedsiębiorczości i innowacji, zarówno tych realizowanych przez instytucje publiczne, jak i sektor prywatny.

Rozwój postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych powinien odbywać się w sposób kompleksowy poprzez współpracę lokalnych instytucji wsparcia biznesu (na czele z Parkiem Naukowo-Technologicznym w Ełku), przedsiębiorców, podmiotów publicznych i innych uczestników życia gospodarczego. Ważne jest dostosowanie narzędzi wparcia do oczekiwań przedsiębiorców i osób, które planują rozpocząć działalność gospodarczą (platformy startowe, inkubacja, akceleracja działalności gospodarczych, doradztwo itp.). Dogodne warunki do prowadzenia własnego biznesu mogą zachęcać do pozostania lub powrotu przedsiębiorczych ełczan oraz polepszyć wizerunek obszaru wśród potencjalnych specjalistów i inwestorów.

Kierunki działań:

A. Budowa koncepcji/programu wspierania rozwoju gospodarczego MOF Ełk;
B. Ewaluacja, wzmocnienie i rozwój systemu wspierania rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności MOF Ełk, przy ścisłej współpracy instytucji otoczenia biznesu, instytucji publicznych i przedsiębiorców;
C. Wzmocnienie roli Parku Naukowo-Technologicznego w Ełku w tworzeniu warunków do prowadzenia działań na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności w subregionie;
D. Promocja i nauka przedsiębiorczości w systemie kształcenia.

Cel szczegółowy 1.3. Rozwój systemu kształcenia.

Ełk jest ważnym dla układu subregionalnego ośrodkiem kształcenia. Jest to potencjał, który docelowo podnosić będzie atrakcyjność lokalnego rynku pracy i kreować atrakcyjność inwestycyjną. Nowoczesna gospodarka wymaga jednak większego ukierunkowania edukacji na wykorzystywanie technologii w procesie dydaktycznym oraz kształtowania kompetencji miękkich i umiejętności istotnych dla obecnego i przyszłego rynku pracy (proinnowacyjnych, kreatywnych).

Ważne jest wzmacnianie prestiżu i jakości kształcenia zawodowego, głównie eksponując przyszłe szanse młodych osób na rozwój zawodowy i osobisty. Niską popularność tej formy kształcenia odczuwają lokalni przedsiębiorcy, widząc w deficycie kadr zagrożenie dla rozwoju, a nawet funkcjonowania swoich firm. System kształcenia zawodowego powinien być powiązany z potrzebami przedsiębiorców i regionalnymi specjalizacjami (w szczególności spójność gospodarek MOF Ełk i subregionu EGO). Przedsiębiorcy i praktycy powinni być zaangażowani w tworzenie tego systemu na terenie MOF Ełk. Powinien on uwzględniać również potrzebę dokształcania.

Duże znaczenie dla rozwoju potencjału edukacyjnego Ełku ma współpraca ze szkołami wyższymi z miasta, aby tworzyły ciekawe kierunki studiów dostosowane do rynku pracy i wyzwań rozwojowych.

Kierunki działań:

A. Wzmocnienie potencjału szkół i przedszkoli (w tym infrastrukturalnego) do kształtowania kompetencji i umiejętności uczniów, zgodnych z oczekiwaniami przedsiębiorców oraz przyszłych potrzeb rynku pracy;
B. Organizacja systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami;
C. Zwiększenie oferty kształcenia wyższego poprzez tworzenie nowych kierunków oraz studiów podyplomowych (w tym we współpracy z przedsiębiorcami - studia dualne).

Cel szczegółowy 1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO.

Uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe predysponują MOF Ełk do rozwoju funkcji turystycznej. Największe znaczenie dla turystyki mają jeziora Ełckie, Selmęt Wielki i Sunowo oraz rzeka Ełk. W badaniach jakości życia mieszkańcy podkreślali, że potencjałem turystyczny obszaru nie jest dostatecznie wykorzystywany. Obecnie sektor turystyki w MOF Ełk charakteryzuje relatywnie słaby zasób bazy noclegowej, zagospodarowania turystycznego, niski poziom ruchu turystycznego.

Rozwój turystki w MOF Ełk będzie ukierunkowany na zrównoważone udostępnienie walorów przyrodniczych z zastosowaniem nowych produktów i usług turystycznych. Należy założyć, że infrastruktura i oferta turystyczna służyć będzie zarówno mieszkańcom obszaru jak i osobom przyjezdnym. Pobudzi to popyt wewnętrzny, co z kolei wspierać będzie funkcjonowanie sfery turystycznej i przyciągać turystów z zewnątrz. Ponadto tworzenie nowych usług i miejsc pracy w tym sektorze może być elementem przyciągającym nowych mieszkańców i zwiększającym bazę podatkową JST.

Nie bez znaczenia dla rozwoju turystyki będzie rozwój gospodarczy i poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru. Zakłada się, że MOF Ełk stanie się miejscem docelowym odwiedzin w celach biznesowych, co wpłynie na konkurencyjność branży.

Kierunki działań:

A. Zagospodarowanie atrakcyjnych turystycznie miejsc, w szczególności terenów przy jeziorach i rzece Ełk oraz ważnych atrakcjach turystycznych;
B. Tworzenie/rozwój miejsc obsługi ruchu turystycznego;
C. Rozwój sieci szlaków turystycznych, w tym drogowych, rowerowych, pieszych, wodnych, tematycznych – w szczególności w zakresie małej infrastruktury turystycznej, miejsc odpoczynku, dostosowania do osób z niepełnosprawnościami;
D. Kształtowanie i promocja marki turystycznej MOF Ełk i EGO;
E. Wspieranie rozwoju usług turystycznych, w tym bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej.
F. Rozwój ekoturystyki w MOF Ełk i subregionie EGO.

Cel strategiczny 2.
Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania

Cel szczegółowy 2.1. Stworzenie warunków do zwiększenia zasobów mieszkaniowych.	Cel szczegółowy 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego.	Cel szczegółowy 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych.

Cel szczegółowy 2.1. Stworzenie warunków do zwiększenia zasobów mieszkaniowych.

MOF Ełk to atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania, co widoczne jest w danych demograficznych. Rozwój przestrzeni mieszkaniowych w obrębie Miasta Ełk napotyka jednak na bariery związane z dostępnością terenów inwestycyjnych i relatywnie wysokimi cenami nieruchomości. Jakość przestrzeni miejskiej, jej estetyka i czystość, jest na bardzo wysokim poziomie, co pozytywnie wpływa na warunki mieszkaniowe.

Dalszy rozwój oferty mieszkaniowej oznaczać będzie poszukiwanie możliwości lokowania na terenie MOF Ełk zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej, jak też modernizację istniejącego zasobu i umiejętne gospodarowanie nim. Rozwijając strefy mieszkaniowe należy uwzględniać sposób funkcjonowania przestrzeni, w tym brać pod uwagę aspekty środowiskowe, lokalizacyjne i komunikacyjne. Ważnym zagadnieniem jest kwestia ochrony krajobrazu oraz unikania rozproszenia zabudowy mieszkalnej. Należy kontynuować również działania poprawiające jakość i funkcjonalność terenów przy budynkach mieszkalnych, zwłaszcza na obszarach z których następuje odpływ mieszkańców.

Kierunki działań:

A. Modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych, wraz z przestrzeniami publicznymi;
B. Wyznaczenie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej zgodnie z założeniami polityki przestrzennej, przeciwdziałającej rozpraszaniu zabudowy i chroniącej walory krajobrazowe;
C. Rozwój infrastruktury technicznej i teleinformatycznej (w tym kanalizacyjnej, drogowej) na potrzeby mieszkalnictwa;
D. Wprowadzanie różnorodnych form mieszkalnictwa.

Cel szczegółowy 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego.

Przemysły czasu wolnego, czyli kultura, sport i rekreacja stanowią ważny czynnik konkurencyjności MOF Ełk przy ocenie jakości życia. W ramach priorytetu przewiduje się dalszy rozwój tej oferty. Wśród działań zakłada się zarówno modernizację obiektów

infrastruktury przemysłów czasu wolnego[1], jak też dalsze rozwijanie oferty świadczonej przez instytucje publiczne i organizacje prywatne (m.in. z wykorzystaniem nowoczesnych technologii). Potencjał oferty czasu wolnego stanowić będzie atut oferty mieszkaniowej oraz wnosić będzie wkład w rozwój turystyki. Oferta czasu wolnego dotyczyć będzie zarówno codziennej aktywności instytucji publicznych, jak też szeregu imprez kulturalnych i rozrywkowych. Ważnym zagadnieniem będzie wzmacnianie dostępności do oferty m. in. osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, młodzieży oraz wykorzystanie jej integracyjnego i edukacyjnego potencjału.

Kierunki działań:

A. Rozwój oferty i infrastruktury instytucji kultury, obiektów dziedzictwa kulturowego oraz innych obiektów i przestrzeni z przeznaczeniem do pełnienia funkcji kulturalnych;
B. Budowanie jakości życia w MOF Ełk w oparciu o kulturę np. poprzez wspieranie inicjatyw mieszkańców, integrację środowiska kulturalnego subregionu, wdrażanie nowych form dostępu do kultury, cyfryzację, wzmacnianie edukacyjnego wymiaru kultury;
C. Wysoka jakość przestrzeni do codziennej rekreacji oraz rozwój oferty i infrastruktury sportowej (w tym przy placówkach edukacyjnych).

Cel szczegółowy 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych.

W perspektywie nachodzącej dekady dojdzie do istotnych zmian w układzie komunikacyjnym regionu. Powstanie nowych dróg ekspresowych (S61, S16), rozwój sieci kolejowej (m.in. Rail Baltica, linia nr 41 Olecko-Gołdap) i modernizacja układu drogowego EGO (m. in. DK65) stworzą szansę przełamania wykluczenia komunikacyjnego MOF Ełk i wykorzystania potencjałów obszaru do rozwoju gospodarczego i społecznego. Komplementarnie do tych rozwiązań rozwijać się powinna lokalna infrastruktura i powiązania komunikacyjne miasto-wieś oraz w ramach subregionu EGO. Zewnętrzny i wewnętrzny układ drogowy MOF Ełk musi zostać zintegrowany z sieciami regionalnymi i międzynarodowymi w sposób jak najbardziej funkcjonalny, ale zarazem przyjazny środowisku naturalnemu.

Rozwój miasta i otaczających go obszarów zwiększa zapotrzebowanie na dojazdy, a tym samym rośnie obciążenie układu transportowego i zanieczyszczenie powietrza. Konieczne jest oferowanie mieszkańcom MOF Ełk atrakcyjnych, alternatywnych rozwiązań zachęcających do rezygnacji z podróży autem (zwłaszcza w gęsto zaludnionym Ełku). Odbywać się to będzie poprzez usprawnienie i unowocześnienie zbiorowej komunikacji publicznej. Ważnym i oczekiwanym przez mieszkańców zagadnieniem w tym aspekcie jest również rozwój sieci dróg rowerowych, co spójne jest z zagadnieniami rozwoju turystycznego MOF Ełk.

[1] Za przemysły czasu wolnego należy uznać wielodyscyplinarną gałąź gospodarki, która wiąże się z turystyką, odpoczynkiem, rozrywką, rekreacją i spędzaniem czasu wolnego, w tym pracą w ramach hobby.

Kierunki działań:

A. Rozwój i modernizacja komunikacji publicznej, uwzględniającej potrzeby mieszkańców oraz zmiany w układzie komunikacyjnym MOF Ełk i EGO (m.in., w zakresie niskoemisyjnego taboru, optymalizacji sieci połączeń, obsługi pasażerów, wprowadzania nowoczesnych rozwiązań technologicznych i cyfrowych, promocji);
B. Modernizacja i rozwój układu sieci drogowej poprawiającej dostępność i spójność MOF Ełk;
C. Integracja systemów transportowych;
D. Rozwój komunikacji rowerowej, sprzyjającej budowie zintegrowanej siatki połączeń w MOF Ełk oraz uwzględniającej ważne dla mieszkańców punkty węzłowe i miejsca docelowe przemieszczeń;
E. Wspieranie postaw oraz rozwiązań organizacyjnych i technicznych sprzyjających ruchowi niezmotoryzowanemu, uspokajaniu ruchu, poprawie dostępności miejsc parkingowych oraz bezpieczeństwa ruchu.

Cel strategiczny 3.
Poprawa stanu środowiska

Cel szczegółowy 3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego.	Cel szczegółowy 3.2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych.	Cel szczegółowy 3.3. Wspieranie rozwoju ekogospodarki.

Cel szczegółowy 3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego.

Ochrona środowiska jest jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed MOF Ełk ze względu na kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności obszaru (w tym turystycznej i inwestycyjnej). Szczególne znaczenie ma poprawa stanu oraz ochrona zasobów wód powierzchniowych. Związane jest to z dużym udziałem wód powierzchniowych w przestrzeni MOF Ełku i ich istotnego znaczenia dla kreowania rozwoju. Ponad 40 jezior i rzeka Ełk stanowią znaczący odsetek powierzchni - w Mieście Ełku jest to ponad 20% (średnia dla województwa 5,7%). Jednocześnie badania stanu jednolitych części wód, w tym Jeziora Ełckiego oraz rzeki Ełk, wskazują na zły stan wód. Pomimo podejmowania różnorodnych działań ochronnych nie notuje się poprawy jakości wód powierzchniowych w MOF Ełk (jak i całym województwie), a wręcz przeciwnie – ich stan się pogarsza.

MOF Ełk to przestrzeń poddana dość silnej presji urbanizacyjnej. Konieczne jest więc szukanie rozwiązań, które pozwolą na korzystanie z obszaru w sposób zrównoważony, uwzgledniający potrzeby środowiskowe i związane z tym zachowanie walorów krajobrazowych. MOF Ełk to również przestrzeń intensywnie wykorzystywana rolniczo, stąd ochrona zasobów glebowych ma duże znaczenie przyrodnicze i gospodarcze. Obszar czeka ponadto wyzwanie związane z dostosowaniem systemu gospodarki odpadami do wymogów gospodarki o obiegu zamkniętym.

Kierunki działań:

A. Podejmowanie aktywnych działań mających na celu oczyszczenie wód powierzchniowych (przede wszystkim Jeziora Ełckiego oraz rzeki Ełk) m.in. poprzez wdrożenie innowacyjnych metod ochrony we współpracy z partnerami, utworzenie regionalnego centrum ochrony wód, monitoring wód;
B. Rozwój systemu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich;
C. Podejmowanie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych sprzyjających ochronie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych MOF Ełk, w tym dot. lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej, ruchu turystycznego, wyznaczenia stref ochronnych obszarów cennych przyrodniczo, monitoringu środowiska;
D. Podejmowanie działań z zakresu ochrony zasobów glebowych;
E. Optymalizacja systemu gospodarki odpadami, w tym dążenie do wdrażania zasad gospodarki o obiegu zamkniętym;
F. Edukacja ekologiczna.

Cel szczegółowy 3.2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych.

Skutki zmian klimatu w MOF Ełk dotyczą przede wszystkim niebezpieczeństwa powodziowego przez nawalne deszcze oraz zagrożenia suszą. Poza niekorzystnym wpływem na środowisko powodują zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców i mają negatywny wpływ na gospodarkę (m.in. rolnictwo). Pierwsze z tych zagrożeń wydaje się być silniejsze na obszarach zurbanizowanych, w szczególności zwartych przestrzeniach zabudowy w mieście, drugie natomiast na terenach wiejskich.

Wśród działań dostosowujących do zmian klimatu i realizujących ideę „zielonego miasta" należeć będą te związane z zielono-niebieską infrastrukturą, terenami zielonymi oraz zwiększaniem zdolności retencyjnych. Równowaga ekosystemu jest niezwykle istotnym elementem planów rozwoju MOF Ełk, aby zapewnić wysoką jakość życia mieszkańców i trwałą podstawę lokalnej gospodarki. Działania będą realizowane głównie w oparciu o zapisy gminnych planów adaptacji do zmian klimatu.

Kierunki działań:

A. Efektywne i racjonalne gospodarowanie wodami m.in. poprzez powiększanie zdolności retencyjnych przestrzeni MOF Ełk, działania na rzecz zmniejszenia zużycia wody i jej powtórnego wykorzystania;
B. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury;
C. Rozwój terenów zielonych i naturalnych na terenach zurbanizowanych.

Cel szczegółowy 3.3. Wspieranie rozwoju ekogospodarki.

Polska dąży do budowy gospodarki przyjaznej środowisku. Szczególnym wyzwaniem jest wysoki poziom emisji gazów cieplarnianych. MOF Ełk jest obszarem przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu, czego główną przyczyną jest emisja związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wspieranie ekogospodarki wnosić będzie wkład MOF Ełk w osiąganie neutralności klimatycznej Polski i Unii Europejskiej poprzez poprawę jakości powietrza oraz nadawać impuls do wdrażania ekoinnowacji w lokalnej gospodarce. Podjęte działania zmniejszą energochłonność sektora publicznego i prywatnego oraz zwiększą udział „zielonej" energii.

Kierunki działań:

A. Termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkaniowych, a także w przedsiębiorstwach;
B. Wymiana źródeł ciepła sprzyjająca eliminowaniu niskiej emisji, wraz z instalacją OZE;
C. Wspieranie i zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
D. Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulicznego;
E. Rozwój systemów efektywnego zarządzania energią.

Cel strategiczny 4.
Wzmocnienie spójności społecznej

Cel szczegółowy 4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Cel szczegółowy 4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych	Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych.	Cel szczegółowy 4.4. Poprawa dostępu do usług.

Cel szczegółowy 4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Negatywne zjawiska społeczne charakteryzują się koncentracją w wybranych przestrzeniach. Miasto Ełk prowadzi rewitalizację Śródmieścia, opartą o wypracowany model rewitalizacji i działalność wyspecjalizowanej jednostki pn. ECRS „Stajnia". Gmina Ełk skupia się na terenach po byłych PGR-ach. Do 2023 r. konieczne będzie wypracowanie nowych założeń rewitalizacji w oparciu o Gminne Programy Rewitalizacji.

Sukces rewitalizacji w MOF Ełk zależny będzie od wielowymiarowej współpracy interesariuszy i zaangażowania społeczności lokalnych. Rewitalizacja co do zasady jest przedsięwzięciem przekrojowym i komplementarnym. Stąd wykazuje szereg spójności z innymi celami i kierunkami działań.

Kierunki działań:

A. Delimitacja zjawisk kryzysowych, wyznaczenie obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji w Ełku oraz w Gminie Ełk;
B. Wypracowanie w sposób partycypacyjny założeń rewitalizacji w Ełku oraz Gminie Ełk, w formie Gminnych Programów Rewitalizacji;
C. Prowadzenie działań rewitalizacyjnych, bieżący monitoring i ewaluacja procesów rewitalizacyjnych w MOF Ełk;
D. Rozwój podmiotów działających na rzecz aktywizacji i integracji społecznej.

Cel szczegółowy 4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych.

Spójność społeczna MOF Ełk, w kontekście potrzeb starzejącego się społeczeństwa, oznacza przede wszystkim dostęp do opieki zdrowotnej i usług społecznych.

W obecnych czasach dostęp do dobrej opieki zdrowotnej jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o wyborze miejsca do życia, a w okresie post epidemicznej rzeczywistości będzie niezwykle istotny w procesie odbudowy zdrowia społeczeństwa. Zagrożenia dla opieki medycznej i jej jakości w MOF Ełk związane są w pierwszej kolejności z dostępem do specjalistów. Do istotnych problemów obszaru należy zaliczyć niedostatek lekarzy specjalistów i poradni oraz brak oddziału szpitalnego z dziedziny geriatrii. Wśród personelu medycznego obserwuje się tzw. dziurę pokoleniową. W przyszłości może ona doprowadzić do pogłębiania problemów w służbie zdrowia. Wskazuje to jednocześnie na

potrzebę dalszego wspierania szkolnictwa o profilu medycznym i okołomedycznym, realizowaną obecnie w Ełku.

Z wyzwaniem starzejącego się społeczeństwa mierzą się służby pomocy społecznej. Polityka senioralna jest i będzie jednym z głównych celów polityki społecznej. Strategia rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględnić różnorodność problemów i potrzeb coraz liczniejszej grupy starszych mieszkańców MOF Ełk. Konieczne jest stałe diagnozowanie i docieranie do osób potrzebujących wsparcia socjalnego i opieki oraz świadczenie usług na rzecz aktywnego stylu życia tej grupy społecznej.

Kierunki działań:

A. Wzmocnienie opieki zdrowotnej (infrastruktura, cyfryzacja, usługi);
B. Zapewnienie odpowiednich zasobów kadr opieki zdrowotnej i społecznej, w tym poprzez rozwój oferty edukacyjnej;
C. Prowadzenie działań służących podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz promocji zdrowego stylu życia, w tym działań z zakresu profilaktyki zdrowia;
D. Rozwój kompleksowej opieki zdrowotnej oraz lokalnych usług społecznych dla osób starszych i innych grup społecznych ze szczególnymi potrzebami.

Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych.

W MOF Ełk widoczny jest wzrost aktywności społecznej, przejawiający się choćby liczbą organizacji pozarządowych. Potencjał aktywności organizacji pozarządowych oraz liderów społecznych może wnieść istotny wkład w realizację zamierzeń rozwojowych MOF Ełk. Oprócz wspomnianej już rewitalizacji, organizacje społeczne mogą być autorem i realizatorem ważnych projektów i działań społecznych, dlatego ważne jest zwiększanie ich potencjału instytucjonalnego. Potrzebują one zarówno wsparcia infrastrukturalnego, jak też kadrowego. Szczególnie ważne i jednocześnie niedoceniane są kompetencje miękkie, m. in. dot. umiejętności współpracy, rozwiązywania problemów, zarządzania. Potencjał organizacji pozarządowych i liderów społeczności lokalnych związany jest z możliwościami docierania do bezpośrednich odbiorców działań skuteczniej niż instytucje publiczne. Jednocześnie niezbędne jest wzmacnianie instytucji publicznych w zakresie doskonalenia procesu współpracy z mieszkańcami i podmiotami z różnych sektorów.

Kierunki działań:

A. Integracja i organizacja systemu współpracy organizacji pozarządowych np. w formie inkubatora/centrum organizacji pozarządowych;
B. Wspieranie rozwoju kompetencji kadr organizacji pozarządowych oraz liderów społeczności lokalnych;
C. Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego Miasta Ełk i Gminy Ełk, w szczególności w zakresie współpracy partnerskiej, partycypacji.

Cel szczegółowy 4.4. Poprawa dostępu do usług.

Rewolucja technologiczna dotyka coraz szerszych wymiarów funkcjonowania społeczeństw, w tym usług publicznych. Jest to duża szansa na podniesienie dostępności i jakości szeregu usług realizowanych i świadczonych przez instytucje publiczne. Brak stosownych rozwiązań w zakresie dostępności skutkuje ograniczonym korzystaniem z usług przez wybrane grupy

osób, w tym osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, rodziny wielodzietne. Poprawa dostępności dotyczy wielu sfer funkcjonowania miasta, w tym prywatnych przestrzeni mieszkaniowych, komunikacji publicznej, dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej, administracji czy też usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców.

Kierunki działań:

A. Wspieranie i promowanie rozwiązań cyfrowych w administracji publicznej;
B. Rozwój infrastruktury wspierającej rozwiązania cyfrowe;
C. Realizacja działań z zakresu dostępności, w szczególności dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Poniżej wskazano **strukturę logiczną celów strategicznych** w odniesieniu do wizji oraz wyzwań rozwojowych MOF Ełk. Misja/cel główny w strukturze ma charakter przekrojowy. Przypisanie poszczególnych wyzwań rozwojowych do celów strategicznych pozwoliło na zdefiniowanie kluczowych efektów realizacji strategii, w tym w wymiarze przestrzennym.

Wizja:

MOF Ełk to...

...obszar atrakcyjny do inwestowania, o wysokim potencjale przedsiębiorczości i innowacyjności, dający szansę na rozwój biznesu. To obszar, z którego młodzi nie emigrują, lecz zakładają lokalne firmy, przyczyniając się do wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności całego regionu

... dobre miejsce do mieszkania, cechujące się atrakcyjnością turystyczną oraz rozwiniętą ofertą czasu wolnego.

.... obszar zrównoważonego rozwoju, w którym uwzględnia się potrzeby środowiskowe, dążąc do poprawy stanu środowiska naturalnego.

...obszar zrównoważonej polityki przestrzennej i społecznej, której istotnym wymiarem jest rewitalizacja. Mieszkańcy uczestniczą aktywnie w kreowaniu rozwoju i są ważnym partnerem zachodzących przemian w przestrzeni MOF Ełk.

Cel główny/Misja:

Wzrost znaczenia Ełku i jego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka subregionalnego, realizowany w oparciu o współpracę lokalną i ponadlokalną.

Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności.	Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjność MOF Ełk jako miejsca zamieszkania.	Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska.	Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej.
Cel szczegółowy 1.1. Stworzenie warunków do inwestycji.	Cel szczegółowy 2.1. Stworzenie warunków do zwiększenia zasobów mieszkaniowych.	Cel szczegółowy 3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego.	Cel szczegółowy 4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
Cel szczegółowy 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności.	Cel szczegółowy 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego.	Cel szczegółowy 3.2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych.	Cel szczegółowy 4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych.
Cel szczegółowy 1.3. Rozwój systemu kształcenia.	Cel szczegółowy 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych.	Cel szczegółowy 3.3. Wspieranie rozwoju ekogospodarki.	Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych.
Cel szczegółowy 1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO.			Cel szczegółowy 4.4. Poprawa dostępu do usług.

Tabela 8 Struktura logiczna wizji i celów rozwoju MOF Ełk wraz z określeniem efektów ich realizacji.

Element wizji	Cel główny/Misja	Cele rozwoju	Wyzwania	Cele szczegółowe	Kluczowe rezultaty	Rezultaty w wymiarze przestrzennym
MOF Ełk to obszar atrakcyjny do inwestowania, o wysokim potencjale przedsiębiorczości i innowacyjności, dający szansę na rozwój biznesu. To obszar, z którego młodzi nie emigrują, lecz zakładają lokalne firmy, przyczyniając się do wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności całego regionu.	Wzrost znaczenia Ełku i jego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka subregionalnego, realizowany w oparciu o współpracę lokalną i ponadlokalną.	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności.	7. Pozyskanie nowych terenów inwestycyjnych dla działalności gospodarczych, utworzenie zintegrowanej oferty inwestycyjnej i promocja gospodarcza. 8. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności działalności usługowych oraz specjalizacji lokalnych związanych z ekogospodarką. 9. Wzmocnienie roli systemu kształcenia zawodowego. 10. Wzmocnienie potencjału turystycznego.	1.1. Stworzenie warunków do inwestycji. 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności. 1.3. Rozwój systemu kształcenia. 1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO.	• Pozyskanie nowych inwestorów, • Wzrost zatrudnienia, • Tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, • Wzrost dochodów mieszkańców i samorządów, • Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przemysłu 4.0, • Rozwój specjalizacji lokalnej w postaci ekogospodarki, • Silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje, • Współpraca instytucji publicznych, IOB i przedsiębiorców, • Wzmocnienie roli Parku Naukowo-Technicznego w Ełku w kreowaniu rozwoju gospodarczego, • Podniesienie poziomu kompetencyjności kadr na rynku pracy, • Rozwój funkcji edukacyjnej Ełku, w tym podnoszenie atrakcyjności kształcenia zawodowego, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk i subregionu EGO (inwestycyjnego, turystycznego), • Wzrost oddziaływania MOF na terenie województwa (głównie EGO) oraz w relacjach z	• Aktywizacja miejsc i terenów dobrze skomunikowanych z istniejącym i planowanym układem komunikacyjnym, w szczególności zwartych terenów o dużej powierzchni, • Eksponowanie walorów lokalizacyjnych oraz potencjału demograficznego, • Dominująca rola potencjału usługowego Ełku, w szczególności Śródmieścia oraz wzrost potencjału usługowego największych miejscowości gminy Ełk (Nowa Wieś Ełcka, Straduny), • Zagospodarowanie bliskiego sąsiedztwa przestrzeni miejskiej, • Brak konfliktów środowiskowych, jednak znaczna presja na środowisko terenów inwestycyjnych, • Miasto Ełk jako miejsce koncentracji obiektów szkolnych i przedsiębiorców współpracujących w systemie kształcenia, • Wzmocnienie ponadlokalnej funkcji edukacyjnej Ełku, w tym wzmocnienie prestiżu kształcenia zawodowego w ujęciu całego subregionu EGO (komplementarność), • Koncentracja atrakcji turystycznych w Ełku, m. in. wokół Jeziora Ełckiego oraz rzeki Ełk

Element wizji	Cel główny/Misja	Cele rozwoju	Wyzwania	Cele szczegółowe	Kluczowe rezultaty	Rezultaty w wymiarze przestrzennym
					gminami woj. podlaskiego i mazowieckiego, • Potencjał dla budowy marki turystycznej MOF Ełk w oparciu o turystykę SLOW (Gmina Ełk) i turystykę aktywną (m. in. potencjał jezior, rzeki Ełk), • Rozwój usług opartych na potencjale turystycznym; wzmocnienie roli usługowej Ełku, • Podniesienie poziomu jakości życia bazującego na ofercie czasu wolnego.	• Nowa rola Miasta Ełk – jako miejsca obsługi ruchu turystycznego (także turystyki biznesowej) w układzie subregionalnym, • Uzupełniająca rola potencjału oferty czasu wolnego oraz noclegowego Gminy Ełk (w szczególności w miejscach o dużych walorach krajobrazowych i lokalizacyjnych, np. względem sieci drogowej).
MOF Ełk to dobre miejsce do mieszkania, cechujące się atrakcyjnością turystyczną oraz rozwiniętą ofertą czasu wolnego.		Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania.	1. Rozwój zasobów mieszkaniowych. 3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku MOF Ełk w oparciu o potencjał oferty czasu wolnego. 6. Rozwój komunikacji publicznej MOF Ełk oraz subregionu EGO Kraina Bociana. 10. Wzmocnienie potencjału turystycznego.	2.1. Stworzenie warunków do zwiększenia zasobów mieszkaniowych. 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego. 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych.	• Wzmocnienie zdolności zatrzymania młodych mieszkańców MOF Ełk oraz zdolności przyciągania nowych mieszkańców, • Wzrost dochodów samorządów, • Kształtowanie oferty czasu wolnego w oparciu o potencjały instytucji publicznych i partnerów społecznych, • Wzmocnienie konkurencyjności podmiotów gospodarczych działających w sferze przemysłów czasu wolnego, • Podniesienie poziomu jakości życia bazującego na ofercie czasu wolnego, • Wzmocnienie pozycji usługowej, • Bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku, dobra	• Modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych, • Wytyczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, w tym wielorodzinne i jednorodzinne (Miasto Ełk, Gmina Ełk), • Unikanie zjawiska rozproszenia urbanizacji, • Rozwój infrastruktury społecznej, w tym kulturalnej, rekreacyjnej oraz przestrzeni publicznych, • Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej w MOF Ełk, • Rola Ełku jako ważnego miejsca dla obsługi ruchu komunikacyjnego (w tym teren Dworca PKP), • Współpraca w ramach subregionu EGO.

Element wizji	Cel główny/Misja	Cele rozwoju	Wyzwania	Cele szczegółowe	Kluczowe rezultaty	Rezultaty w wymiarze przestrzennym
					dostępność komunikacyjna wewnętrzna i zewnętrzna, • Wzrost konkurencyjności rynku pracy i konkurencyjności działalności gospodarczych, • Poprawa bezpieczeństwa publicznego, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk.	
MOF Ełk to obszar zrównoważonego rozwoju, w którym uwzględnia się potrzeby środowiskowe, dążąc do poprawy stanu środowiska naturalnego.		Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska.	11. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, w tym wód powierzchniowych, zasobów glebowych, krajobrazu. 8. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym działalności usługowych oraz specjalizacji lokalnych związanych m. in. z ekogospodarką.	3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego. 3.2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych. 3.3. Wspieranie rozwoju ekogospodarki.	• Ochrona zasobów przyrodniczych, • Minimalizowanie ryzyk związanych ze skutkami zmian klimatu, • Efektywniejsze wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju usług turystycznych i ekogospodarki, • Wpływ na rozwój inteligentnych specjalizacji, • Wzmocnienie roli Parku Naukowo-Technicznego w Ełku w kreowaniu rozwoju gospodarczego, • Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw, • Wkład w ochronę środowiska w wymiarze lokalnym, krajowym i globalnym, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk.	• Ochrona i poprawa stanu wód jezior i rzek MOF Ełk, • Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, • Wyznaczenie terenów ochrony potencjału przyrodniczego MOF Ełk, w szczególności w dolinie rzeki Ełk, • Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych (osiedla budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych), • Rozwój eneorgoszczędnego oświetlenia ulicznego w MOF Ełk, • Zwiększenie powierzchni i ilości terenów zielonych i naturalnych, w tym umożliwiajacych retencję lub infiltrację wody.

Element wizji	Cel główny/Misja	Cele rozwoju	Wyzwania	Cele szczegółowe	Kluczowe rezultaty	Rezultaty w wymiarze przestrzennym
MOF Ełk to obszar zrównoważonej polityki przestrzennej i społecznej, której istotnym wymiarem jest rewitalizacja. Mieszkańcy uczestniczą aktywnie w kreowaniu rozwoju i są ważnym partnerem zachodzących przemian w przestrzeni MOF Ełk.		Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej.	2. Rewitalizacja Ełku oraz zdegradowanych obszarów na terenach wiejskich. 4. Wzmocnienie i rozwój systemu opieki zdrowotnej i usług społecznych. 5. Wzmocnienie aktywności i roli organizacji pozarządowych, liderów i uczestników życia społecznego w kreowaniu rozwoju.	4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych. 4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych. 4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych. 4.4. Poprawa dostępu do usług.	• Rozwój kompleksowych usług społecznych w oparciu o potencjał instytucji publicznych i podmiotów prywatnych; wzmocnienie roli usługowej Ełku, • Rozwój kapitału społecznego, • Prowadzenie skutecznej polityki społecznej, w tym polityki senioralnej, • Zwiększenie zdolności instytucjonalnej MOF Ełk w zakresie polityki rozwoju, przy udziale partnerów społecznych i gospodarczych, • Zwiększenie udziału społecznego i partnerstw w zarządzaniu rozwojem MOF Ełk, • Wzrost kompetencji miękkich organizacji społecznych i liderów lokalnych w kreowaniu rozwoju MOF Ełk, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk, • Przyciąganie nowych mieszkańców, • Realizacja projektów o wysokim poziomie oddziaływania ponadlokalnego, • Współpraca sieciowa na arenie międzynarodowej.	• Poprawa tkanki infrastrukturalnej i układów przestrzennych, ładu i estetyki przestrzeni, • Wyznaczenie obszarów rewitalizacji, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, realizacja procesów rewitalizacyjnych, • Rozwój nowych funkcji na zdegradowanych terenach MOF Ełk, • Rozwój sieci instytucji opieki zdrowotnej i społecznej, w szczególności zlokalizowanych na terenie Ełku, • Zacieśnienie współpracy w ramach MOF i subregionu EGO, rozwój współpracy z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, Suwałkami i Augustowem oraz partnerami zagranicznymi.

4. Przedsięwzięcia strategiczne

Przedsięwzięcia strategiczne są wyborem strategicznym w kontekście planowanych celów oraz priorytetyzacją planowanych działań. Każde z opisanych poniżej przedsięwzięć pozwoli na zintegrowanie celów i kierunków działań, sformułowanych w tym dokumencie. Przedsięwzięcia strategiczne stanowią wiązki projektów, w których nastąpi konsolidacja środków i zasobów najważniejszych z punktu widzenia rozwoju MOF Ełk, dla osiągnięcia celów strategicznych. Przedsięwzięcia wynikają ze specyfiki obszaru, jego problemów lub potencjałów rozwojowych.

Wyszczególniono 9 przedsięwzięć strategicznych:

PS1. Budowa marki gospodarczej MOF Ełk

PS2. EŁCKIE ECOinnowacje – rozwój smart specjalizacji ekonomia wody

PS3. Stworzenie w Ełku korzystnych warunków dla działalności kreatywnej i innowacyjnej

PS4. EKOmobilny MOF EŁK – kreowanie warunków do ekomobilności mieszkańców

PS5. EkoMOF – poprawa i efektywne zarządzanie energią w MOF Ełk

PS6. Dostępność komunikacyjna MOF

PS7. Poprawa jakości kształcenia w MOF Ełk

PS8. Wykorzystanie potencjału MOF Ełk do rozwoju ekoturystyki

PS9. Zdrowiej w MOF Ełk - rozwój usług medycznych

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	PS1. Budowa marki gospodarczej MOF Ełk
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS1. Wzrost konkurencyjności
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości 2. Nowoczesne usługi B. Różnorodność usług: a. rozwój systemu pozyskiwania inwestorów i wspierania przedsiębiorczości (mentoring, szkolenia, wspólne działania promocyjne, tworzenie nowych obszarów rozwojowych w miastach i na terenach wiejskich ułatwiających rozpoczynanie działalności przez przedsiębiorców (rewitalizacja, restrukturyzacja, strefy aktywności gospodarczej) OSI MOF Ełku – Oczekiwane efekty interwencji: silna pozycja gospodarcza poprzez włączenie w sieci współpracy
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Ełk należy do grupy ośrodków gospodarczych II rzędu w województwie warmińsko-mazurskim, o rosnącym potencjale gospodarczym i wysokim potencjale ludnościowym. Zdolność Ełku i jego obszaru funkcjonalnego do przyciągania nowych inwestycji wspierać będzie poprawiająca się dostępność komunikacyjna poprzez budowę dróg szybkiego ruchu S61 (Via Baltica) i S16 (w tym połączenie z S19 – Via Carpatia) oraz trasy kolejowej E75 (Rail Baltica). Konieczne jest zatem pozyskanie nowych terenów inwestycyjnych, których obecne zasoby ulegają już wyczerpaniu, oraz uzbrojenie ich w niezbędną infrastrukturę do rozpoczęcia działalności gospodarczej. Wśród głównych aspektów determinujących sytuację gospodarczą MOF Ełk jest niewystarczająca rozpoznawalność Miasta Ełk i całego MOF jako marki inwestycyjnej i biznesowej tj. miejsca do lokowania nowoczesnych inwestycji oraz rozwoju zawodowego. Kluczową sprawą determinującą pozyskanie nowych inwestorów jest zasób wykwalifikowanej kadry/specjalistów i wysoka jakość oferty inwestycyjnej. W subregionie ełckim brakuje spójnej i zintegrowanej oferty inwestycyjnej, a także jej promocji. Aby wprowadzić nowych oraz innowacyjnych inwestorów, niezbędna jest promocja marki inwestycyjnej całego MOF Ełk i marki w zakresie tzw. life balance.
Projekty i zadania podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	W ramach przedsięwzięcia planuje się projekty i zadania, które w znaczny sposób przyczynią się do aktywnej promocji gospodarczej całego MOF Ełk i poszukiwania nowych inwestorów, zapewniając im stałą i profesjonalną obsługę poprzez utworzenie Ełckiego Portu Inwestora z dedykowanym opiekunem oraz narzędziami odpowiadającymi na potrzeby przedsiębiorców i inwestorów w MOF Ełk. Nowe tereny inwestycyjne zostaną zlokalizowane przede wszystkim w przestrzeni gminy wiejskiej Ełk. Należy je wyposażyć w infrastrukturę

	techniczną i teleinformatyczną oraz zapewnić połączenia komunikacyjne, w szczególności z drogami ekspresowymi S61 i S16 oraz drogą krajową nr 65. <u>Planowane projekty:</u> **P.1.** Promocja marki biznesowej MOF Ełk (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) **P.2**. Ełcki Port Inwestora (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) **P.3.** Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Gminie Ełk w obrębie Szeligi – Buczki i Przekopka w bezpośrednim sąsiedztwie węzła drogi S61 - Via Baltica (beneficjent: Gmina Ełk) **P.4.** Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Mieście Ełk położonych pomiędzy rzeką Ełk a ul. Bema (strefa przemysłowa) (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)
Główne rezultaty/efekty przedsięwzięcia	• Zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności Miasta Ełk i Subregionu Ełckiego jako marki inwestycyjnej i biznesowej • Zwiększenie ilości sprzedanych terenów inwestycyjnych • Rozwój przedsiębiorczości • Zwiększenie zatrudnienia
Planowany okres realizacji	2022-2027
Szacunkowy koszt	27 070 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	**PS2. EŁCKIE ECOinnowacje – rozwój smart specjalizacji ekonomia wody**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS3. Poprawa stanu środowiska
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Inteligentna produktywność 4.2 Inteligentna specjalizacja A. Produkty i usługi wysokiej jakości i rozwój nowoczesnych technologii i innowacji związanych ze zrównoważonym korzystaniem z zasobów środowiska Cel strategiczny: Mocne fundamenty 6.2 Optymalna infrastruktura rozwoju 6.3 Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

	OSI MOF Ełku – Oczekiwane efekty interwencji: Silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Ekonomia wody jest jedną z trzech specjalizacji woj. warmińsko-mazurskiego. W MOF Ełk, ze względu na występowanie ponad 40 jezior i rzeki Ełk, wody powierzchniowe stanowią znaczący odsetek powierzchni – w Mieście Ełk jest to ponad 20% (średnia dla województwa 5,7%). Jednocześnie badania stanu jednolitych części wód jezior Ełckiego, Haleckiego i Łaśmiady oraz rzeki Ełk wskazują na zły stan wód, stan chemiczny poniżej dobrego i umiarkowany/dobry stan ekologiczny. W Jeziorze Ełckim obserwuje się intensyfikację procesu eutrofizacji, a największym zagrożeniem jest rzeka Ełk, która wnosi do zbiornika największą ilość całkowitego ładunku substancji biogennych. Znaczący udział wód powierzchniowych w MOF Ełk w połączeniu z ich złym stanem powoduje, że kwestia zanieczyszczenia jezior stanowi potencjalne źródło problemów sanitarnych, zdrowotnych, środowiskowych i gospodarczych, a tym samym zagraża stabilności procesów rozwojowych. Analizy wskazują, że pomimo podejmowania różnorodnych działań ochronnych, w województwie warmińsko-mazurskim nie notuje się poprawy jakości wód powierzchniowych, a wręcz przeciwnie – ich stan nieznacznie się pogarsza. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, aby jeziora MOF Ełk (i całego regionu) objęte były nowymi, skutecznymi programami działań ochronno-rekultywacyjnych. Realizacja prac badawczo-rozwojowych w zakresie eutrofizacji jezior może przyczynić się do uczynienia z MOF Ełk silnego i silnie oddziałującego (a może i wzorcowego) ośrodka w tej dziedzinie. Testowanie innowacyjnych rozwiązań mających na celu poprawę jakości wód w kontekście postępującej eutrofizacji oraz zmian klimatycznych przyczyni się do rozwoju inteligentnej specjalizacji „ekonomia wody”.
Projekty podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	Przedsięwzięcie ma na celu wdrożenie innowacyjnych rozwiązań umożliwiających poprawę jakości wód Jeziora Ełckiego w kontekście postępującej eutrofizacji oraz obserwowanych zmian klimatu. Wymaga to dużej świadomości i chęci współpracy różnych użytkowników jeziora i jego zlewni, a także specjalistycznego wsparcia naukowo-badawczego. Przygotowanie pilotażowych metod ochronno - rekultywacyjnych dla Jeziora Ełckiego, ich analiza i ocena skuteczności oraz możliwości ich dalszego zastosowania jest szansą na poprawę jakości tak ważnego potencjału rozwojowego całego MOF Ełk, jakim są wody powierzchniowe. Zmodernizowana/udoskonalona infrastruktura badawcza w Parku Naukowo-Technologicznym umożliwi opracowanie nowych rozwiązań w zakresie inżynierii ochrony wód. Bardzo ważnym elementem jest włączenie lokalnego społeczeństwa w monitoring zasobów naturalnych Jeziora Ełckiego na poziomie badawczo-naukowym w formie wolontariatu (nauka obywatelska). Podstawą do realizacji prac inwestycyjnych jest opracowanie pt. „Badania wody i osadów dennych oraz pomiarów hydrologicznych Jeziora Ełckiego i jego zlewni wraz ze sporządzeniem projektu ochrony i rekultywacji zbiornika w celu zachowania jego potencjału rekreacyjnego i przyrodniczego” wykonane przez zespół naukowców specjalizujących się we wdrażaniu projektów ochronno-rekultywacyjnych jezior.

	P1. Wdrażanie nowych metod ochronno-rekultywacyjnych jezior poprzez testowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony Jeziora Ełckiego (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/ Park Naukowo – Technologiczny w Ełku) Zadanie 1: Budowa systemu barier abiotyczno-biotycznych do redukcji substancji biogennych w strefie brzegowej Jeziora Ełckiego (zakotwiczenie w odległości ok. 100 m od brzegu jeziora pływających wysp z nasadzoną roślinnością (bariera biotyczna) i gabionów wypełnionych naturalnym bezpiecznym dla środowiska materiałem sorpcyjnym (bariera abiotyczna) Zadanie 2: Budowa instalacji na Jeziorze Ełckim do redukcji wewnętrznych i zewnętrznych ładunków substancji biogennych poprzez zainstalowanie rurociągów doprowadzających natlenioną wodę rzeki Ełk na dno zbiornika w strefie dopływu (ploso środkowe), z możliwością dozowania do rurociągów substancji strącającej, oraz rurociągu odprowadzającego odtlenioną i bogatą w substancje biogenne wodę naddenną z dna zbiornika w strefie odpływu (ploso południowo-zachodnie) Zadanie 3: Utworzenie Centrum Badawczego Wód Powierzchniowych w PNT w Ełku Zadanie 4: Monitoring wdrażania metod ochronno - rekultywacyjnych Jeziora Ełckiego Zadanie 5: Wdrożenie wolontaryjnego monitoringu wód w Ełku **P2.** Działania ochronne na dopływie z Jeziora Sunowo do Jeziora Ełckiego w celu podczyszczania wód jeziora Sunowo przed ich dopływem do Jeziora Ełckiego (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) **P3.** Innowacyjne podczyszczanie wody opadowej odprowadzanej siecią kanalizacji deszczowej do rzeki Ełk (dopływających wylotem kanalizacji deszczowej przy ulicy Wojska Polskiego do rzeki Ełk) (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)
Główne rezultaty/efekty przedsięwzięcia	• Poprawa jakości wód Jeziora Ełckiego i rzeki Ełk • Zachowanie bioróżnorodności ekosystemu wodnego i bezpieczeństwa ekologicznego • Zwiększenie potencjału badawczo-naukowego Ełku
Planowany okres realizacji	2022-2026
Szacunkowy koszt	14 935 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS3. Stworzenie w Ełku korzystnych warunków dla działalności kreatywnej i innowacyjnej**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS1. Wzrost konkurencyjności
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Inteligentna produktywność 1. Satysfakcjonująca praca B. Infrastruktura przedsiębiorczości: a. wspieranie rozwoju parków naukowo-technologicznych, inkubatorów technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości, w tym społecznej. OSI MOF Ełku – Oczekiwane efekty interwencji: wzmocniona rola PNT
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Ełk należy do najważniejszych ośrodków gospodarczych w województwie warmińsko-mazurskim. Jednym z potencjałów jest m.in. infrastruktura wsparcia działalności gospodarczej w postaci Parku Naukowo-Technologicznego. Odgrywa on istotną rolę w rozwoju innowacyjności regionu, w tym w ramach współpracy z parkami technologicznymi w Olsztynie i Elblągu. Dane statystyczne pokazują stabilną sytuację ekonomiczną Ełku – systematycznie rosnącą liczbę podmiotów gospodarczych oraz osiąganych przez firmy dochodów. Jednak w zestawieniu z innymi miastami widoczna jest niższa konkurencyjność ełckiej gospodarki. Miasto Ełk, podobnie jak większość miast średniej wielkości w Polsce, potrzebuje wsparcia we wdrażaniu innowacji. Wpływają one korzystnie na środowisko naturalne, życie społeczności lokalnych oraz warunki ekonomiczne. W znacznym stopniu polepszają również wizerunek gminy/obszaru wśród potencjalnych inwestorów oraz pozwalają osiągnąć przewagę nad konkurencją.
Projekty podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	**P1.** Inkubator technologiczny PNT – rozbudowa wraz z doposażeniem PNT w Ełku ETAP II (hala produkcyjno-usługowa) wraz ze strefą pomysłodawcy (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/Park Naukowo–Technologiczny w Ełku) Projekt obejmuje rozbudowę i doposażenie hali produkcyjno-usługowej PNT z przeznaczeniem na prowadzenie działalności produkcyjno-usługowej firm, ze szczególnym uwzględnieniem prowadzenia działalności innowacyjnej, B+R. W ramach projektu przewidziane jest utworzenie Strefy Pomysłodawcy tj. wydzielonej przestrzeni do prowadzenia eksperymentów, badań technologicznych. **P2.** Platforma startupowa (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/Park Naukowo–Technologiczny w Ełku) Projekt przewiduje realizację kompleksowego, profesjonalnego programu inkubacji innowacyjnych startupów skierowany do osób fizycznych (start upów).

	P3. Hub Innowacji Cyfrowych Warmia i Mazury (DIH Warmia i Mazury) (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/Park Naukowo–Technologiczny w Ełku) Projekt partnerski obejmujący kompleksowe wsparcie regionalnego Huba Innowacji Cyfrowych, który będzie pomostem pomiędzy podmiotami tworzącymi popyt na usługi w dziedzinie cyfrowej transformacji (przedsiębiorcy, start-upy), a istniejącą podażą.
Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki, dynamizacja procesów rozwojowych • Budowa lokalnego ekosystemu startupowego • Wzrost innowacyjności firm • Transformacja cyfrowa gospodarki • Wsparcie rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu
Planowany okres realizacji	2022-2027
Szacunkowy koszt	17 500 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS4. EKOMOBILNY MOF EŁK – kreowanie warunków do ekomobilności mieszkańców**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Mocne fundamenty 6.2. Optymalna infrastruktura rozwoju C. Infrastruktura komunikacyjna 6.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego d. redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, w szczególności z niskich źródeł emisji oraz poprzez stosowanie ogrzewania oraz rozwój transportu przyjaznego środowisku (np. elektromobilność, transport rowerowy). OSI MOF Ełku - Oczekiwane efekty interwencji: Dobra komunikacyjność zewnętrzna i wewnętrzna obszaru.

Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Ełk jest miastem o dużej gęstości zaludnienia - ok. 2951 osób/km2 (dane GUS za 2019 r.). Wzrostowi liczby mieszkańców miasta towarzyszy rozwój strefy podmiejskiej, a to z kolei przyczynia się do zwiększonego zapotrzebowania na dojazdy z/do miasta. Z roku na rok w MOF Ełk wzrasta liczba aut, powodując coraz większe zatłoczenie komunikacyjne. Mieszkańcy MOF Ełku niechętnie rezygnują z transportu indywidualnego na rzecz transportu zbiorowego lub rowerowego. Ełcka komunikacja miejska jest stale unowocześniania, ale zwiększenie konkurencyjności tego środka transportu wymaga kolejnych inwestycji w poprawę bezpieczeństwa, jakości i atrakcyjności. Chociaż każdego roku powstają kolejne odcinki infrastruktury rowerowej, to układ ścieżek rowerowych na terenie MOF Ełk nie jest jeszcze spójny i mało efektywny - sieć dróg rowerowych nie łączy wszystkich osiedli miejskich i nie zapewnia połączeń z miejscowościami podmiejskimi. Zakłada się, że konsekwentna polityka i działania na rzecz stworzenia funkcjonalnego systemu transportu zbiorowego oraz dróg rowerowych na terenie MOF Ełk trwale zmienią nawyki komunikacyjne mieszkańców, a nawet ich styl i tryb życia na bardziej aktywny, zdrowy i przyjazny środowisku. Rozwój i integracja systemów transportu zbiorowego poprawi powiązania funkcjonalne w Ełku oraz jego otoczeniem.
Projekty podejmowane w ramach przedsięwzięcia	W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację dwóch komponentów w kierunku stworzenia funkcjonalnego systemu transportu zbiorowego oraz infrastruktury dla niezmotoryzowanych (dróg rowerowych) na terenie MOF Ełk, które trwale zmienią nawyki komunikacyjne mieszkańców, styl i ich tryb życia na bardziej aktywny, zdrowy i przyjazny środowisku. Jest to spójne z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 zakładającymi poprawę powiązań funkcjonalnych w miastach i ich otoczeniu m.in. poprzez rozwijanie i integrowanie systemów transportu zbiorowego w miastach oraz z ich wiejskim otoczeniem. **Komponent I: Rozbudowa systemu niskoemisyjnego transportu zbiorowego w MOF Ełk** **P1.** Zakup zeroemisyjnego taboru wraz z inwestycją w infrastrukturę (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/ MZK sp. z.o.o. Ełk). Projekt zakłada zakup 10 szt. autobusów elektrycznych na potrzeby komunikacji miejskiej, wraz z niezbędną ku temu infrastrukturą. Celem tych działań jest poprawa atrakcyjności transportu publicznego poprzez oferowanie lepszej jakości podróży, a w konsekwencji stała zmiana zachowań komunikacyjnych mieszkańców MOF Ełk. Ponadto wprowadzenie elektrycznych autobusów przyniesie korzyści ekologiczne poprzez redukcję emisji spalin do atmosfery, co pośrednio wpłynie również na poprawę stanu zdrowia mieszkańców. **Komponent II: Infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego** **P1.** Budowa systemu dróg rowerowych (beneficjenci: Gmina Miasto Ełk, Gmina Ełk). Projekt zakłada stworzenie spójnej sieci dróg i tras rowerowych stanowiących środek transportu, konkurencyjny do ruchu samochodowego w całym MOF Ełk, na terenie Miasta Ełk (około 23 km nowych dróg rowerowych) oraz na terenie Gminy Ełk poprawiających dostępność z ośrodkiem miejskim Ełk (około 13 km nowych dróg rowerowych) .

Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Zwiększenie jakości i dostępności transportu zbiorowego w MOF Ełk • Wzrost przewozów komunikacją zbiorową • Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej w MOF Ełk oraz bezpieczeństwa ruchu • Odciążenie układu transportowego MOF Ełk • Integracja różnych form transportu • Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza
Planowany okres realizacji	2022-2027
Szacunkowy koszt	70 900 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS5. EkoMOF – poprawa i efektywne zarządzanie energią w MOF Ełk**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS3. Poprawa stanu środowiska
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Mocne fundamenty Kierunek działań: Optymalna infrastruktura rozwoju D. Infrastruktura energetyczna c. ciepłownictwo d. odnawialne źródła energii Cel strategiczny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego c. termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych

Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Wojewódzki monitoring jakości powietrza wskazuje, że MOF Ełk jest obszarem przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Główną przyczyną jest emisja z indywidualnych źródeł ciepła. Jednocześnie rozwój OZE jest na relatywnie niskim poziomie w skali regionu. Samorządy MOF Ełk od wielu lat realizują projekty, które wpływają na redukcję emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcję zużycia energii finalnej. Odpowiedzią na wyzwania związane ze zmianami klimatu jest jednak konieczność wdrażania kolejnych przedsięwzięć przyczyniających się efektywnego gospodarowania energią. Zaplanowane przedsięwzięcia spowodują zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza związanej ze zużyciem energii w MOF Ełk, a także zaangażują poszczególnych uczestników lokalnego rynku energii w działania ograniczające emisję gazów cieplarnianych. Podstawą realizacji działań w Mieście Ełku jest dokument "Działania Miasta Ełk na rzecz redukcji emisji CO2 do 2020 r."(plan niskoemisyjny, który poddany zostanie aktualizacji).
Projekty podejmowane w ramach przedsięwzięcia strategicznego	Celem przedsięwzięcia jest zmniejszenie zużycia energii w poszczególnych sektorach odbiorców energii w MOF Ełk oraz optymalizacja działań związanych z produkcją i wykorzystaniem energii. Zaplanowane działania przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza (w tym gazów cieplarnianych) związanej ze zużyciem energii. Planuje się w realizację trzech komponentów, a w ich ramach projektów inwestycyjnych ukierunkowanych na poprawę efektywności energetycznej. **Komponent I: Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (Gmina Miasto Ełk, Gmina Ełk, Powiat Ełcki)** Głęboka kompleksowa termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych oraz budynków użyteczności publicznej: **P1.** Gmina Miasto Ełk: • 4 budynki edukacyjne: Szkoła Podstawowa nr 7, Szkoła Podstawowa nr 4, Przedszkole Ekoludki, Żłobek Ekoludki, • budynki użyteczności publicznej: budynek Urzędu Miasta Ełku oraz Starostwa Powiatowego w Ełku, budynek Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Ełku oraz parku wodnego, budynek przy ul. Piłsudskiego 10 (Klub Seniora/MOPS, siedziba Związku Międzygminnego Gospodarka Komunalna), • wdrażanie inteligentnego zarządzania energią - umożliwi zdalne odczyty zużycia energii, analizę tych danych oraz dostosowanie zużycia energii do wyciągniętych wniosków w budynkach użyteczności publicznej Miasta Ełku.

P2. Powiat Ełcki

- budynki szkół Powiatu Ełckiego: budynek A Zespołu Szkół Nr 6 w Ełku, budynek Zespołu Szkół Mechaniczno – Elektrycznych w Ełku,
- budynki użyteczności publicznej: Poradnia Psychologiczno – Pedagogicznej, Powiatowy Urząd Pracy, budynki Domu Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Ełckiej, Powiatowy Zarząd Dróg, Starostwo Powiatowe w Ełku przy ul. Piłsudskiego 5.

P3. Gmina Ełk

- Termomodernizacja wraz z zastosowaniem OZE - Zespołu Szkół Samorządowych w Stradunach

P4. Docieplenie elewacji i dachu budynku usługowo-biurowego przy ul. A. Mickiewicza 15 w Ełku (beneficjent: wspólnota mieszkaniowa właścicieli lokali w budynku administracyjnym ul. A. Mickiewicza 15)

Komponent II: Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych

P1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych w mieście Ełk (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/ Administrator sp. z o.o. w Ełku)

- wykonanie przyłącza do sieci ciepłowniczej oraz wykonanie wewnętrznej instalacji c.o. w 9 budynkach mieszkalnych komunalnych;
- wykonanie remontów elewacji wraz z dociepleniem w 6 budynkach mieszkalnych komunalnych;
- remont elewacji z dociepleniem, wymianę stolarki zewnętrznej, wykonanie przyłącza do sieci ciepłowniczej oraz wewnętrznej instalacji c.o. w 1 budynku mieszkalnym komunalnym.

P2. Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Gminie Ełk (beneficjent: spółdzielnie/wspólnoty z terenu Gminy Ełk)

Termomodernizacja 10 budynków wielorodzinnych na terenie Gminy Ełk (docieplenie dachu, ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej części wspólnych).

Komponent III: Inwestycje w MOF Ełk w energooszczędność oraz zmniejszenie energochłonności w mieście Ełk

P1. Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych wraz ze zmianą technologii kanałowej na preizolowaną oraz modernizacja i rozgrupowanie istniejących węzłów cieplnych (beneficjent: Spółdzielnia Mieszkaniowa „Świt”)

	P2. Zwiększenie efektywności systemów ciepłowniczych w Ełku - wymiana kotła WR-25 na kocioł biomasowy opalany zrębkami, o mocy nominalnej 14,5 MW oraz zabudowę ekonomizera kondensacyjnego na wylocie spalin (beneficjent: Gmina Miasto Ełk/ PEC sp. z o.o. w Ełku) **P3.** Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne w Ełku (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) • wymiana słupów oraz opraw na energooszczędne typu LED na ulicach miejskich - łącznie - 439 szt. • wymiana opraw sodowych i rtęciowych na oprawy energooszczędne typu LED w innych częściach miasta Ełk - 2400 szt. • wprowadzenie systemu sterowania oświetleniem ulicznym. **P4.** Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE (beneficjent: Gmina Miasto Ełk, Gmina Ełk) Gmina Miasto Ełk - budowa instalacji paneli fotowoltaicznych w celu zabezpieczenia energetycznego ciepłowni PEC oraz budowy instalacji paneli fotowoltaicznych w celu redukcji zużycia energii elektrycznej w budynkach użyteczności publicznej (m.in. Park Naukowo - Technologiczny, szkoły, przedszkola i inne); budowa siłowni fotowoltaicznej dla ciepłowni PEC; budowa ekologicznych siłowni fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej o łącznej mocy ok. 1 MW. Gmina Ełk - budowa instalacji paneli fotowoltaicznych w celu redukcji zużycia energii elektrycznej w budynkach użyteczności publicznej (m.in. szkoły, świetlice); budowa ekologicznych siłowni fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej o łącznej mocy ok. 200kW. **P5.** Inwentaryzacja energochłonności i emisyjności infrastruktury miasta Ełk (beneficjent: Gmina Miasto Ełk).
Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Zmniejszenie zużycia energii w sektorze mieszkaniowym oraz instytucjach publicznych, • Zwiększenie udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii • Efektywne dostarczanie energii do obiorców • Spadek emisji gazów cieplarnianych do atmosfery • Poprawa warunków użytkowania obiektów
Planowany okres realizacji	2022-2030
Szacunkowy koszt	107 976 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS6. Dostępność komunikacyjna MOF Ełk**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju Kierunek działań: C. Infrastruktura komunikacyjna a. inwestycje drogowe: • rozwiązanie problemów komunikacyjnych w obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Ełku. OSI MOF Ełku – oczekiwane efekty interwencji: bardzo dobra dostępność komunikacyjna Ełku; dobra dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna.
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	MOF Ełk jest jednym z najmniej dostępnych obszarów Polski, o najniższej w kraju gęstość dróg o nawierzchni twardej. Zmiany w dostępności komunikacyjnej MOF Ełk, które zachodzić będą w perspektywie najbliższych lat (budowa dróg S61 i S16, linii kolejowej E75), mogą spowodować, że MOF Ełk stanie się istotnym miejscem na mapie komunikacyjnej kraju, w którym krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne. Stwarza to szansę na aktywizację gospodarczą terenów położonych przy tych szlakach komunikacyjnych, po przygotowaniu lokalnych połączeń drogowych z węzłami dróg ekspresowych. Poza zewnętrzną dostępnością komunikacyjną MOF Ełk istotna jest wewnętrzna spójności sieci drogowej obszaru poprzez rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych dróg gminnych i powiatowych. W Ełku występuje znaczne obciążenie głównych ciągów komunikacyjnych, w szczególności w centralnym obszarze miasta. Miasto negatywnie wyróżnia się pod względem wskaźników zdarzeń drogowych, przede wszystkim na głównych ulicach miasta będących dawnymi drogami krajowymi. Występujące bariery przestrzenne (tory kolejowe) oraz naturalne (jezioro, rzeka) powodują, że widocznym wyzwaniem jest zapewnienie połączeń między osiedlami, w tym alternatywnego połączenia południowej części miasta z centrum (tzw. mała obwodnica). W Gminie Ełk urbanizacja terenów wiejskich w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powoduje konieczność budowy/modernizacji połączeń drogowych z Ełkiem, które będą służyły również rozwojowi transportu publicznego.
Projekty w ramach przedsięwzięcia	• **Drogi miejskie na terenie Miasta Ełk (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)** **P1.** Przebudowa ul. Wojska Polskiego w Ełku. Ulica Wojska Polskiego jest jedną z głównych ulica w mieście Ełk (była droga krajowa). Wyprowadza ruch w stronę dróg krajowych nr 65 i S16. Ulicą przebiega 11 linii komunikacji miejskiej. Planowana jest przebudowa ul. Wojska Polskiego od skrzyżowania ul. Mickiewicza do ronda z ul. Sikorskiego, Kajki i 11-go Listopada.

	P2. Przebudowa ul. Sikorskiego w Ełku. Ulica Sikorskiego jest jedną z głównych ulic w mieście Ełk (była droga krajowa). Wyprowadza ruch z centrum miasta w stronę dróg krajowych nr 65 i S16/S61. Ulicą przebiega 10 linii komunikacji miejskiej. **P3.** Mała obwodnica Miasta Ełk (ul. Norwida) – IV etap. Budowa nowego ciągu komunikacyjnego (wraz z budową mostu drogowego nad rzeką Ełk), łączącego centrum miasta z jego południową częścią. Droga odciąży ruch w centrum Ełku oraz będzie bezpośrednim dojazdem do dworca kolejowego położonego na trasie linii kolejowej Rail Baltica i planowanego do realizacji zintegrowanego węzła przesiadkowego. **P4.** Modernizacja ul. Dąbrowskiego w Ełku. Ulicą przebiega 7 linii komunikacji miejskiej, stanowi też dojazd do dworca PKP/PKS (Rail Baltica). Po wybudowaniu ul. Norwida będzie stanowiła część wewnętrznej trasy wschód-południe odciążającej centrum Ełku. • **Drogi na terenie Gminy Ełk** <u>Inwestycje w przebudowę dróg lokalnych (gminnych, powiatowych) poprawiających funkcjonowanie transportu publicznego lub umożliwiających nowe połączenia:</u> **P1.** Przebudowa mostu na rzece Ełk w m. Barany (beneficjent: Gmina Ełk) **P2.** Budowa drogi gminnej Małkinie – Lepaki Małe – Bienie – Chrzanowo (beneficjent: Gmina Ełk) **P3.** Przebudowa drogi gminnej Mostołty (droga powiatowa 1864N) - Rymki (beneficjent: Gmina Ełk) **P4.** Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej Chojniak (beneficjent: Gmina Ełk) **P5.** Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Królowa Wola-Woszczele (Beneficjent: Powiat Ełcki) **P6.** Przebudowa drogi gminnej Barany – Ełk (beneficjent: Gmina Ełk) **P7.** Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Piaski – Straduny (Beneficjent: Powiat Ełcki) **P8.** Przebudowa drogi powiatowej Ełk – Kałęczyny (Beneficjent: Powiat Ełcki) <u>Inwestycja zapewniająca niezbędne połączenia do terenów inwestycyjnych:</u> **P9.** Budowa drogi gminnej Nowa Wieś Ełcka (węzeł Ełk Południe) – Śniepie – Bajtkowo (beneficjent: Gmina Ełk) Droga łączy się w miejscowości Nowa Wieś Ełcka z drogą krajową nr 65, która następnie dołącza się do węzła Ełk Południe drogi S61 Via Baltica (sieć TEN-T). Dzięki bliskiej lokalizacji z węzłem S61 poprawi się dostępność komunikacyjna do terenów położonych pomiędzy drogą ekspresową S61 a drogą krajową nr 65.

Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Zwiększenie dostępności i jakości komunikacji publicznej • Poprawa bezpieczeństwa ruchu • Zmniejszenie ruchu samochodowego w centrum Ełku • Zwiększenie dostępu do usług publicznych (spójności społecznej), poprawa spójności przestrzennej • Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej MOF Ełk
Planowany okres realizacji	2022-2027
Szacunkowy koszt	145 500 000 zł

Rysunek 1 Lokalizacja planowanych inwestycji drogowych w MOF Ełk.

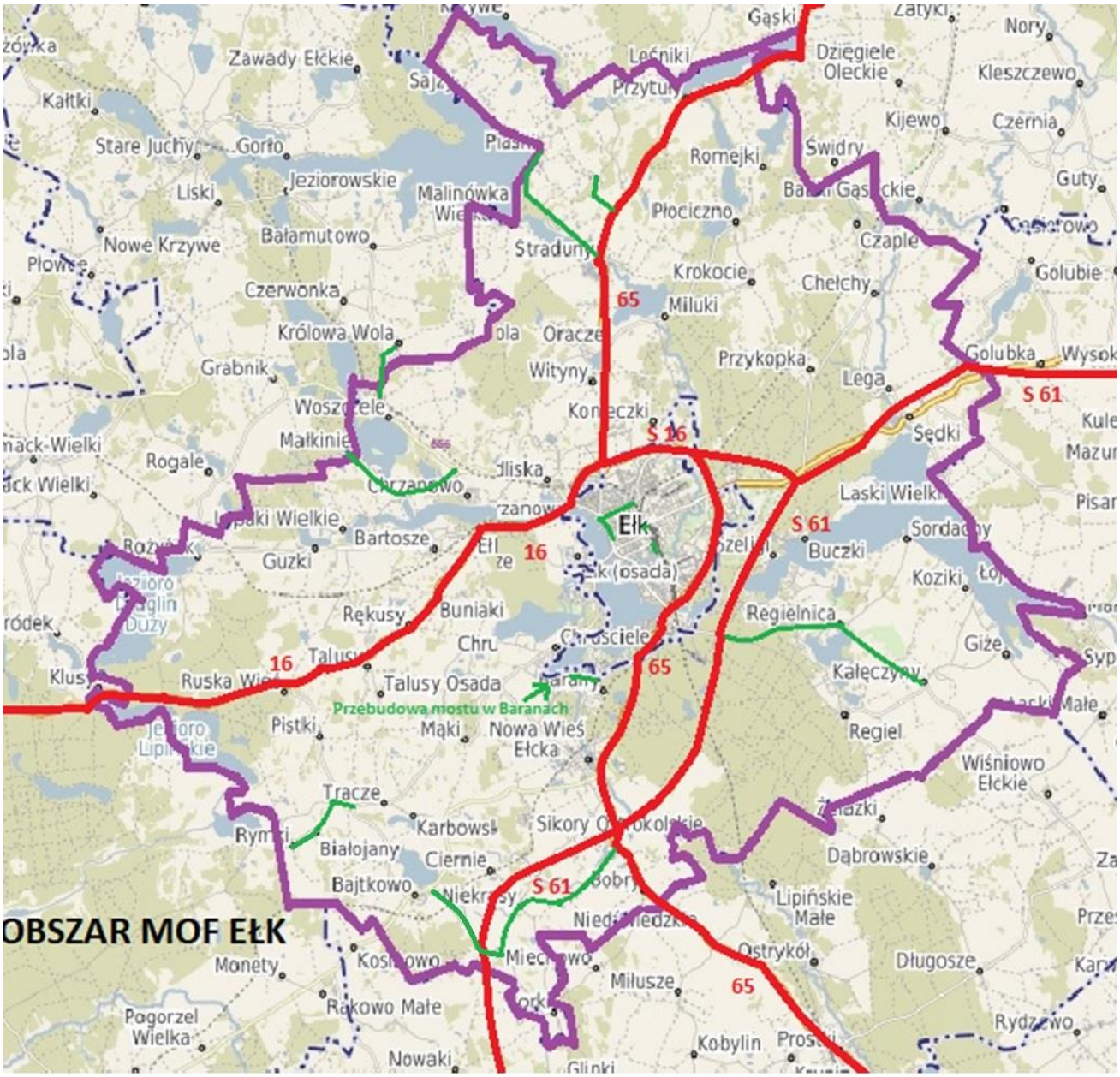

Planowane inwestycje drogowe w MOF Ełk ramach projektu strategicznego
Drogi krajowe
Granice MOF Ełk

Rysunek 2 Lokalizacja planowanych inwestycji drogowych w Ełku.

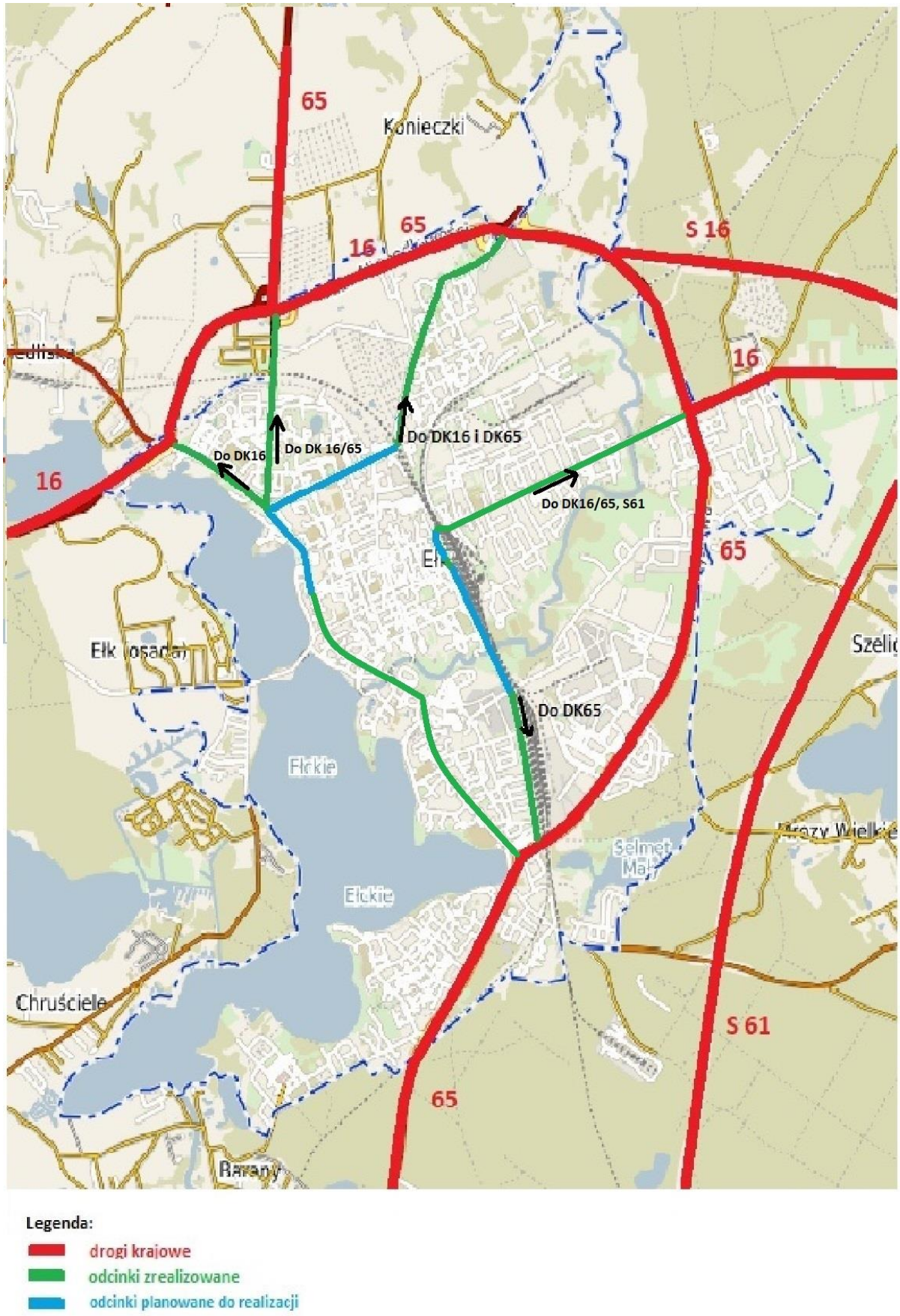

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS7. Poprawa jakości kształcenia w MOF Ełk**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS1. Wzrost konkurencyjności
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości 1. Użyteczne kwalifikacje i kompetencje B. Uczenie się przez całe życie a. kształtowanie społeczeństwa informacyjnego b. rozszerzenie kierunków kształcenia i oferty nauczania c. podniesieni jakości kształcenia C. Kompetencje kluczowe OSI MOF Ełku: • Oczekiwane efekty interwencji - Rozwinięte funkcje edukacyjne ośrodka subregionalnego; • Oczekiwana zmiana przestrzenna - Ponadlokalne funkcje edukacyjne; zapobieganie wymywania mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjna ofertę edukacyjną.
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Niewątpliwym atutem w skali regionu MOF Ełk jest potencjał edukacyjny. Ma on jednak swoje ograniczenia, przez co obszar nie może w pełni wykorzystać zasobów kapitału ludzkiego do rozwoju społeczno-gospodarczego. Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie dostępu do nowoczesnej i dobrze wyposażonej infrastruktury i oferty edukacyjnej w MOF Ełk. Efektem rosnącej liczby mieszkańców obszaru jest wzrost liczby uczniów szkół podstawowych, przez co część placówek wymaga dostosowania infrastruktury i doposażenia sal lekcyjnych. Diagnoza potrzeb edukacyjnych szkół podstawowych pokazuje główne działania konieczne do podjęcia: rozwijanie u uczniów kompetencji i umiejętności kluczowych niezbędnych na rynku pracy, doskonalenie nauczycieli, rozwijanie uzdolnień i zainteresowań uczniów. Dla kreowania rozwoju gospodarczego MOF Ełk szczególne znaczenie ma oferta kształcenia zawodowego. Potencjał ten wymaga jednak dalszego wzmocnienia ze względu na niekorzystny wizerunek systemu kształcenia zawodowego w oczach młodych osób i ich rodziców. Kierunki najbardziej pożądane z punktu widzenia największych lokalnych pracodawców (inżynieryjno-techniczne, budowlane, produkcja i przetwórstwo) nie są popularne wśród uczniów. Największe ograniczenia edukacyjne są związane z kształceniem na poziomie wyższym (niezadowalająca liczba uczelni i kierunków studiów, niski prestiż). Z tego powodu MOF Ełk traci swoje zasoby kapitału ludzkiego. Młodzi ludzie wyjeżdżają z MOF Ełk przede wszystkim w celach edukacyjnych, których nie mogą zaspokoić lokalnie.

Przedsięwzięcia podejmowane w ramach projektu	**Komponent 1: Podniesienie zdolności szkół podstawowych do rozwoju kompetencji kluczowych** **P1.** „Szkoła z głową w chmurze" (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) Celem projektu jest podniesienie efektywności nauczania w ełckich szkołach podstawowych poprzez wykorzystanie technologii IT – w szczególności poprzez tworzenie pracowni/sal, zakupy sprzętu i oprogramowania, szkolenia nauczycieli. **P2**. Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Mrozach Wielkich (beneficjent: Gmina Ełk) Przewidziana jest budowa nowego obiektu szkolnego, jak również przebudowa istniejącego budynku szkoły z dostosowaniem do nowych założeń edukacyjnych i funkcjonalnych. **P3.** Przebudowa Zespołu Szkól Samorządowych w Stradunach (beneficjent: Gmina Ełk) Przewidziana jest adaptacja poddasza budynku szkoły na cele edukacyjne wraz z dobudową platformy dla osób niepełnosprawnych. **Komponent 2: Wysoka jakość kształcenia zawodowego w MOF Ełk na potrzeby rynku pracy (beneficjent: Powiat Ełcki)** **P1.** Rozbudowa Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ełku – II etap Rozbudowa CKZiU o nowy budynek dydaktyczno-administracyjny przyczyni się do rozwoju nowoczesnej i atrakcyjnej oferty kształcenia skierowanej do osób dorosłych i młodzieży szkół zawodowych zainteresowanych nabywaniem kwalifikacji zawodowych w ramach kształcenia ustawicznego oraz niezbędnych kompetencji i umiejętności w ramach kształcenia zawodowego praktycznego uczniów szkół zawodowych. **P2.** Podniesienie kompetencji i umiejętności uczniów CKZiU w kontekście oczekiwań przedsiębiorców oraz przyszłych potrzeb rynku pracy Projekt zakłada wyposażenie CKZiU w pomoce naukowe i dydaktyczne oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze szkolnej. **P3.** Nowa jakość kształcenia w Zespole Szkół nr 1 im. J. Śniadeckiego w Ełku Utworzenie laboratorium badań środowiskowych do realizacji zajęć rozwijających zainteresowania proekologiczne i poszerzających wiedzę z zakresu biologii, chemii, turystyki, technologii żywności, budownictwa ekologicznego. **Komponent 3: Poszerzenie oferty kształcenia wyższego na potrzeby gospodarki MOF Ełk (beneficjent: Kolegium Nauk Stosowanych WSG – Filia w Ełku)** P1. Kształcenie kadr w sektorze usług turystyczno-hotelarsko – gastronomicznych na terenie MOF

	Realizacja studiów podyplomowych zarzadzanie turystyką i hotelarstwem oraz kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje osób pracujących w branży turystycznej. **Komponent 4: Rozwój kompetencji zawodowych pracowników firm z MOF Ełk** P1. Edukacyjny hub – kompetencje zawodowe dla rozwoju regionu (beneficjent: Fundacja Wsparcia Nauki i Biznesu) Projekt dot. doposażenia i dostosowania przestrzeni edukacyjnych FWNiB oraz przygotowania zawodowego pracowników zgodnie z potrzebami rynku pracy MOF Ełk.
Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Nowa oferta kształcenia, podniesienie poziomu edukacji w MOF Ełk • Zwiększenie atrakcyjności kształcenia zawodowego • Ograniczenie migracji osób młodych z MOF Ełk • Wsparcie przedsiębiorców, przygotowanie specjalistów na lokalny rynek pracy
Planowany okres realizacji	2021-2030
Szacunkowy koszt	30 600 000 zł

Nazwa projektu	**PS8. Wykorzystanie potencjału MOF Ełk do rozwoju ekoturystyki**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS1. Wzrost konkurencyjności CS2. Poprawa stanu środowiska
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczna: Inteligentna produktywność 2. Inteligentna specjalizacja A. Produkty i usługi wysokiej jakości f. produktowe podejście do oferty turystycznej uwzględniające konieczność wydłużenia sezonu turystycznego i poszukiwania różnorodnych oraz nowatorskich form turystyki i wypoczynku, z zachowaniem zasad zrównoważonej turystyki l. inwestycje infrastrukturalne (odpowiadające na zapotrzebowanie turystów i mieszkańców oraz wspierające tworzenie popytu na nowe i nowatorskie produkty, w tym turystyczne, przy zachowaniu walorów turystycznych regionu) OSI MOF Ełku - oczekiwane efekty interwencji: silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje

Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego wskazuje, że MOF Ełk jest obszarem atrakcyjnym turystycznie, a Ełk pełni rolę regionalnego ośrodka obsługi ruchu turystycznego. Z kolei strategia rozwoju turystyki naszego województwa definiuje wysoki potencjał rozwojowy MOF Ełk ze względu na stosunkowo nieduży wpływ człowieka - turystów na środowisko naturalne. Środowisko naturalne jest jednym z kluczowych zasobów, które determinują atrakcyjność MOF Ełk jako miejsca interesującego dla turystów oraz wpływają na jakość życia mieszkańców. Cechą charakterystyczną obszaru są liczne jeziora, wchodzące w skład Pojezierza Ełckiego - największe znaczenie dla turystyki mają jeziora Ełckie, Selmęt Wielki i Sunowo oraz rzeka Ełk. Obecnie sektor turystyki w MOF Ełk charakteryzuje jednak relatywnie słaby zasób bazy noclegowej, zagospodarowania turystycznego, niski poziom ruchu turystycznego. Proces zagospodarowywania brzegów jezior i rzeki Ełk nie został ukończony, przez co potencjał tych terenów nie może być w pełni wykorzystany. Istotne zatem jest podejmowanie działań zmierzających do umiejętnego gospodarowania zasobami naturalnymi, a jednocześnie zapewniającymi ochronę tego potencjału.
Przedsięwzięcia podejmowane w ramach projektu strategicznego	**Komponent I: Nowe ekologiczne strefy rozwojowe w Ełku pod kątem rozwoju turystyki aktywnej** **P1.** Stworzenie Miejskiej Stefy Ekologicznej „KOLONIA" w Ełku (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) • Zadanie 1: Koncepcja oraz zaprojektowanie Miejskiej Stefy Ekologicznej „KOLONIA" w Ełku - etap I Przygotowanie koncepcji rozwoju terenów położonych w północno – wschodniej części miasta Ełku przy ul. Kolonia (dokumentacja koncepcyjna, planistyczna, przyrodnicza, techniczna, mpzp) w kierunku zagospodarowania w harmonii z otaczającą przyrodą, a także wykorzystania rzeki Ełk pod zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne. • Zadanie 2: Zagospodarowanie Miejskiej Strefy Ekologicznej „KOLONIA" w Ełku – etap II Realizacja zagospodarowania terenu zgodnie z kierunkami opracowanej koncepcji i wykonanej dokumentacji technicznej dla tego obszaru (zadanie 1). Będzie to teren miasta służący mieszkańcom oraz turystom, którego funkcje będą zgodne z otaczającą przyrodą. Nieodłączną częścią zagospodarowania tego terenu będzie również zagospodarowanie turystyczne oraz rekreacyjne rzeki Ełk pod turystykę aktywną wodną i rowerową. **P2.** Zagospodarowanie doliny rzeki Ełk do rozwoju ekoturystyki wodnej (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) • Zadanie 1: Koncepcja zagospodarowania doliny rzeki Ełk do rozwoju ekoturystyki Aktywizacja terenów komunalnych w dolinie rzeki Ełk na długości od dzikiej plaży "żółte piaski" do ujścia rzeki Ełk (ok. 4,5 km). Przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej, opracowania koncepcji zagospodarowania i niezbędnej dokumentacji.

- Zadanie 2: Zagospodarowanie doliny rzeki Ełk do rozwoju ekoturystyki

  Przedsięwzięcie zakłada zapewnienie dostępu do nabrzeża rzeki Ełk na odcinku ok. 8 km w mieście Ełk, stworzenie przyjaznych i atrakcyjnych miejsc do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców MOF Ełk oraz turystów (w tym kajakarzy którzy od lat realizujących spływy rzeką), połączenie terenów nadrzecznych z terenami zielonymi położonymi w głębi struktury miejskiej, a także zintegrowanie istniejącej promenady pieszo - rowerowej nad Jeziorem Ełckim ze ścieżką rowerową wzdłuż rzeki Ełk.

Komponent II: Wzmocnienie i wykorzystanie ekopotencjału jezior MOF Ełk do rozwoju turystyki aktywnej

P1. Budowa parku rekreacyjno - wypoczynkowego wraz z przystanią kajakową nad Jeziorem Ełckim przy ujściu rzeki Ełk (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)

Przygotowanie infrastruktury kajakowej u ujścia rzeki Ełk do Jeziora Ełckiego - strefy wypoczynkowej, pomostu do slipowania i dojazdu dla samochodów transportujących sprzęt. Teren obecnie nie jest zabudowany, wykorzystywany jest „na dziko" przez kajakarzy, którzy spływają rzeką Ełk.

P2. Zagospodarowanie północnego plosa brzegu Jeziora Ełckiego dla rozwoju ekoturystyki (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)

Brzeg północnego plosa Jeziora Ełckiego jest najsłabiej zagospodarowaną i urządzoną częścią jeziora, pomimo że cechuje się najlepszą dostępnością z punktu widzenia użytkowników i mieszkańców miasta. Teren wymaga urządzenia na potrzeby rozwoju turystyki - planowane jest wybudowanie pomostu, stanicy wodnej, slipów oraz miejsc dla wędkarzy.

P3. Rozbudowa infrastruktury wodnej na plaży miejskiej w Ełku nad Jeziorem Ełckim (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)

Teren cypla na os. Jeziorna w Ełku (ok. 5ha) został w ostatnich latach zagospodarowany na potrzeby plaży miejskiej. Istotnym ograniczeniem w pełnym wykorzystaniu tego miejsca jest brak wypożyczalni sprzętu pływającego oraz brak usług gastronomicznych. Obiekt wymaga jeszcze zrealizowania kolejnego etapu polegającego na budowie budynków z zapleczem administracyjnym oraz technicznym. Projekt zakłada budowę budynku z wypożyczalnią sprzętu, pomieszczeniami magazynowymi, pomieszczeniami ratownictwa, jak również dwóch budynków gastronomicznych.

P4. Rozbudowa infrastruktury ełckich kamperowisk nad Jeziorem Ełckim (beneficjent: Gmina Miasto Ełk)

Infrastruktura istniejących w Ełku dwóch kamperowisk wymaga nakładów inwestycyjnych w celu podniesienia ich standardów. Dotyczy to w szczególności zaplecza sanitarnego. Konieczna jest poprawa stanu technicznego,

	która wpłynie również na wygodę osób korzystających z istniejącej infrastruktury, czynnej przez cały rok, dorównując tym samym standardom europejskim. **P5.** Budowa wyciągu nart wodnych na plaży miejskiej w Ełku (beneficjent: Gmina Miasto Ełk) Miasto Ełk poszukuje kolejnych możliwości zwiększenia możliwości rekreacyjnego wykorzystania Jeziora Ełckiego. Nowa plaża miejska na os. Jeziorna jest doskonałym miejscem do zlokalizowania wyciągu nart wodnych. Będzie to atrakcja o zasięgu regionalnym. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę wyciągu nart wodnych wraz z zakupem sprzętu niezbędnego do pływania. **P6.** Zagospodarowanie nabrzeży jeziora Selmęt Wielki w m. Szeligi, Sędki, Koziki (beneficjent: Gmina Ełk) Celem projektu jest stworzenie warunków do wypoczynku, rekreacji oraz możliwości uprawiania sportów wodnych – żeglarstwo w oparciu o 3 plaże gminne, które połączone szlakiem wodnym utworzą swoisty trójkąt na jeziorze Selmęt Wielki. W ramach planowanego zagospodarowania przewidziane jest uporządkowanie nabrzeży plaż, budowa kei i pirsów przeznczonych do cumowania małych jednostek wodnych, zagospodarowanie rekreacyjne nabrzeży. Ponadto w m. Szeligi planowana jest lokalizacja bazy sportów wodnych oraz jednostki WOPR. **P7.** Zagospodarowanie plaży w m. Siedliska (beneficjent: Gmina Ełk) Celem projektu jest stworzenie warunków do wypoczynku, rekreacji przy jeziorze Sunowo, łączącym się z Jeziorem Ełckim. Przewidziana jest uporządkowanie nabrzeży zagospodarowania nabrzeży w infrastrukturę rekreacyjną, miejsca postojowe dla samochodów i rowerów. **Komponent III: <u>Nowy produkt turystyczny MOF Ełk - szlakiem konnym (beneficjent: Gmina Ełk)</u>** Celem jest stworzenie warunków do prowadzenia turystyki na terenie MOF Ełk. Projekt obejmuje wytyczenie szlaków konnych, budowę punktów serwisowych dla koni oraz zagospodarowanie terenów wokół punktów serwisowych dla koni (wiaty, grille, ławki).
Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Zwiększenie ruchu turystycznego w MOF Ełk • Zwieszenie ilości i poprawa jakości infrastruktury turystycznej • Rozwój przedsiębiorczości opartej na potencjale turystycznym MOF Ełk • Podniesienie poziomu jakości życia bazującego na ofercie czasu wolnego
Planowany okres realizacji	2022-2030
Szacunkowy koszt	44 830 000 zł

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego (wiązki projektów)	**PS9. Zdrowiej w MOF Ełk - rozwój usług medycznych**
Cel strategii Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 (MOF Ełk)	CS4. Wzmocnienie spójności społecznej
Cel Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Mocne fundamenty: Cel operacyjny: Nowoczesne usługi Kierunki działań celu operacyjnego: A. Jakość usług: a) podwyższanie standardu obiektów, w których świadczone są usługi; b) unowocześnienie wyposażenia instytucji, w tym wysokospecjalistycznego; c) informatyzacja, cyfryzacja i personalizacja. B. Różnorodność usług: a) rozwój usług społecznych i usług zdrowotnych. C. Dostępność usług: a) uzupełnienie deficytów infrastruktury ochrony zdrowia, w tym dla geriatrii, rehabilitacyjnej oraz infrastruktury społecznej, socjalnej i opiekuńczej, miejsca świadczenia usług opieki wytchnieniowej (pod kątem osób starszych, samotnych i niesamodzielnych); b) działania służące zapewnieniu optymalnej dostępności do wszystkich kategorii świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych, bez względu na miejsce zamieszkania. OSI MOF Ełku - oczekiwane efekty interwencji: Wysoka jakość usług
Opis problemu/ uzasadnienie przedsięwzięcia strategicznego	Miasto Ełk pełni wiodącą rolę w zakresie opieki zdrowotnej nie tylko w obszarze funkcjonalnym, ale całym subregionie ełckim. Mimo wszystko wśród problemów społecznych MOF Ełk na pierwszy plan wysuwają się te związane ze zdrowiem, tj. długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność. Dotyczy to w szczególności osób starszych, stanowiąc przyczynek do ich marginalizacji i izolacji społecznej. MOF Ełk cechuje także wysoka umieralność osób do 65. roku życia. W najbliższych latach istotnym problemem w sektorze zdrowia w MOF Ełk będą braki kadry pielęgniarek oraz lekarzy wszystkich specjalności. W obliczu wyzwań starzenia się społeczeństwa, kłopotów kadrowych służby zdrowia, pandemii wirusa SARS-CoV-2, zagrożeń środowiskowych, mało aktywnego trybu życia, kluczowe będzie zapewnienie wysokiej dostępność i jakość usług zdrowotnych. Obecne deficyty w opiece medycznej powodują, że jest to jeden z najgorzej ocenianych aspektów jakości życia przez mieszkańców MOF Ełk.
Projekty w ramach przedsięwzięcia	**Komponent 1 – Poprawa infrastruktury 1 Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką SPZOZ w Lublinie - Filia w Ełku** (beneficjent: 1 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ w Lublinie – Filia w Ełku)

	P1. Modernizacja Oddziału Chirurgicznego 1 Wojskowego Klinicznego z Polikliniką SPZOZ w Lublinie - Filia w Ełku na rzecz wdrożenia innowacyjnego modelu chirurgii geriatrycznej **P2.** Nowoczesne e-usługi zdrowia publicznego wykorzystujące zaawansowane technologie informacyjno-komunikacyjne w 1 Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką SPZOZ w Lublinie – Filia w Ełku **Komponent 2 – Poprawa infrastruktury Szpitala Pro-Medica w Ełku** (beneficjent: Szpital Pro-Medica w Ełku Sp z o.o.) **P1.** Modernizacja Bloku Porodowego i Oddziału Neonatologicznego Szpitala Pro-Medica w Ełku **P2.** Modernizacja Dźwigów Osobowych w budynku Szpitala Pro-Medica w Ełku **P3.** Modernizacja Lądowiska Szpitalnego dla śmigłowców Lotniczego Pogotowia Ratunkowego przy Szpitalu Pro-Medica w Ełku **P4.** Zakup 4 ambulansów medycznych typu C wraz z wyposażeniem na potrzeby Szpitala Pro-Medica w Ełku **Komponent 3 - Usługi zdrowotne i opiekuńcze skierowane do osób starszych i z szczególnymi potrzebami** **P1.** Utworzenie Dziennego Domu Pobytu w Ełku do koordynowanej opieki dziennej nad osobami starszymi i o szczególnych potrzebach (beneficjent: Kolegium Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy Filia w Ełku) **P2.** Aktywny Senior – rehabilitacja dla osób starszych w Szpitalu Pro-Medica w Ełku (beneficjent: Szpital Pro-Medica w Ełku Sp z o.o.) **P3.** Zapewnienie rehabilitacji pocovidovej dla osób starszych w Szpitalu Pro-Medica w Ełku (beneficjent: Szpital Pro-Medica w Ełku Sp z o.o.) **Komponent 4 – Szkolenie i kształcenie kadr okołomedycznych** **P1.** Kształcenie kadr ochrony zdrowia oraz osób pracujących w obszarach okołomedycznych na terenie MOF w Ełku (beneficjent: Kolegium Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy Filia w Ełku) Wsparcie realizowane będzie w postaci kursów, szkoleń, seminariów i studiów podyplomowych.
Główne rezultaty/ efekty przedsięwzięcia	• Wprowadzenie modelu chirurgii geriatrycznej • Rozwój instytucji opieki zdrowotnej i społecznej • Poprawa stanu zdrowia mieszkańców • Podniesienie poziomu jakości życia w MOF Ełk
Planowany okres realizacji	2022-2027
Szacunkowy koszt	23 500 000 zł

5. System monitoringu i ewaluacji

Monitoringiem objęte będą postępy w realizacji Strategii. W dokumencie zostały określone mierniki odnoszące się do wizji oraz celów strategicznych i szczegółowych. Monitoring będzie prowadzony przez Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Ełku przy współpracy z Urzędem Gminy Ełk i Biurem Związku ZIT MOF Ełk. Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Ełku corocznie będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii i przedstawiał do zaopiniowania Komitetowi Sterującemu Związku ZIT MOF Ełk. Następnie w terminie do 31 sierpnia sprawozdanie będzie przedkładane Radzie Miasta Ełku i Radzie Gminy Ełk oraz podawane do publicznego wglądu.

Strategia będzie mogła zostać poddana zewnętrznej ewaluacji w celu oceny efektów i jakości prowadzonych działań. Ewaluacja Strategii będzie koordynowana przez Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Ełku we współpracy z Urzędem Gminy Ełk i Biurem Związku ZIT MOF Ełk.

Tabela 9 Wskaźniki rezultatu odnoszące się do wizji rozwoju MOF Ełk.

Element wizji	Miernik	Wartość bazowa wskaźnika 2019	Oczekiwany trend
MOF Ełk to obszar atrakcyjny do inwestowania, o wysokim potencjale przedsiębiorczości i innowacyjności, dający szansę na rozwój biznesu. To obszar, z którego młodzi nie emigrują, lecz zakładają lokalne firmy, przyczyniając się do wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności całego regionu.	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności (BDL GUS)	90	wzrost
	Dochody gmin z podatku dochodowego od osób prawnych na 1 mieszkańca (zł; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	20	wzrost
	Dochody gmin z podatku dochodowego od osób fizycznych na 1 mieszkańca (zł; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	817	wzrost
	Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców (wskaźnik „Floridy", BDL GUS)	151	wzrost/stabilizacja
MOF Ełk to dobre miejsce do mieszkania, cechujące się atrakcyjnością turystyczną oraz rozwiniętą ofertą czasu wolnego.	Liczba mieszkańców MOF Ełk (BDL GUS)	73 929	wzrost/stabilizacja
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców (BDL GUS)	377	wzrost[2]
	Udzielone noclegi na 1000 ludności (BDL GUS)	788	wzrost
	Liczba uczestników imprez w ośrodkach kultury na 1000 ludności (BDL GUS)	140	wzrost
MOF Ełk to obszar zrównoważonego rozwoju, w którym uwzględnia się potrzeby środowiskowe, dążąc do	Liczba dni w roku charakteryzujących się złą jakością powietrza (24-godzinne stężenie pyłu PM10 powyżej 50 $\mu g/m^3$)	13	spadek
	Stan wód powierzchniowych wg badań WIOŚ (wskaźnik opisowy)	nd	znacząca poprawa

[2] Zgodnie z zapisami Narodowego Programu Mieszkaniowego, do 2030 r. liczba mieszkań przypadająca na 1 tys. mieszkańców powinna osiągnąć wysokość mieszcząca się w aktualnej średniej Unii Europejskiej. Oznacza to wzrost tego wskaźnika do 435 mieszkań na 1000 osób.

Element wizji	Miernik	Wartość bazowa wskaźnika 2019	Oczekiwany trend
poprawy stanu środowiska naturalnego.	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej (ha; BDL GUS)	103	wzrost
MOF Ełk to obszar zrównoważonej polityki przestrzennej i społecznej, której istotnym wymiarem jest rewitalizacja. Mieszkańcy uczestniczą aktywnie w kreowaniu rozwoju i są ważnym partnerem zachodzących przemian w przestrzeni MOF Ełk.	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców (BDL GUS)	49	spadek
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców (BDL GUS)	4	wzrost

Tabela 10 Wskaźniki odnoszące się do celów strategicznych i szczegółowych.

Cele szczegółowe	Miernik	Wartość bazowa wskaźnika 2019	Oczekiwany trend/Wartość docelowa 2030
Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności			
1.1. Stworzenie warunków do inwestycji.	Powierzchnia nowych terenów inwestycyjnych (narastająco, ha; SSSE, Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	177
	Liczba podmiotów gospodarczych, które podjęły działalność na terenach inwestycyjnych (narastająco; SSSE Podstrefa Ełk, Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	8
1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności.	Istniejąca lokalna koncepcja wparcia przedsiębiorczości (Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	NIE	TAK
	Różnica liczby nowo rejestrowanych przedsiębiorstw do wyrejestrowanych (BDL GUS)	306	wzrost

	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (PKD: sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; BDL GUS)	82	wzrost
1.3. Rozwój systemu kształcenia.	Liczba osób uczestniczących w kształceniu zawodowym na poziomie średnim - technika i szkoły branżowe (Starostwo Powiatowe)	2 512	wzrost
	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminach MOF Ełk powyżej średniej wojewódzkiej (OKE w Łomży)	Miasto Ełk -NIE Gmina Ełk - NIE	Miasto Ełk -TAK Gmina Ełk - TAK
1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO.	Liczba całorocznych miejsc noclegowych (BDL GUS)	733	wzrost
	Liczba restauracji i innych stałych placówek gastronomicznych (zarejestrowanych w REGON w Sekcji I pod nr PKD 56) na 1000 mieszkańców (BDL GUS)	2	wzrost
Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania.			
2.1. Stworzenie warunków do zwiększenia zasobów mieszkaniowych.	Średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania (BDL GUS)	Miasto Ełk – 349 Gmina Ełk - 72	wzrost/stabilizacja
	Udział ludności obsługiwanej przez sieć kanalizacyjną na obszarach wiejskich (%;Urząd Gminy Ełk)	58,9	wzrost
2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych publicznych budynków i terenów umożliwiających aktywność mieszkańców i spędzanie czasu wolnego w zakresie kultury, sportu i rekreacji - (narastająco, szt., Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	13
	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (PKD sekcja R dział 90; BDL GUS)	4	wzrost

2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych.	Długość nowych dróg rowerowych (narastająco, km; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	41
	Długość nowo wybudowanych/ zmodernizowanych dróg (narastająco, km; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	31,5
	Liczba osób korzystających z transportu publicznego (mln osób; Miejski Zakład Komunikacji)	3,77	wzrost
Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska.			
3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego.	Wdrożone rozwiązania umożliwiające poprawę jakości wód powierzchniowych (wskaźnik opisowy; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	znacząca zmiana
	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%; BDL GUS)	6,7%	wzrost
3.2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych.	Wdrożone rozwiązania umożliwiających retencję lub infiltrację wody opadowej (wskaźnik opisowy; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	znacząca zmiana
	Przyrost nasadzeń drzew w mieście (szt.; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	524	wzrost/stabilizacja
3.3. Wspieranie rozwoju ekogospodarki.	Liczba budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych, w których kompleksowo zrealizowano prace na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej (narastająco, szt., Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk, spółdzielnie mieszkaniowe)	nd	42
	Liczba wymienionych systemów grzewczych, dofinansowanych przez gminy (szt.; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	104	wzrost/stabilizacja
	Odsetek energooszczędnych punktów świetlnych w Ełku stosunku do wszystkich punktów świetlnych (%; Urząd Miasta Ełku)	33%	wzrost
	Liczba instalacji OZE w budynkach gminnych (narastająco, szt., Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	20	wzrost

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej.			
4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Stopień osiągnięcia założeń programów rewitalizacji, zgodnie z systemem monitoringu opracowanym dla programów (wskaźnik opisowy, Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	nd	znacząca zmiana
4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych.	Lekarze na 10 tys. ludności (dane powiatowe; BDL GUS)	31,5	wzrost
	Funkcjonujący w Ełku oddział geriatrii (TAK/NIE; szpitale)	NIE	TAK
	Liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną na 1000 mieszkańców (Urząd Miasta Ełk, Urząd Gminy Ełk)	8	spadek
	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną na 1000 mieszkańców (Urząd Miasta Ełk, Urząd Gminy Ełk)	7	spadek
4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych.	Działający na terenie MOF Ełk inkubator/centrum wsparcia dla organizacji pozarządowych (Tak/Nie; Urząd Miasta Ełk, Urząd Gminy Ełk)	NIE	TAK
	Liczba organizacji społecznych zaangażowanych w realizację programu rewitalizacji Ełku (Urząd Miasta Ełku)	2	wzrost
4.4. Poprawa dostępu do usług publicznych.	Liczba funkcjonujących rozwiązań z zakresu e-usług (Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	56	wzrost
	Wprowadzone standardy/wytyczne dostępności miejsc budynków, miejsc i usług publicznych (TAK/NIE + opis; Urząd Miasta Ełku, Urząd Gminy Ełk)	NIE	TAK

6. Ustalenia w zakresie funkcjonalno-przestrzennym

Kluczowe uwarunkowania przestrzenna - funkcjonalne MOF Ełk

Sieć osadniczą MOF Ełk tworzy Miasto Ełk oraz otaczająca miasto przestrzeń obszarów wiejskich gminy Ełk. **Miasto Ełk posiada wyraźnie wykształconą strukturę przestrzenną o odmiennych funkcjach.** Ełk położony jest na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych, po wschodniej stronie Jeziora Ełckiego, nad rzeką Ełk. Powierzchnia miasta wynosi 2105 ha, z czego 51,26% to grunty zabudowane, a 20,71% stanowią grunty pod wodami. Miasto stanowi centrum podregionu ełckiego oraz obszaru funkcjonalnego i jest wyraźnym biegunem w kontekście potencjału rozwoju społeczno-gospodarczego, także w odniesieniu do wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

Gmina Ełk otacza miasto pierścieniem o szerokości 10-15 km. Jej powierzchnia to niemal 380 km^2. Na sieć osadniczą gminy składa się 56 sołectw. Takie położenie warunkuje promienisty układ komunikacyjny, którego środek, wyznaczony przez drogi krajowe nr 16 i 65 oraz drogi wojewódzkie nr 665 i 667, zlokalizowany jest na terenie miasta. Powiązania komunikacyjne pomiędzy głównymi szlakami uzupełniają drogi lokalne. W gminie nie wykształciło się wyraźne centrum, funkcje administracyjne zlokalizowane są na terenie miasta. W strukturze osadniczej największymi miejscowościami są Straduny i Nowa Wieś Ełcka, położone na trasie drogi krajowej nr 65.

Strukturę przestrzenną gminy tworzą:

- Rozległe tereny rolne (ponad połowa obszaru),
- zwarte kompleksy leśne (ok. 25% powierzchni gminy),
- 40 jezior, z czego największe to Selmęt Wielki, Druglin, Lipińskie, Sunowo, Woszczelskie, Przytulskie, Szarek; tereny gminy położone są ponadto nad linią brzegową jezior zlokalizowanych w innych gminach: Łaśmiady, Ełckie, Sawinda Wielka, Krzywe.

Rysunek 3 Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym na tle uwarunkowań środowiskowych.

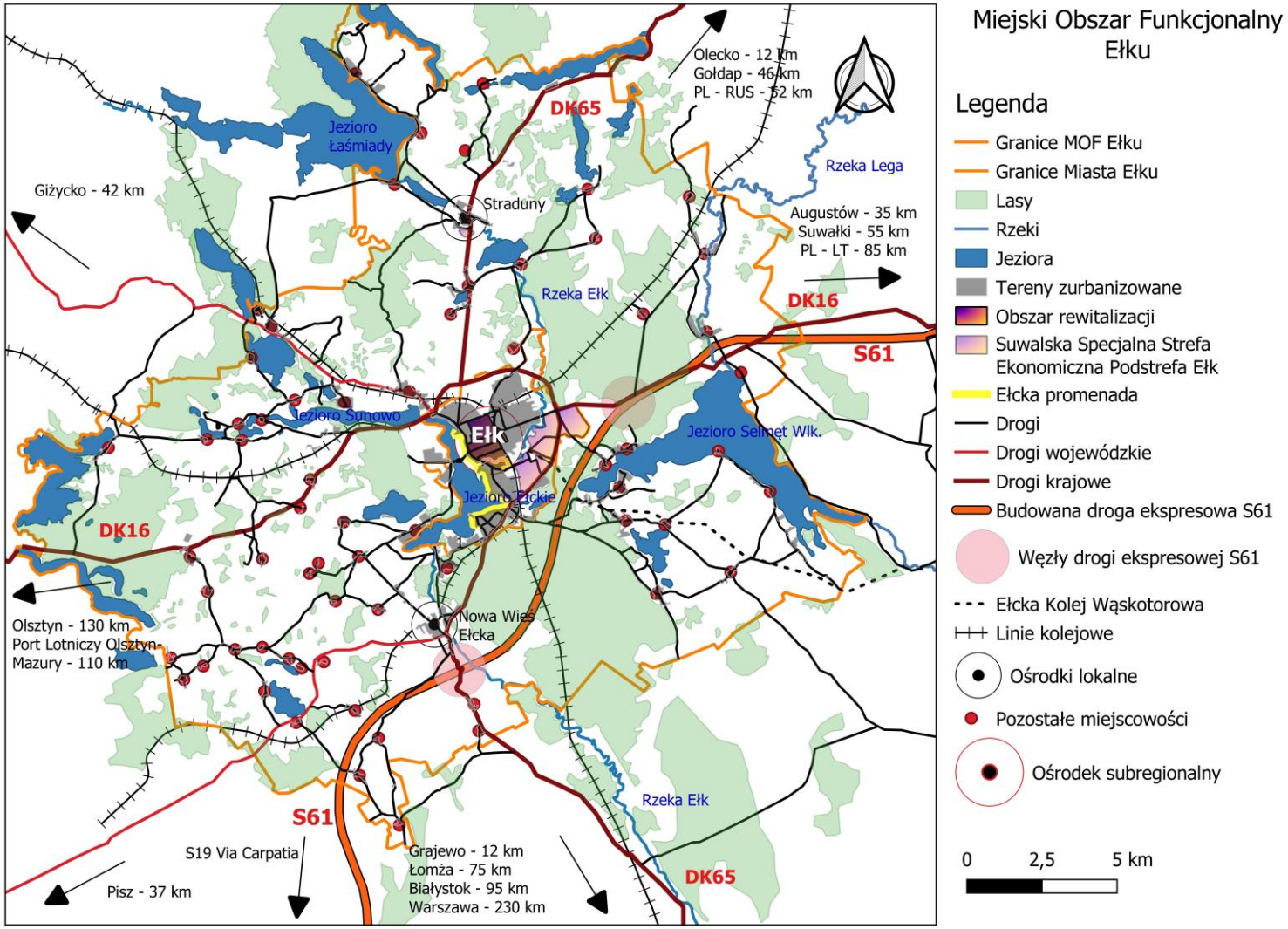

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Ełk

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Ełk jest zobrazowaniem docelowego stanu zagospodarowania przestrzeni w wyniki realizacji planów rozwojowych określonych w niniejszej strategii. **Struktura funkcjonalno-przestrzenna MOF Ełk nie ulegnie zasadniczej zmianie.** Największy zakres zmian w funkcjonowaniu przestrzeni MOF Ełk dotyczyć będzie uwarunkowań związanych z rozwojem gospodarczym, w tym funkcji przemysłowej i turystycznej oraz rozwoju funkcji mieszkalnej, głównie na obszarach wiejskich. Istotny wysiłek inwestycyjny i organizacyjny położony zostanie na zagadnienia ochrony środowiska.

Usługowa rola MOF Ełku ulegnie zmianie w wyniku inwestycji infrastrukturalnych w zakresie sieci komunikacyjnej i transportowej:

- Przez przestrzeń powiatu ełckiego przebiegać będzie droga „Via Baltica", czyli część europejskiej trasy E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią, na odcinku od Helsinek do Warszawy nazywaną właśnie „Via Baltica". MOF Ełk ma również uzyskać dostęp do trasy S19 (Via Carpatia). W planach jest budowa drogi ekspresowej S16 Mrągowo – Orzysz - Ełk. Inwestycja jest w fazie przygotowawczej. Trwają prace projektowe dot. modernizacji DK 65 na 7 odcinkach od Kowal Oleckich do granicy województwa oraz od obwodnicy Gołdapi do granicy z Rosją.
- Ełcki węzeł kolejowy jest największym węzłem na Mazurach i drugim co do wielkości w województwie warmińsko-mazurskim, po węźle olsztyńskim. Dopiero od niedawna realny kształt przybierają zmiany w systemie transportu kolejowego. Kluczowe znaczenie dla regionu i miasta będzie miała projektowana trasa kolejowa Rail Baltica. Jest to linia kolejowa E75 relacji: Warszawa – Białystok – Ełk - Olecko – Suwałki – Trakiszki do granicy państwa z Litwą. W 2020 r. zakończyła się modernizacja linii kolejowej nr 219: Ełk - Olsztyn przez Szczytno, dzięki czemu możliwy jest sprawny dojazd do lotniska Olsztyn-Mazury w Szymanach. W 2021 r. ma rozpocząć się remont, połączony z elektryfikacją, linii nr 38 na odcinku Ełk-Korsze.
- W celu rozwoju logistyki systemu transportowego w ramach sieci TEN-T, planuje się lokalizację w pobliżu Ełku terminalu przeładunkowego (multimodalnego).

Powyższe oznacza, że wzmocniona zostanie atrakcyjność inwestycyjna MOF Ełk. W strategii rozwoju obszaru przewidziano m. in. realizację działań przyczyniających się do przyciągnięcia nowych inwestycji. Zakłada się, że tereny inwestycyjne zlokalizowane będą przede wszystkim na terenie Gminy Ełk, gdzie wyznaczono tereny inwestycyjne w m. Przykopka przy węźle S61 Ełk-Wschód oraz tereny położone w obrębie Szeligi - Buczki, wzdłuż S61 pomiędzy zachodnią częścią Miasta Ełk (tereny przemysłowe, obwodnica miasta) a drogą ekspresową S61. Tereny inwestycyjne dla działalności gospodarczych powinny być zlokalizowane w układzie komunikacyjnym umożliwiającym dogodny dojazd, głównie z Ełku. Powinny być wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną i teleinformatyczną.

Podstawowy **układ komunikacyjny MOF Ełk** ma typowy układ promienisty, gdzie punktem ciążenia jest miasto Ełk, z obwodnicą okalającą je od strony północnej i wschodniej. Układ ten wpływa na systemy sieci drogowej w poszczególnych gminach, naturalnie kreując miejsce o największej dostępności komunikacyjnej – Ełk. Urbanizacja terenów wiejskich w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powoduje konieczność przebudowy dróg łączących miejscowości wiejskie z głównym układem drogowym opartym na drogach krajowych nr 16 i 65 oraz drodze wojewódzkiej 656. W Ełku, ze względu na podział miasta

barierami torów kolejowych, Jeziora Ełckiego i rzeki Ełk na wyraźne części, konieczne jest usprawnienie połączeń między osiedlami. Obecnie prowadzą między nimi jedynie pojedyncze połączenia drogowe o ograniczonej przepustowości.

Dobrze funkcjonujący system dróg będzie uzupełniony poprzez **zintegrowanie tras rowerowych i zapewnienie infrastruktury towarzyszącej.** Z punktu widzenia codziennych dojazdów z terenów podmiejskich, w pierwszej kolejności powinny być realizowane odcinki dróg rowerowych lub rowerowo-pieszych wzdłuż dróg krajowych o dużym natężeniu ruchu oraz które będą stanowiły nawiązanie do już istniejącej sieci dróg rowerowych na terenie Ełku.

Sieć dróg rowerowych w Ełku nie łączy wszystkich osiedli. Szczególnie brakuje połączeń przecinających tory kolejowe i rozwiązań na skrzyżowaniach w centrum miasta. Główna trasa rowerowa (promenada) biegnie wzdłuż brzegu Jeziora Ełckiego oraz rzeki Ełk i stanowi raczej atrakcję turystyczną, niż korytarz codziennych podróży mieszkańców miasta. Działaniem priorytetowym jest zintegrowanie dróg rowerowych w jeden system, który powinien obejmować połączenie strategicznych punktów miasta, takich jak dworzec i miejsca atrakcyjne turystycznie, a także zapewnić połączenie osiedli z centrum miasta.

Miasto Ełk, w partnerstwie z Gminą Ełk i Nadleśnictwem Ełk, zmierza do rozbudowy promenady wokół Jeziora Ełckiego wraz z ewentualną przeprawą przez jezioro. Aby „zamknąć" pętlę rowerową wokół Jeziora, brakuje jedynie fragmentu na terenie Gminy Ełk. Realizacja inwestycji sprawi, że powstanie niezwykle atrakcyjny trakt pieszo-rowerowy, otaczający całe południowe ploso Jeziora Ełckiego, tworzący zarazem bezpieczne połączenia z miejscowościami w Gminie Ełk. Rozwój sieci turystycznych ścieżek rowerowych ma również znaczenie w perspektywie włączenia Ełku do trasy EuroVelo nr 20, ponadregionalnej trasy Tysiąca Jezior Północnych oraz trasy rowerowej subregionu EGO Kraina Bociana.

Wśród istotnych zmian zachodzących w przestrzeni MOF Ełk obserwuje się napływ nowych mieszkańców oraz znaczną aktywność inwestycyjną w zakresie budownictwa mieszkaniowego. W Ełku powstaje nowa zabudowa wielorodzinna, w Gminie Ełk zabudowa jednorodzinna. Trendy migracyjne w przestrzeni MOF Ełk zostaną prawdopodobnie utrzymane. Oznacza to, że **MOF Ełk nadal będzie atrakcyjną przestrzenią do rozwoju mieszkalnictwa i nowych inwestycji w tym zakresie.** W ciągu najbliższej dekady następował będzie rozwój przestrzenny na terenach wiejskich, co częściowo wynika z niewielkiego zasobu nowych gruntów inwestycyjnych w mieście. Obszary wiejskie gminy Ełk stanowią atrakcyjną lokalizację dla budownictwa jednorodzinnego, przyciągając głównie mieszkańców Ełku. Prognozuje się, że proces ten utrzyma swoją dynamikę w kolejnej dekadzie, tj. do 2030 roku, jednak jego dynamika zależna będzie od sytuacji gospodarczej i poziomu bogacenia się mieszkańców MOF Ełk. Miasto będzie przyciągać głównie młodych mieszkańców okolicznych obszarów wiejskich, w tym z terenu sąsiadujących powiatów, ze względem na atrakcyjność zatrudnienia, oferty usługowej i rekreacyjnej.

Gmina Ełk posiada zdecydowany charakter podmiejski i będzie on się wzmacniać w związku z napływem nowych mieszkańców. Ruch inwestycyjny w zakresie jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej będzie kontynuowany w pobliżu granic administracyjnych miasta - w miejscowościach Barany, Ełk Osada, Chruściele, Maleczewo, Nowa Wieś Ełcka, Mrozy Wielkie, Szeligi-Buczki, Siedliska, Konieczki, Chrzanowo, Bartosze. Nowe obszary zabudowy jednorodzinnej będą rozwijane w miejscowościach Regiel, Regielnica, Koziki.

Ponadto przewiduje się lokalizację zabudowy wielorodzinnej w obrębie Konieczki w pobliżu granicy z miastem. W Ełku nowe tereny zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej będą rozwijane przede wszystkim w północnej części miasta, w pobliżu obwodnicy.

MOF Ełk posiada istotny potencjał do rozwoju funkcji turystycznej. Największymi walorami warunkującymi rozwój turystyki i rekreacji na terenie EOF są liczne lasy i zbiorniki wodne, urozmaicona rzeźba terenu, niski stopień zanieczyszczenia gleb i powietrza oraz walory kulturowe. Ważne w rozwoju turystycznym MOF Ełk jest tworzenie punktów węzłowych dla obsługi ruchu turystycznego. **Główne turystyczne punkty węzłowe powinno się kształtować w następujących miejscowościach: Ełk, Rożyńsk, Straduny, Sajzy, Szeligi-Buczki.** Powinny one koncentrować funkcje turystyczne w danych rejonach. Dotyczy to organizacji punktów informacji turystycznej, przygotowania miejsc odpoczynku, wypożyczalni sprzętu turystycznego, lokalizacji parkingów czy bazy noclegowej i gastronomicznej. W Ełku, jako centrum obsługi ruchu turystycznego, należy poszerzać ofertę atrakcji kulturalnych, imprez i festiwali, atrakcyjnych przestrzeni publicznych, obiektów handlowych, urządzeń sportu i rekreacji.

Szczególnej uwagi wymagają Jezioro Ełckie i rzeka Ełk wraz z przyległymi terenami. Obecnie Jezioro Ełckie, rozumiane szeroko jako zbiornik wodny, przyległe tereny publiczne (w szczególności promenada) i oferta gastronomiczna, jest największą atrakcją i wyróżnikiem miasta. Mając na względzie sukces, jaki przyniosło zwrócenie się miasta w kierunku jeziora, samorząd stara się powtórzyć ten proces w odniesieniu do rzeki Ełk. Dolina rzeki Ełk stanowi najważniejszy teren pod względem przyrodniczym na obszarze miasta i powinna tworzyć główny zasób terenów zieleni w mieście.

Istotnym wyzwaniem, także w odniesieniu do polityki przestrzennej MOF Ełk, jest potrzeba ochrony i poprawy stanu środowiska. Przyroda jest największym atutem MOF Ełk. W tym kontekście głównym zagrożeniem jakości życia mieszkańców oraz ewentualną barierą procesów rozwojowych jest jakość wód jezior i rzek. **Podejmowane będą kroki zapobiegające dalszej degradacji wód oraz polegające na utrzymaniu i ochronie ich naturalnego stanu.** Jeziora są ważną ostoję zwierząt, w tym ptaków, objętych ochroną, a ich walory krajobrazowe stanowią atrakcję dla turystów odwiedzających MOF Ełk. Dzięki ciekom, które łączą jeziora, tworzą swoisty szlak dzięki czemu mogą być wykorzystywane jako szlaki turystyczne. Zagrożeniem jest nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, rozwój turystyki, która przejawia się również w formie „dzikich" pól biwakowych, skoncentrowanych wokół jezior. Zanieczyszczenia pochodzą również ze spływów powierzchniowych z pól użytkowanych rolniczo. Obszarem problemowym są też tereny rekreacyjne i mieszkalne położone w bliskiej odległości od rzek i jezior.

Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jest najważniejszym kierunkiem rozwoju infrastruktury technicznej, który wpływać będzie na ochronę wód. W celu ograniczenia presji działań człowieka na zasoby środowiska przyrodniczego konieczne jest rozwijanie na terenach wiejskich:

- sieci wodociągowo-kanalizacyjnej przede wszystkim w miejscowościach o funkcji turystyczno-wypoczynkowej położonych bezpośrednio nad brzegami wód otwartych, tj. na kierunkach: Chruściele – Ełk, Woszczele – Chrzanowo – Siedliska – Ełk;
- sieci kanalizacji sanitarnej przede wszystkim w kierunku miejscowości Straduny – Chojniak;
- sieci wodociągowej przede wszystkim w kierunkach miejscowości Regiel – Kałęczyny oraz Mrozy Wielkie – Sordachy – Koziki – Brodowo – Kałęczyny.

Do głównych celów polityki przestrzennej należy ochrona historycznej tożsamości regionu poprzez odpowiednie kształtowanie zagospodarowania przestrzennego. Dobra kultury materialnej o zabytkowym charakterze zlokalizowane na terenie MOF są wyrazem lokalnego krajobrazu kulturowego i jako takie wymagają ochrony podczas wszelkich działań w zakresie planowania przestrzennego. Ważną kwestią jest zahamowanie procesów degradacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia, a w miarę możliwości wykorzystanie ich do celów społecznych i gospodarczych (np. poprzez zagospodarowanie wyspy zamkowej i zabytkowego zamku w Ełku na działalność hotelową i turystyczną). Do miejscowości, które wymagają uporządkowania ładu przestrzennego należy zaliczyć m. in. największe wsie Gminy Ełk - Nową Wieś Ełcką i Straduny, jak też przestrzeń Śródmieścia Ełku. Wartościowymi układami ruralistycznymi cechują się wsie położone nad brzegami jezior.

Negatywne zjawiska społeczne charakteryzują się koncentracją w wybranych przestrzeniach MOF. Miasto Ełk prowadzi rewitalizację Śródmieścia, Gmina Ełk skupia się na terenach po byłych PGR-ach:

- Granice obecnego obszaru rewitalizacji „Śródmieście" (8,17% powierzchni) w dużej części pokrywają się z granicami historycznego układu urbanistycznego, podlegającego ochronie konserwatorskiej. Kwartały zabudowy tworzą zabytkowe budynki mieszkalno-usługowe pochodzące z końca XIX w. i początku XX w., uzupełnione zabudową powojenną (85% wszystkich budynków wielorodzinnych wybudowanych przed 1945 r.). Na tym obszarze koncentruje się wiele najważniejszych obiektów usługowych, w tym administracyjnych. Kwestię problemową stanowi głównie stan techniczny zabudowy historycznej, kumulacja negatywnych zjawisk społecznych, problemy komunikacyjne. Brakuje również zieleni urządzonej, często nieuporządkowana jest sytuacja parkingowa wewnątrz kwartałów.
- Byłe PGR-y stanowią istotny element krajobrazu gmin wiejskich powiatu ełckiego. Tylko nieliczne gospodarstwa prowadzą wciąż działalność rolniczą. Niektóre zespoły zabudowy wielorodzinnej zostały poddane termomodernizacji, budynki zostały wyremontowane i ich efekt estetyczny uległ znacznej poprawie. Nie wiąże się to jednak z poprawą sytuacji społecznej i materialnej mieszkańców. Niewielka część PGR-ów lokalizowana była w dawnych folwarkach i założeniach dworsko-parkowych. Takie obszary wymagają dodatkowego zwrócenia uwagi na zachowanie bądź przywrócenie elementów zabytkowych. Obszary popegeerowskie potrzebują kompleksowych działań, których zasadniczym elementem musi być aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców.

  W odniesieniu do rozwoju przestrzennego i spójności społecznej obszarów wiejskich należy zwrócić szczególną uwagę na największe wsie, które spełniają najważniejsze funkcje gospodarcze, społeczne, administracyjne, usługowe i kulturalne. Poprawa funkcjonalności, estetyki, powiązań komunikacyjnych podnieść ma atrakcyjność przestrzeni.

Zakłada się, że rewitalizacja na obszarach MOF Ełk będzie kontynuowana, nieznana jest jednak dokładana lokalizacja przyszłych obszarów rewitalizacji. Związane jest to z koniecznością ponownej delimitacji negatywnych zjawisk na obszarze MOF Ełk i przygotowania gminnych programów rewitalizacji.

Rysunek 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Ełk.

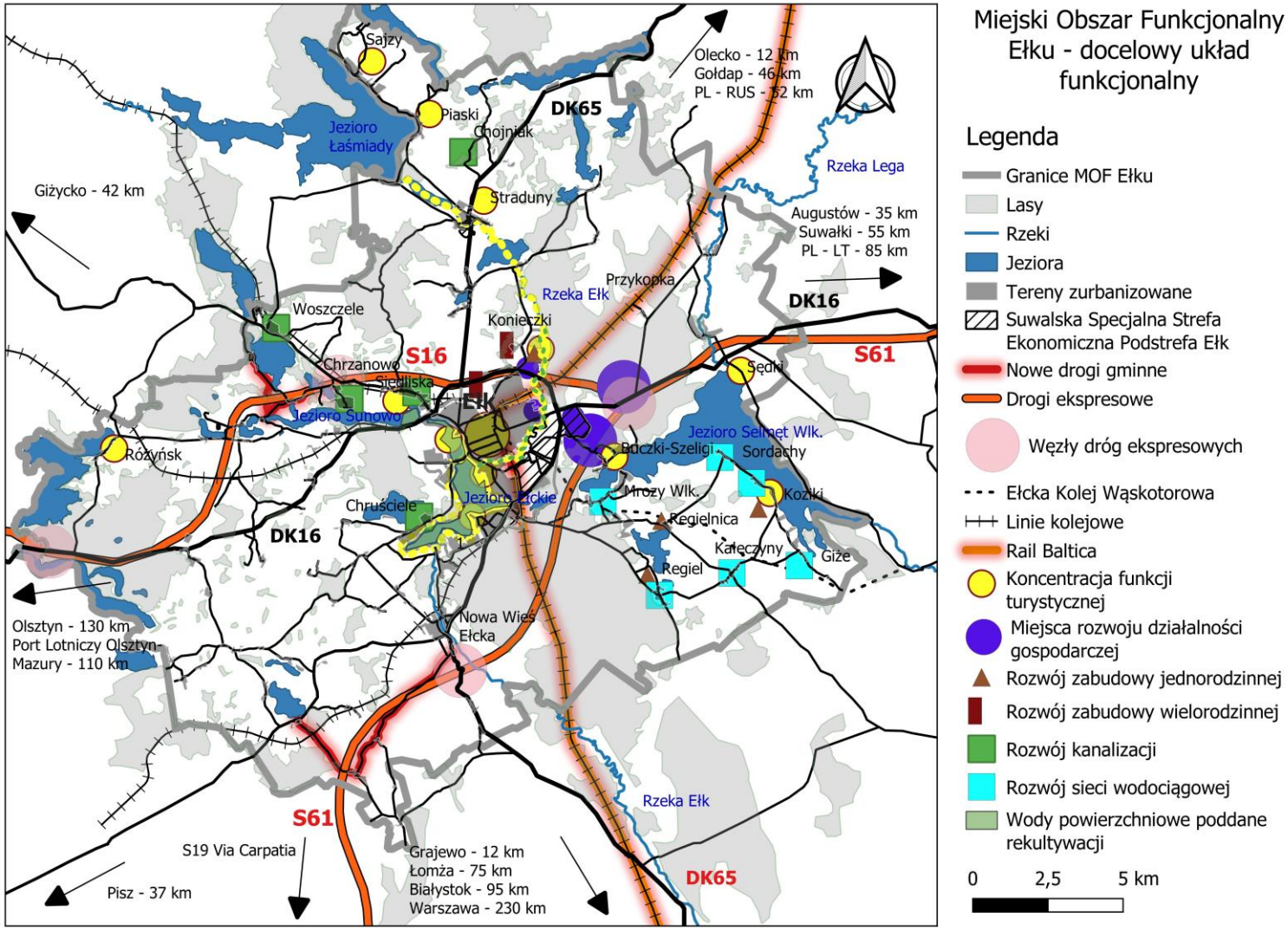

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

1. Tereny inwestycyjne

- lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej strefy ekonomicznej, w bliskości projektowanych węzłów dróg ekspresowych (uzupełnienie istniejącej strefy gospodarczej);
- dogodne dla logistyki, zwarte przestrzenie;
- wyposażenie w odpowiednią infrastrukturę techniczną;
- zapewnienie połączenia z aktualnym wewnętrznym i zewnętrznym układem komunikacyjnym oraz dostępu do sieci komunikacji publicznej;
- położenie poza układem obszarów chronionych i wrażliwych przyrodniczo oraz w miejscach, które nie będą generować negatywnych oddziaływań dla stref mieszkaniowych.

2. Układ komunikacyjny

- uprzywilejowanie transportu zbiorowego w ruchu publicznym;
- uzupełnienie układu drogowego w miejscach najsłabiej obsługiwanych, w tym nowych terenach zabudowy mieszkaniowej;
- zapewnienie optymalnych połączeń z układem zewnętrznym oraz pomiędzy osiedlami w Ełku (w tym w zakresie alternatywnej przeprawy drogowej przez rzekę Ełk);
- połączenie istniejącej sieci dróg rowerowych;
- zapewnienie połączeń rowerowych pomiędzy Ełkiem i miejscowościami podmiejskimi;
- prowadzenie dróg rowerowych przy miejscach atrakcyjnych turystycznie, w tym dokończenie trasy wokół Jeziora Ełckiego;
- wprowadzenie rozwiązań zmniejszających ruch samochodowy, uspokajających ruch, zapewniających dostępność miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach oraz zwiększających bezpieczeństwo i komfort pieszych i rowerzystów (w pierwszej kolejności w śródmieściu Ełku).

3. Mieszkalnictwo

- przeciwdziałanie dezurbanizacji i rozpraszaniu zabudowy - uzupełnienie i uporządkowanie struktury istniejącej zabudowy, a dopiero po odpowiednim wypełnieniu tej przestrzeni zagospodarowywanie terenów niezainwestowanych;
- nowoprojektowana zabudowa powinna stanowić odzwierciedlenie i uzupełnienie zabudowy już istniejącej (wkomponowanie w istniejące struktury przestrzenne);
- etapowy rozwój struktury urbanistycznej, w zależności od sytuacji demograficznej;
- modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych, zwiększenie efektywności energetycznej budynków;

- wzmocnienie roli centrów wsi jako miejsca spotkań i rekreacji mieszkańców;
- zapewnienie bliskiej dostępności terenów zieleni oraz funkcjonalnych przestrzeni publicznych;
- zapewnienie dostępności do infrastruktury usług społecznych.

4. Turystyka

- kształtowanie głównych turystycznych punktów węzłowych;
- wyznaczenie nowych obszarów usług turystyki w Ełku;
- uzupełnienie turystycznego zagospodarowania brzegów Jeziora Ełckiego;
- włączenie rzeki Ełk i terenów do niej przyległych w świadomie kształtowany system terenów o funkcjach przyrodniczo-rekreacyjnych i krajobrazowych;
- włączenie przestrzeni MOF Ełk w system regionalnych i ponadregionalnych tras turystycznych.

5. Ochrona środowiska

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego przy uwzględnieniu ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, realizacja nowych zespołów zabudowy wraz z uporządkowaniem systemu dostarczania wody i odbierania ścieków;
- uporządkowanie turystyki indywidualnej na terenach bezpośrednio przy jeziorach i rzece Ełk;
- wdrażanie rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury w przestrzeniach i budynkach publicznych, zachowanie i zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych/zielonych w celu minimalizowania ryzyk związanych ze skutkami zmian klimatu.

6. Dziedzictwo kulturowe

- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wyeksponowanie obszarów i obiektów o istotnych wartościach kulturowych, społecznych i gospodarczych;
- rozwój przestrzenny wsi położonych nad brzegami jezior powinien uwzględniać historyczny układ, tj. linię zabudowy, rozmieszczenie zabudowy po jednej lub po dwóch stronach drogi, gabaryty budynków i elementy zagospodarowania;
- zwiększenie atrakcyjności budynków i przestrzeni zabytkowego śródmieścia Ełku, wykreowanie prestiżowej przestrzeni wysokiej jakości, będącej dobrym miejscem do życia dla mieszkańców (wraz z centrum usługowym);
- ochrona krajobrazu Ełku widocznego z ulicy Zamkowej i zachodniego brzegu Jeziora Ełckiego.

Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z przyjętymi założeniami krajowej polityki rozwoju, jej wymiar terytorialny opiera się m.in. na obszarach strategicznej interwencji.

Obszar strategicznej interwencji (OSI) *– określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

W strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego do 2030 r. gminy tworzące MOF Ełk znalazły się w 4 z 10 OSI. Obejmują one zasięgiem całe terytoria gmin MOF Ełk. Jednym z OSI jest Miejski Obszar Funkcjonalny Ełku (Miasto Ełk i Gmina Ełk), dla którego została opracowana niniejsza strategia i do którego Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego skieruje specjalny instrument wsparcia w ramach programu regionalnego pn. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (w celu wzmocnienia procesów integracyjnych w obszarze).

Cele i kierunki działań niniejszej strategii, a także projekty strategiczne, wpłyną na osiągnięcie oczekiwanych w strategii rozwoju województwa efektów interwencji i zmiany przestrzennej w poniższych OSI:

Nazwa OSI w strategii wojewódzkiej	Gminy MOF Ełk wchodzące w skład danego OSI, wyznaczonego w strategii wojewódzkiej	Cele strategii MOF Ełk ukierunkowane na osiąganie założeń danego OSI wyznaczonego w strategii wojewódzkiej
OSI MOF Ełku 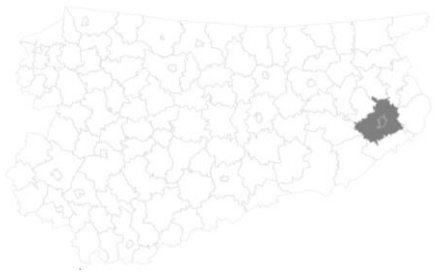	Miasto Ełk, Gmina Ełk	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności (wszystkie cele szczegółowe) Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania • Cel szczegółowy 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego • Cel szczegółowy 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska

Nazwa OSI w strategii wojewódzkiej	Gminy MOF Ełk wchodzące w skład danego OSI, wyznaczonego w strategii wojewódzkiej	Cele strategii MOF Ełk ukierunkowane na osiąganie założeń danego OSI wyznaczonego w strategii wojewódzkiej
		• Cel szczegółowy 3.1. Ochrona środowiska przyrodniczego. Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej (wszystkie cele szczegółowe)
OSI Tygrys Warmińsko-Mazurski 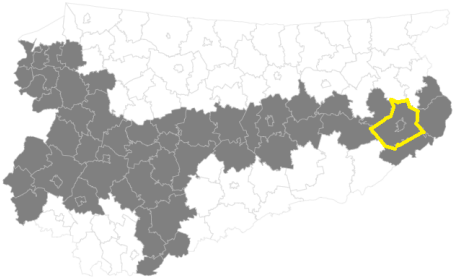	Miasto Ełk, Gmina Ełk	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności • Cel szczegółowy 1.1. Stworzenie warunków do inwestycji. • Cel szczegółowy 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności. Cel szczegółowy 1.3. Rozwój systemu kształcenia.
OSI EGO 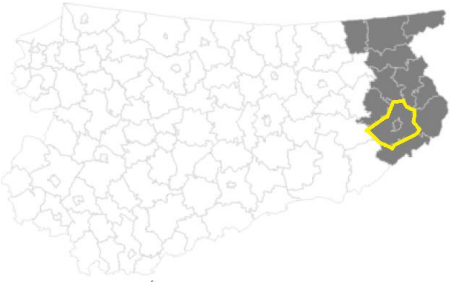	Miasto Ełk, Gmina Ełk	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności • Cel szczegółowy 1.2. Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności. • Cel szczegółowy 1.3. Rozwój systemu kształcenia. • Cel szczegółowy 1.4. Wzmocnienie infrastruktury oraz marki turystycznej MOF Ełk i subregionu EGO. Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania • Cel szczegółowy 2.2. Rozwój oferty i infrastruktury czasu wolnego • Cel szczegółowy 2.3. Rozwój infrastruktury i rozwiązań komunikacyjnych Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska (wszystkie cele szczegółowe) Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej

Nazwa OSI w strategii wojewódzkiej	Gminy MOF Ełk wchodzące w skład danego OSI, wyznaczonego w strategii wojewódzkiej	Cele strategii MOF Ełk ukierunkowane na osiąganie założeń danego OSI wyznaczonego w strategii wojewódzkiej
		• Cel szczegółowy 4.2. Wzmocnienie opieki zdrowotnej i usług społecznych • Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego organizacji społecznych i liderów społecznych. • Cel szczegółowy 4.4. Poprawa dostępu do usług.
OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze 	Miasto Ełk	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności (wszystkie cele szczegółowe) Cel strategiczny 2. Zwiększenie atrakcyjności MOF Ełk jako miejsca zamieszkania (wszystkie cele szczegółowe) Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska (wszystkie cele szczegółowe) Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej • Cel szczegółowy 4.1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych. • Cel szczegółowy 4.4. Poprawa dostępu do usług.

Tabela 11 Relacja celów Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk do 2030 r. w stosunku do OSI wyznaczonych w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Warmińsko-Mazurskie 2030.

Mając na uwadze cele strategiczne i szczegółowe rozwoju MOF Ełk wyznacza się 3 obszary strategicznej interwencji w MOF Ełk. Wyznaczenie OSI w Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 nie oznacza, że pozostałe tereny MOF Ełk nie będą obejmowane wsparciem. Wskazanie OSI ma na celu koncentrację działań na obszarach dających największe szanse na przyspieszenie rozwoju, także w ujęciu subregionu EGO, oraz zwracać szczególną uwagę na koncentrację zjawisk problemowych.

1. OSI Tereny inwestycyjne

Kryterium wyboru**:** dogodne dla logistyki, zwarte przestrzenie w bliskości głównych szlaków komunikacyjnych MOF Ełk - dróg ekspresowych S61 i S16, dróg krajowych nr 16 i 65 oraz trasy kolejowej E75.

Obszar obejmuje: tereny inwestycyjne (gospodarcze) w obszarach Szeligi-Buczki i Przykopka w Gminie Ełk oraz ul. Bema, ul. Przemysłowa/Park Naukowo-Technologiczny w Mieście Ełk.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia strategiczne:

- PS1. Budowa marki gospodarczej MOF Ełk;
- PS3. Stworzenie w Ełku korzystnych warunków dla działalności kreatywnej i innowacyjnej;
- PS6. Dostępność komunikacyjna MOF.

Oczekiwane efekty interwencji i zmiana przestrzenna:

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
1. Wzrost konkurencyjności	• Pozyskanie nowych inwestorów, • Wzrost zatrudnienia, • Tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, • Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw, • Wzrost dochodów mieszkańców i samorządów	• Aktywizacja miejsc i terenów dobrze skomunikowanych z istniejącym i planowanym układem komunikacyjnym (S16, S61, E75, DK65), w szczególności zwartych terenów o dużej powierzchni, • Eksponowanie walorów lokalizacyjnych oraz potencjału demograficznego, • Zagospodarowanie bliskiego sąsiedztwa przestrzeni miejskiej, • Brak konfliktów środowiskowych (jednak znaczna presja na środowisko takich terenów)
2. Poprawa warunków mieszkaniowych	• Wzmocnienie zdolności zatrzymania młodych mieszkańców MOF Ełk oraz zdolności przyciągania nowych mieszkańców • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk	• Unikanie zjawiska rozproszenia urbanizacji
4. Wzmocnienie spójności społecznej	• Rozwój nowych funkcji na zdegradowanych terenach MOF Ełk	• Poprawa tkanki infrastrukturalnej i układów przestrzennych, ładu i estetyki przestrzeni

2. OSI Obszary cenne przyrodniczo i turystycznie

Kryterium wyboru**:** cieki i zbiorniki wodne kluczowe pod względem walorów przyrodniczych i turystycznych; istniejące i planowane miejsca najbardziej intensywnego ruchu turystycznego.

Obszar obejmuje: rzeka Ek oraz jeziora Ełckie, Selmęt Wielki i Sunowo, wraz z terenami przyległymi; turystyczne punkty węzłowe w Ełku, Rożyńsku, Stradunach, Sajzach i Szeligach-Buczkach.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia strategiczne:

- PS2. EŁCKIE ECOinnowacje – rozwój smart specjalizacji ekonomia wody;

- PS8. Wykorzystanie potencjału MOF Ełk do rozwoju ekoturystyki.

Oczekiwane efekty interwencji i zmiana przestrzenna:

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
1. Wzrost konkurencyjności	• Wzrost dochodów mieszkańców i samorządów, • Silnie rozwinięte inteligentne specjalizacje, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk i subregionu EGO (inwestycyjnego, turystycznego), • Potencjał dla budowy marki turystycznej MOF Ełk w oparciu o turystykę SLOW (Gmina Ełk) i turystykę aktywną (m. in. potencjał jezior, rzeki Ełk), • Rozwój usług opartych na potencjale turystycznym; wzmocnienie roli usługowej Ełku, • Podniesienie poziomu jakości życia bazującego na ofercie czasu wolnego.	• Eksponowanie walorów lokalizacyjnych, • Koncentracja atrakcji turystycznych, • Nowa rola Miasta Ełk – jako miejsca obsługi ruchu turystycznego (także turystyki biznesowej) w układzie subregionalnym, • Uzupełniająca rola potencjału oferty czasu wolnego oraz noclegowego Gminy Ełk (w szczególności w miejscach o dużych walorach krajobrazowych i lokalizacyjnych, np. względem sieci drogowej), • Nowe tereny rozwojowe pod ekoturystykę.
2. Poprawa warunków mieszkaniowych	• Kształtowanie oferty czasu wolnego w oparciu o potencjały instytucji publicznych i partnerów społecznych, • Wzmocnienie konkurencyjności podmiotów gospodarczych działających w sferze przemysłów czasu wolnego, • Podniesienie poziomu jakości życia bazującego na ofercie czasu wolnego, • Wzmocnienie pozycji usługowej, • Wzmocnienie zdolności zatrzymania młodych mieszkańców MOF Ełk oraz zdolności przyciągania nowych mieszkańców, • Wzrost dochodów samorządów	• Rozwój infrastruktury społecznej, w tym kulturalnej, rekreacyjnej oraz przestrzeni publicznych, • Wytyczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, • Współpraca w ramach subregionu EGO
3. Poprawa stanu środowiska	• Ochrona zasobów przyrodniczych, • Efektywniejsze wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju usług turystycznych i ekogospodarki	• Ochrona i poprawa stanu wód jezior i rzek MOF Ełk, • Zwiększenie powierzchni i ilości terenów zielonych i naturalnych, w tym umożliwiajacych retencję lub infiltrację wody
4. Wzmocnienie spójności społecznej	• Rozwój nowych funkcji na zdegradowanych terenach MOF Ełk, • Rozwój kapitału społecznego,	• Poprawa tkanki infrastrukturalnej i układów przestrzennych, ładu i estetyki przestrzeni, • Zacieśnienie współpracy w ramach MOF i subregionu EGO, rozwój

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
	• Realizacja projektów o wysokim poziomie oddziaływania ponadlokalnego, • Współpraca sieciowa na arenie międzynarodowej	współpracy z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, Suwałkami i Augustowem oraz partnerami zagranicznymi.

3. OSI Obszar rewitalizacji w Ełku

Kryterium wyboru**:** tereny wynikające z programu rewitalizacji Miasta Ełku.

Obszar obejmuje: Śródmieście Ełku, którego granice określono w Programie Rewitalizacji Miasta Ełku na lata 2016-2023 (do czasu wyznaczenia obszaru rewitalizacji, o którym mowa w rozdziale 3 ustawy o rewitalizacji).

Planowane do realizacji przedsięwzięcia strategiczne: określone w programie rewitalizacji.

Oczekiwane efekty interwencji i zmiana przestrzenna:

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
1. Wzrost konkurencyjności	• Wzrost zatrudnienia, • Podniesienie poziomu kompetencyjności kadr na rynku pracy, • Rozwój funkcji edukacyjnej Ełku, w tym podnoszenie atrakcyjności kształcenia zawodowego	• Dominująca rola potencjału usługowego Ełku, w szczególności Śródmieścia
2. Poprawa warunków mieszkaniowych	• Kształtowanie oferty czasu wolnego w oparciu o potencjały instytucji publicznych i partnerów społecznych, • Wzmocnienie pozycji usługowej, • Poprawa bezpieczeństwa publicznego, • Budowa pozytywnego wizerunku MOF Ełk	• Modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych, • Rozwój infrastruktury społecznej, w tym kulturalnej, rekreacyjnej oraz przestrzeni publicznych
3. Poprawa stanu środowiska	• Ochrona zasobów przyrodniczych, • Minimalizowanie ryzyk związanych ze skutkami zmian klimatu	• Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych (osiedla budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych), • Zwiększenie powierzchni i ilości terenów zielonych i naturalnych, w tym umożliwiajacych retencję lub infiltrację wody
4. Wzmocnienie spójności społecznej	• Rozwój kompleksowych usług społecznych, • Rozwój kapitału społecznego,	• Poprawa tkanki infrastrukturalnej i układów przestrzennych, ładu i estetyki przestrzeni, • Wyznaczenie obszarów rewitalizacji, zgodnie z ustawą o

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
	• Prowadzenie skutecznej polityki społecznej, w tym polityki senioralnej, • Rozwój nowych funkcji na zdegradowanych terenach MOF Ełk, • Zwiększenie udziału społecznego i partnerstw w zarządzaniu rozwojem MOF Ełk, • Wzrost kompetencji miękkich organizacji społecznych i liderów lokalnych w kreowaniu rozwoju MOF Ełk	rewitalizacji, realizacja procesów rewitalizacyjnych, • Rozwój sieci instytucji opieki zdrowotnej i społecznej, w szczególności zlokalizowanych na terenie Ełku

Rysunek 5 Obszary Strategicznej Interwencji w MOF Ełk na tle modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

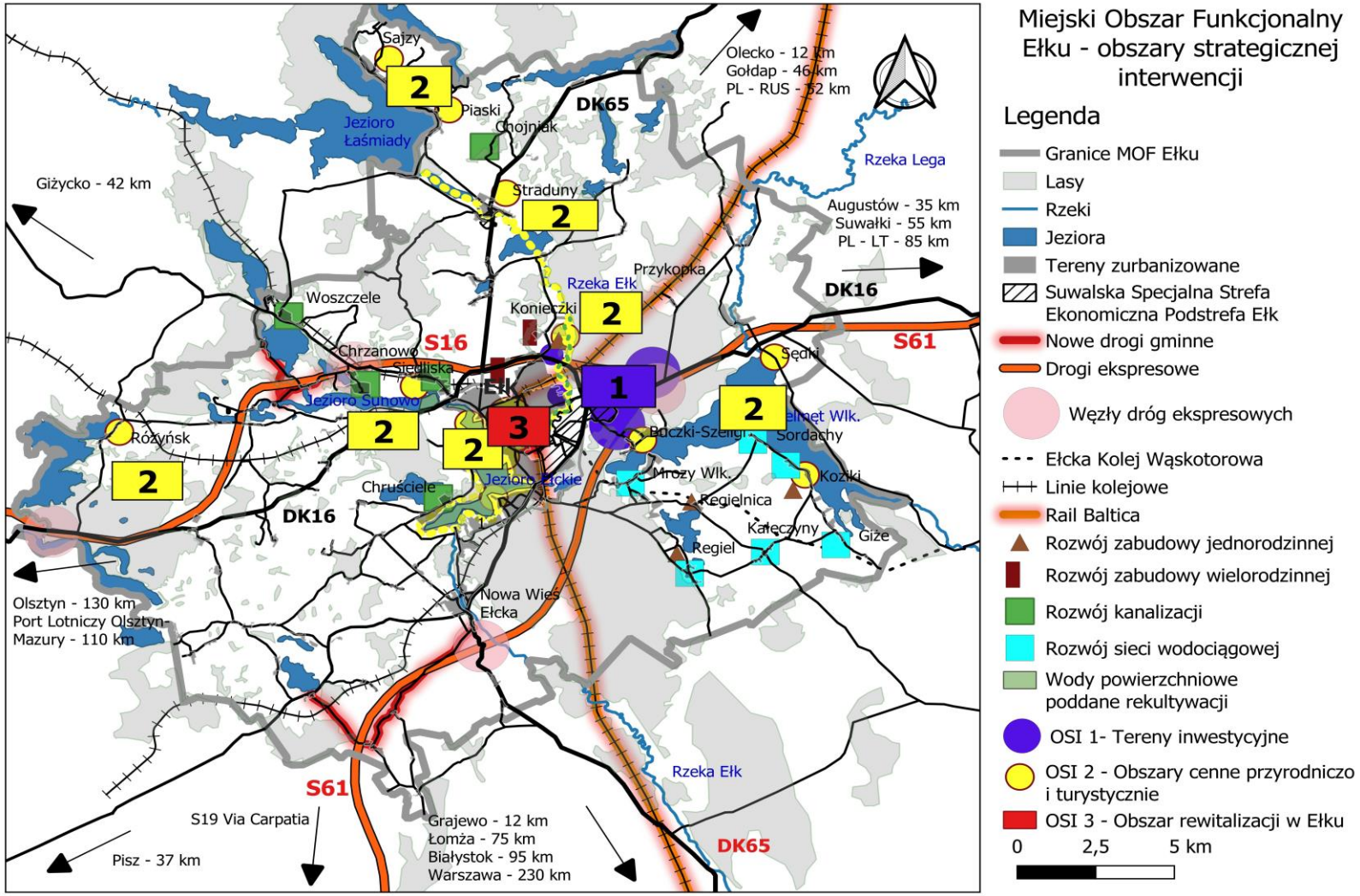

7. System realizacji strategii

Realizacja celów Strategii będzie wymagała aktywności i współpracy pomiędzy samorządami i partnerami społeczno-gospodarczymi. Kluczowe znaczenie tego aspektu dla wdrażania Strategii znalazło odzwierciedlenie w misji, będącej zaraz celem głównym: „Wzrost znaczenia Ełku i jego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka subregionalnego, realizowany w oparciu o współpracę lokalną i ponadlokalną".

Kontynuowany będzie model zarządzania ujęty w porozumieniu międzygminnym ustanawiającym zinstytucjonalizowaną formę partnerstwa w postaci Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Związek ZIT), które zostało zawarte pomiędzy Miastem Ełk i Gminą Ełk w dniu 23 kwietnia 2014 r. **Strony Porozumienia** odpowiedzialne są m.in. za:

- skuteczne i terminowe wdrożenie Strategii,
- współdziałanie w celu osiągnięcia celów Strategii,
- samodzielnie lub w partnerstwie realizowanie projektów w ramach Strategii.

Prezydent Ełku prowadzi koordynację działań zmierzających do wdrożenia Strategii polegających na:

- koordynacji pracy Stron Porozumienia ustanawiającego Związek ZIT,
- zbieraniu i opracowywaniu materiałów do Strategii,
- reprezentowaniu Stron Porozumienia w kontaktach z instytucjami zewnętrznymi w sprawach związanych z wdrażaniem Strategii.

Samorządy MOF Ełk utworzyły **Komitet Sterujący** będący organem decyzyjnym Związku ZIT, odpowiedzialnym m.in. za realizację założonych w Strategii celów. Przewodniczącym Komitetu Sterującego jest Prezydent Ełku, który kieruje jego pracami. W skład Komitetu Sterującego wchodzą również przedstawiciele gmin MOF Ełk, Powiatu Ełckiego oraz przedstawiciele sektora biznesu i sektora społecznego. Decyzje podejmowane są w drodze uchwał. W kontekście Strategii do zadań Komitetu Sterującego należy:

- ogólny nadzór nad realizacją Strategii,
- monitorowanie postępów w realizacji,
- opiniowanie Strategii oraz jej zmian.

W strukturze Urzędu Miasta Ełku funkcjonuje **Biuro Związku ZIT**, które zapewnia obsługę Komitetu Sterującego. Procesy monitorowania i ewaluacji Strategii będą koordynowane przez **Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Ełku**.

Wybrane dokumenty wykonawcze, które warto uwzględnić w systemie realizacji strategii:

Dokumenty wykonawcze	Status
Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin	Aktualne (w Mieście Ełk w trakcie aktualizacji)
Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Ełku do 2030 r.	Przygotowany (do uchwalenia)
Plan Rozwoju Instytucjonalnego Miasta Ełku do 2030 r.	Przygotowany (do uchwalenia)
Strategia marketingowa MOF Ełk	Do przygotowania

Dokumenty wykonawcze	Status
Koncepcja/program wspierania rozwoju gospodarczego MOF Ełk	Do przygotowania
Polityka Oświatowa Samorządu Terytorialnego (Miasto Ełk)	Aktualna
Zintegrowana strategia rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025	Do aktualizacji (dostosowanie do nowych przepisów ustawy o samorządzie gminnym)
Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego subregionu EGO na lata 2020-2030	Aktualna
Studium komunikacyjne Miasta Ełku	Aktualne
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta i gminy Ełk oraz gminy Stare Juchy	Aktualne (do rozważenia przygotowanie planu zrównoważonej mobilności miejskiej)
Polityka parkingowa Miasta Ełku	Aktualna
Programy opieki nad zabytkami	Aktualne
Programy ochrony środowiska (gminne, powiatowy)	Aktualne (do rozważenia aktualizacja dokumentów)
Plany gospodarki niskoemisyjnej	Do przygotowania/aktualizacji
Plany adaptacji do zmian klimatu	Do przygotowania
Wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Aktualne
Strategie rozwiązywania problemów społecznych	Aktualne
Gminne programy rewitalizacji	Do przygotowania (obecnie lokalne programy rewitalizacji)
Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem gmin	Aktualny (Miasto Ełk)
Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Aktualne
Polityka senioralna	Do przygotowania (zagadnienia częściowo zawarte w gminnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych)
Programy wspierania rodziny	Miasto Ełk – aktualny, Gmina Ełk – do przygotowania

8. Ramy finansowe i źródła finansowania

Analiza finansowa, przedstawiająca kondycję finansową oraz potencjał inwestycyjny jst, jest przeprowadzana przy wykorzystaniu wskaźników. Ułatwia to jednostkom samorządu terytorialnego podejmowanie decyzji strategicznych. Na potrzeby oceny sytuacji finansowej gmin MOF Ełk w kontekście realizacji niniejszej strategii przeprowadzono analizę:

- projekcji dochodów i wydatków budżetów Miasta Ełk i Gminy Ełk na lata prognozy w porównaniu do prognozowanych wielkości wzrostu PKB i inflacji;
- wielkości nadwyżki budżetowej/deficytu oraz nadwyżki operacyjnej w latach prognozy;
- projekcji przepływów pieniężnych oraz obciążenia budżetu zobowiązaniami finansowymi w latach prognozy.

Niniejsza analiza opracowana została w oparciu o dane sprawozdawcze, informacje dostępne na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Ełk oraz Gminy Ełk w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2021 -2034.

Dochody ogółem Gminy Miasta Ełku, w każdym roku, wzrastają w porównaniu do poprzedniego roku o ok. 2 %, przy jednoprocentowym wzroście wydatków. Podobny wzrost występuje w przypadku dochodów i wydatków bieżących. Jednorazowy spadek dochodów występuje jedynie w 2022 r. o 4% w stosunku do roku poprzedniego, przy jednoczesnym spadku wydatków o 12 %. W Gminie Ełk dochody ogólne oscylują w granicach wzrostu 1-2% w stosunku do roku poprzedniego. Podobny wzrost notują wydatki ogólne. Zauważalny jest znaczący spadek wydatków w 2021 r. o 20% oraz w 2022 r. o 6% w stosunku do wydatków roku poprzedniego.

Dochody przypadające na 1 mieszkańca w przypadku Gminy Miasta Ełku mają trend rosnący i w przeciągu badanych 10 lat wzrosną o 10%, natomiast w Gminie Ełk, w przeciągu analizowanych 10 lat, dochód na jednego mieszkańca spada o ponad 4%. Jak wynika z danych historycznych, jak i WPF samorządów z obszaru MOF Ełk, wysokość dochodów na jednego mieszkańca jest na poziomie średnich dochodów.

Bardzo ważne jest dokładne przyjrzenie się strukturze dochodów, ponieważ to z dochodów bieżących, w znacznej mierze, finansowane są gminne inwestycje. W analizowanym okresie 2018-2030 udział dochodów własnych w dochodach ogółem kształtuje się między 53-61% dla Gminy Ełk oraz między 42–49% w przypadku Gminy Miasta Ełku. Przedstawiony wskaźnik świadczy o przeciętnej samodzielności dochodowej gmin MOF Ełk w zakresie kształtowania dochodów własnych oraz nie odbiega od średnich wskaźników innych gmin w Polsce.

Poniższy wykres porównuje ogólne dochody samorządów do ich wydatków ogółem. W latach 2018-2021, w obu samorządach MOF Ełk występuje deficyt, tzn. wydatki przewyższają dochody, co pokryte zostanie z zewnętrznych, zwrotnych źródeł finansowania (np. kredyt, emisja papierów wartościowych).

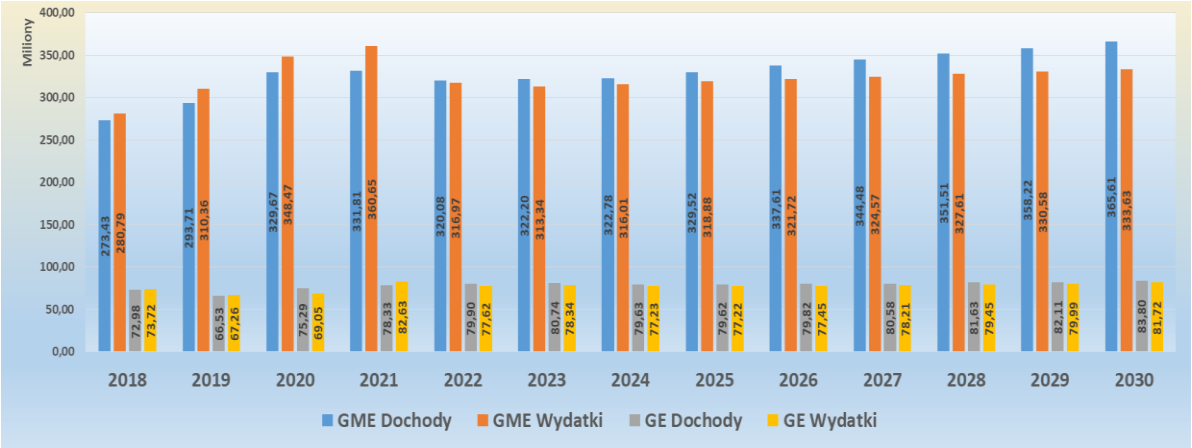

Wykres 7 Dochody i wydatki ogółem gmin MOF Ełk w latach 2018-2030 (opracowanie własne)

Tabela 12 Wskaźniki zadłużenia gmin MOF Ełk (opracowanie własne).

Gmina Miasto Ełk	**2011**	**2018**	**2019**	**2020**	**2022**	**2024**	**2026**	**2028**	**2030**
Planowana kwota długu w zł	78 850 178,00	70 850 000,00	90 850 000,00	105 850 000,00	123 650 000,00	123 650 000,00	120 650 000,00	116 650 000,00	91 450 000,00
Udział zobowiązań w dochodach ogółem [%]	49,81%	25,91%	30,93%	32,11%	38,63%	38,31%	35,74%	33,19%	25,01%
Obciążenie dochodu ogółem wydatkami na obsługę zadłużenia [%]	2,46%	2,45%	2,37%	2,08%	0,59%	0,57%	0,45%	1,53%	4,34%
Obciążenie dochodu własnego wydatkami na obsługę zadłużenia [%]	14,82%	4,97%	5,10%	4,42%	1,32%	1,35%	1,07%	3,58%	10,19%

Gmina Ełk	**2011**	**2018**	**2019**	**2020**	**2022**	**2024**	**2026**	**2028**	**2030**
Planowana kwota długu w zł	11 600 000,00	32 127 352,95	31 781 869,11	30 136 764,71	27 549 000,00	22 753 000,00	17 977 000,00	13 436 000,00	9 240 000,00
Udział zobowiązań w dochodach ogółem [%]	32,26%	44,02%	47,77%	40,03%	34,48%	28,58%	22,52%	16,46%	11,03%
Obciążenie dochodu ogółem wydatkami na obsługę zadłużenia [%]	1,06%	3,80%	4,45%	3,55%	4,12%	4,32%	4,31%	3,99%	3,80%
Obciążenie dochodu własnego wydatkami na obsługę zadłużenia [%]	5,49%	6,23%	8,32%	6,36%	6,96%	7,57%	7,83%	7,34%	7,13%

Źródłem dochodów JST są głównie podatki i opłaty lokalne wraz z transferami z budżetu państwa. Uwarunkowania rynkowe wymuszają jednak na samorządach podejmowanie działań prorynkowych, z których wygospodarowane środki finansowe zostaną przeznaczone na rozwój gminy i poprawę warunków bytowych ludności. W strategii MOF Ełk przedstawione są projekty strategiczne mające przyspieszyć tempo wzrostu społeczno-gospodarczego obszaru w perspektywie do 2030 r. (tabele poniżej).

Tabela 13 Przedsięwzięcia strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030 wg beneficjentów i źródeł finansowania.

l.p.	Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	Wartość	Beneficjent	Źródła finansowania
1.	Budowa marki gospodarczej MOF Ełk	27 070 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk/Gmina Ełk	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy, RPO WiM 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, budżet Gminy Miasta Ełk oraz Gminy Ełk
2.	EŁCKIE ECOinnowacje – rozwój smartspecjalizacji ekonomia wody	14 935 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk / Gmina Ełk/ Park Naukowo – Technologiczny w Ełku	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy, RPO WiM 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, budżet JST
3.	Stworzenie w Ełku korzystnych warunków dla działalności kreatywnej i innowacyjnej	17 500 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk/ Park Naukowo - Technologiczny	RPO WiM 2021-2027, PO PW 2021-2027, środki własne JST
4.	EKOmobilny MOF EŁK – kreowanie warunków do ekomobilności mieszkańców	70 900 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk, Gmina Ełk / MZK Sp. z o.o. w Ełku	RPO WiM 2021-2027 lub PO PW 2021 - 2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, środki własne JST
5.	EkoMOF – poprawa i efektywne zarządzanie energią w MOF Ełk	107 976 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk / Gmina Ełk / Powiat Ełcki / Administrator sp. z o.o. w Ełku / Spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty / PEC Sp. Z o.o. w Ełku	RPO WiM 2021-2027 jako projekt strategiczny ZIT MOF Ełk, Subregionu EGO, lub PO IiŚ 2021 – 2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, środki własne samorządu, spółek, spółdzielni i wspólnot
6.	Dostępność komunikacyjna MOF Ełk	145 500 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk / Gmina Ełk / Powiat Ełcki	RPO WiM 2021-2027, Krajowy Program Odbudowy lub Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, środki własne JST
7.	Poprawa jakości kształcenia w MOF Ełk	30 600 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk/Gmina Ełk/ Kolegium Nauk Stosowanych WSG – Filia w Ełku / Fundacja Wsparcia Nauki i Biznesu	RPO WiM 2021-2027 (w ramach ZIT MOF Ełk, lub PO WER 2021 – 2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności,

l.p.	Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	Wartość	Beneficjent	Źródła finansowania
				Środki własne JST, stowarzyszeń i uczelni, Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2014-2021
8.	Wykorzystanie potencjału MOF Ełk do rozwoju ekoturystyki	44 830 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk / Gmina Ełk	RPO WiM 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, środki własne JST, Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy 2014-2021, Programu Rozwój Lokalny
9.	Zdrowiej w MOF Ełk - rozwój usług medycznych	23 500 000,00 zł	Gmina Miasto Ełk/Pro-Medica Sp. z o.o. w Ełku/1 WSZK z Polikliniką SPZOZ w Lublinie – Filia w Ełku	RPO WiM 2021-2027, Krajowy Program Odbudowy, środki własne JST i szpitali
RAZEM:		**482 811 000,00 zł**		

Tabela 14 Dane finansowe dot. przedsięwzięć strategicznych, ujętych w Strategii Rozwoju Ośrodka Subregionalnego Ełk do roku 2030, w podziale na podmioty realizujące.

Nazwa przedsięwzięcia strategicznego	Wartość	Gmina Miasto Ełk	Gmina Ełk	Pozostali
Budowa marki gospodarczej MOF Ełk	27 070 000,00 zł	3 600 000,00 zł	23 470 000,00 zł	0,00 zł
EŁCKIE ECOinnowacje – rozwój smartspecjalizacji ekonomia wody	14 935 000,00 zł	14 435 000,00 zł	0,00 zł	500 000,00 zł
Stworzenie w Ełku korzystnych warunków dla działalności kreatywnej i innowacyjnej	17 500 000,00 zł	17 500 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
EKOmobilny MOF EŁK – kreowanie warunków do ekomobilności mieszkańców	70 900 000,00 zł	52 400 000,00 zł	18 500 000,00 zł	0,00 zł
EkoMOF – poprawa i efektywne zarządzanie energią w MOF Ełk	107 976 000,00 zł	40 623 000,00 zł	4 300 000,00 zł	63 053 000,00 zł
Dostępność komunikacyjna MOF Ełk	145 500 000,00 zł	79 000 000,00 zł	39 500 000,00 zł	27 000 000,00 zł
Poprawa jakości kształcenia w MOF Ełk	30 600 000,00 zł	9 500 000,00 zł	9 000 000,00 zł	12 100 000,00 zł
Wykorzystanie potencjału MOF Ełk do rozwoju ekoturystyki	44 830 000,00 zł	26 900 000,00 zł	0,00 zł	17 930 000,00 zł
Zdrowiej w MOF Ełk - rozwój usług medycznych	23 500 000,00 zł	0,00 zł	16 500 000,00 zł	7 000 000,00 zł
SUMA:	**482 811 000,00 zł**	**243 958 000,00 zł**	**111 270 000,00 zł**	**127 583 000,00 zł**

Gmina Miasto Ełk oraz Gmina Ełk nie są w stanie wygospodarować w relatywnie krótkim czasie odpowiednich zasobów kapitałowych, szczególnie w warunkach spowolnienia gospodarczego i ograniczonego poziomu samodzielności finansowej. Problem ten pojawia się zwłaszcza w przypadku realizacji projektów w zakresie infrastruktury technicznej (np. drogowej, transportowej). Tego typu inwestycje są zbyt kosztowne, by można je sfinansować z wolnych środków w ramach jednorocznego budżetu. W związku z tym JST zmuszone są do korzystania ze zwrotnych źródeł finansowania. Obecnie ustalone ramy zadłużania nie pozwalają na udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak samorządy terytorialne radzą sobie z problemem długu publicznego, deficytu budżetowego. Dopiero możliwość oceny sytuacji za pomocą wskaźników zadłużenia umożliwia dokonanie właściwego oglądu stanu finansów samorządu terytorialnego (tabela nr 12).

Ograniczone środki własne (wysoki poziom zadłużenia) przesądzają o tym, że kluczowym źródłem finansowania będą fundusze zewnętrzne. W związku z tym skala i rodzaj działań będą uzależnione przede wszystkim od pozyskania takiego finansowania. Finansowanie procesu rozwoju MOF Ełk odbywać się może z następujących źródeł:

- pochodzenia publicznego (fundusze unijne, zagraniczne środki bezzwrotne, kredyty, rządowe programy operacyjne, fundusze o zasięgu krajowym, fundusze odbudowy, programy i kontrakty wojewódzkie, fundusze regionalne, budżety gmin);
- pochodzenia niepublicznego (kredyty bankowe, leasing, emisja obligacji, gwarancje bankowe i dopłaty do kredytów, partycypacja społeczna);
- będących połączeniem źródeł publicznych i prywatnych, czyli partnerstwa publiczno-prywatnego.

Szansą na przyspieszenie procesów rozwojowych Gminy Miasta Ełku jak i całego MOF Ełk jest przede wszystkim skuteczne pozyskiwanie i efektywna absorpcja środków UE w perspektywie finansowej 2021 – 2027. Należy jednak podkreślić, że przy ograniczeniu dochodowym, w jednostkach samorządowych nawet przy współfinansowaniu UE zadłużenie wzrasta, gdyż brakuje środków na zagwarantowanie wkładu własnego. W perspektywie finansowej 2021–2027 niezwykle istotne, w warunkach ograniczonych środków własnych i niskich zdolnościach do zaciągania nowych zobowiązań przez JST, będzie skrupulatne rozpatrywanie wszystkich planowanych inwestycji pod kątem ponoszonych kosztów i potencjalnych korzyści w długim okresie.

W całym okresie prognoz oraz planowanej realizacji projektów strategicznych dla obszaru MOF Ełk, które planowane są w latach 2022 - 2030 stwierdzono prawidłowy poziom pokrycia wkładu własnego (bieżące i majątkowe) źródłami finansowania. W 2021 r. rozpoczną się jedynie projekty edukacyjne, które finansowane będą z dochodów Partnerów. Finansowanie inwestycji pochodzić będzie z dochodów własnych gmin, nadwyżki operacyjnej, dochodów własnych Partnerów oraz w znacznej części ze środków zewnętrznych.

Zastosowana metodyka analizy finansowej obrazuje sytuację finansową JST oraz pozwala na ocenę zdolności kredytowej i analizę możliwości inwestycyjnych. Odzwierciedla ona przepływ środków pieniężnych w kolejnych latach. **Na podstawie analizy sytuacji finansowej JST położonych na obszarze MOF Ełk, w tym również ich prognoz w latach kolejnych zgodnie z projektem wieloletniej prognozy finansowej, można stwierdzić, że jest ona stabilna i pozwala na realizację zamierzonych celów zawartych w strategii rozwoju MOF Ełk w latach 2021 - 2030.**

9. Powiązania z zapisami dokumentów strategicznych kraju i regionu

Cele strategiczne MOF Ełk	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności	Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel szczegółowy 2 – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel Strategiczny: Kompetencje przyszłości • Użyteczne kwalifikacje i kompetencje Cel strategiczny: Inteligentna produktywność • Satysfakcjonująca praca • Inteligentna specjalizacja • Wysoka konkurencyjność Cel strategiczny: Kreatywna aktywność • Inspirująca twórczość • Efektywna współpraca • Ukształtowana tożsamość Cel strategiczny: Mocne fundamenty • Optymalna infrastruktura rozwoju
Cel strategiczny 2. Poprawa warunków mieszkaniowych	Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny: Kreatywna aktywność • Inspirująca twórczość • Efektywna współpraca • Ukształtowana tożsamość Cel strategiczny: Mocne fundamenty • Optymalna infrastruktura rozwoju
Cel strategiczny 3. Poprawa stanu środowiska	Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny: Mocne fundamenty • Optymalna infrastruktura rozwoju • Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Cele strategiczne MOF Ełk	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej	Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel szczegółowy 3 – Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości • Nowoczesne usługi • Profesjonalne organizacje Cel strategiczny: Kreatywna aktywność • Inspirująca twórczość • Efektywna współpraca • Ukształtowana tożsamość Cel strategiczny: Mocne fundamenty • Silny kapitał społeczny • Optymalna infrastruktura rozwoju